

**УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»**

9 жовтня 2020 року

Ірпінь – 2020

УДК

Актуальні проблеми приватного права: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, м. Ірпінь, 9 жовтня 2020 року. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 182 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права та процесу
ННІ права Університету ДФС України
(протокол № 5 від 02.11.2020 року)*

*Рекомендовано до друку Вченою радою ННІ права
Університету ДФС України
(протокол № 4 від 4.11.2020 року)*

У матеріалах представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Актуальні проблеми приватного права», яку було організовано кафедрою цивільного права та процесу ННІ права Університету ДФС України 9 жовтня 2020 року у м. Ірпені.

Організаційний комітет Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. Відповідальність за достовірність інформації несуть учасники та їх наукові керівники. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані ними.

«Актуальні проблеми приватного права»

Організаційний комітет:

Голова:

Чеховська Ірина Василівна – д.ю.н., с.н.с., завідувач кафедри цивільного права та процесу;

Заступники Голови:

Рябченко Юрій Юрійович – д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права та процесу

Амеліна Анна Сергіївна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Члени організаційного комітету:

Білоус Тетяна Йосипівна – к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного права та процесу;

Дяченко Сергій Вікторович – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Князька Лілія Антонівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу;

Лаговська Наталія Валеріївна - старший викладач кафедри цивільного права та процесу;

Менів Любов Дмитрівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу.

Мілевська Альона Олександрівна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Новицька Наталія Борисівна – д.ю.н., с.н.с., професор кафедри цивільного права та процесу;

Новицький Андрій Миколайович – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права та процесу;

Обривкіна Оксана Миколаївна – к.пед.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу;

Самілик Людмила Олексіївна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу.

ЗМІСТ

Учасник конференції	Тема наукової доповіді	Стор.
Агапова Ю. В.	ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ	7
Амеліна А. С.	ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРІВ ПРО НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	9
Андріяшина І. О.	НОУ-ХАУ ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	11
Богданова В. А.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	14
Божко В.В.	ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМАТИКА СЬОГОДЕННЯ	17
Божук І. І.	ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ	19
Бондаренко А. М.	СЕРВІТУТ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ РЕЧОВИХ ПРАВ НА ЧУЖЕ МАЙНО	22
Браславець І.В. Маріковський О.О.	ВИДИ ДОГОВОРУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ	25
Букин О.В.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	27
Бурлака А. А.	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	29
Вальчук К. В. Сюравчик І.А.	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	31
Вітренко Л. Р.	ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРИВАТНИХ ПРАВ В СПОРАХ ЩОДО УСИНОВЛЕННЯ	34
Ганько А. О.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	38
Глущенко Р. Р.	ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	39
Гордієнко Т. С.	ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	43
Гурін Д. П.	РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	46
Дерій О. В.	ЩОДО ПРОБЛЕМ ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ	48
Динюк А. А.	РІЗНОВИДИ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ	50
Дмитрук М. С.	ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОЗВИТКУ	53
Довга М. О.	ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	55
Дудник В. М.	ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ЯК ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	58
Єрмоєнко Д. О.	ПУБЛІЧНО ПРАВОВІ УТВОРЕННЯ ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	61
Жандик Д. О.	ПРОБЛЕМАТИКА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	63
Заєць А. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА РЕГРЕСУ (ЗВОРОТНОЇ ВИМОГИ) ЗГІДНО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	65
Захарчук Р. П.	ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	67

Іващук А. В. Клишкова Ю. В.	РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПАЛІАТИВНОЇ ТА ХОСПІСНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	70
Князька Л. А.	ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ	73
Козін О. В.	ДОГОВІР РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ	76
Колокольна Н. С.	ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ	78
Криlach О. В.	АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ТА ЇХ ПРОБЛЕМАТИКА	81
Ліннік Ю. А.	ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	83
Любарська І. В.	ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	86
Мартинюк А. Р.	ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ДОГОВІРУ	90
Мельник Т. Р.	ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ВІДНОСИН ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ НА ЛЮДЯХ	92
Мидловець К. О.	АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ	96
Миколайчик Х. В.	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	98
Мірошніченко А. В.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	100
Науменко К. С.	СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	103
Нефедова О. І.	ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ	106
Никитюк Т. П.	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я – ОБОВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНИНА ЧИ ДЕРЖАВИ?	109
Нінічук В. Р.	ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	112
Обривкіна О. М. Онофрей В. С.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ІНТЕРНЕТ СЕРЕДОВИЩІ	115
Охримчук Д. В.	АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ	118
Ошийко М. А.	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕВТАНАЗІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ	121
Пилипенко В. А.	ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ COVID-19	125
Піріг В. А.	ЗАХИСТ ПРАВА СПОЖИВАЧІВ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	128
Пірак М. В.	ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	129
Погребняк О. С.	ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ПРИ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	133
Поліщук І. О.	СПІВСТАВЛЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ПРАКТИК НІМЕЧЧИНИ ТА ІТАЛІЇ ЩОДО ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ	135
Полнікова Д. С.	СПОСОБИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	137
Пасічник Ю. М. Пустовой Л. Ю.	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЩЕПЛЕННЯ В УКРАЇНІ	140
Рябченко Ю. Ю.	ГЕНЕЗА СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СУБ'ЄКТ ПРАВА» ТА «СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА» У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ПРАВОРОЗУМІННЯ	144

Савенко М. Г.	ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	146
Савенок К. О.	ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	148
Садовенко А. І.	ПОНЯТТЯ «КОСМЕТИЛОГІЧНІ ПОСЛУГИ» ТА «МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ»: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	152
Сива Б. Ю.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	154
Слободянюк В. П.	ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ	156
Столяренко Д. В.	ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ЗГІДНО З ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ У РОЗРІЗІ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	159
Телевяк М.В.	ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ	161
Форкун Д. І.	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ	164
Хлопетчук О. С.	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	166
Шевчук В. Р.	НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	168
Шпак М. І.	ЗМІНА ТА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ В ОДНОСТОРОННЬОМУ ПОРЯДКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ	171
Шпирко Ю. І.	ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	174
Щербакова В.А.	ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ СКАСУВАННЯМ АБО ЗАТРИМКОЮ АВІАРЕЙСУ, ЗА ДОГОВОРОМ НА ТУРИСТИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	177
Яцюк О.О. Близнюк Т. В.	КРЕДИТНИЙ ДОГОВІР: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	181

Агапова Ю. В.,
курсант взводу ПМПФ-19-1
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Під час здійснення цивільного судочинства суд виступає і як орган влади, і як орган, що здатний надавати певні послуги до прийняття рішення по суті позову, апеляції. Вкрай важливою, як з точки зору режиму законності у суспільстві, так і реалізації інших соціальних потреб, є проблема примирення сторін у цивільних справах, як спосіб врегулювання спору на основі взаємних поступків лише щодо прав та обов'язків сторін та предмета позову[1], с.179.

Вирішення позову в короткий строк може мати і негативні наслідки. По-перше, конфлікт між позивачем і відповідачем, нажаль, не тільки не припиняється, а навпаки загострюється, адже часто у цивільних справах сторони являються близькими родичами, друзями, колегами, тощо. По-друге, попереду їх очікує продовження вирішення спору у судах апеляційної і касаційної інстанції та стадія виконання судового рішення, тобто нові матеріальні, моральні, часові витрати. Для зниження цих негативних наслідків доречним було б використання досвід інших країн щодо процедури примирення (медіації) саме у цивільному судочинстві. Зокрема досвід судів Канади, в яких в залежності від провінції судочинство здійснюється за нагло-саксонським або континентальним правом, свідчить про реальну можливість по більшості цивільних справ досягнути мирової угоди. При цьому нерідко примирення виникає не тільки відносно суті справи, а й в подальших людських стосунках.

Чинне цивільнопроцесуальне законодавство України теж надає право сторонам спору укласти мирову угоду (статті 31, 130, 173, 175, 306, 372 ЦПК України). Разом з тим, дієвого механізму впливу на сторони з метою примирення не пропонується ані законодавством, ані судовою практикою. Наприклад, відповідно до п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства», що регулюють провадження у справі до судового розгляду № 5 від 12.06.2009 року з метою врегулювання спору до судового розгляду суди мають з'ясовувати: чи не бажають сторони укласти мирову угоду[2] , с.244.

Суди мають вживати дієві заходи для примирення сторін та врегулювання спору до судового розгляду, зберігаючи при цьому об'єктивність і неупередженість. Разом з тим, збереження судом об'єктивності і неупередженості в умовах диспозитивності цивільного процесу зводять на нівець намагання суду примирити сторони, і як наслідок, вкрай незначний відсоток справ (менше 2%) закінчуються мировою угодою. Цьому «сприяє»

різне розуміння та тлумачення норм ЦПК України та Закону «Про виконавче провадження» щодо можливості примусового виконання мирової угоди, визнаної судом, хоча, мирова угода визнається правовстановлювальним документом, на підставі якого, наприклад, проводиться державна реєстрація прав власності [3].

Не виконує в повній мірі цю функцію третейське судочинство, законодавство щодо якого останнім часом змінилось, як в частині звуження юрисдикційності, так і збільшення контролю з боку державних судів. Повертаючись до канадського досвіду, необхідно зазначити наступне: професійний суддя, який апріорі має значний досвід юридичної практики, після вивчення справи, проводить співбесіду зі сторонами по справі. Він відкриває усі сильні і слабкі сторони позицій сторін і опираючись на чинне законодавство, свій власний досвід і судову практику, пропонує компромісне вирішення справи у позасудовому порядку, тобто варіант примирення. Він попереджає про усі майбутні витрати. Як правило, авторитет працюючого судді, його переконливість, психологічні здібності призводять до досягнення мирової угоди. В протилежному випадку справа передається іншому судді для розгляду по суті [4], с.67

Таким чином, пропонується доповнити ст. 1 ЦПК України вказівкою на таку складову завдань цивільного судочинства, як примирення сторін у випадках передбачених законодавством, а саме ЦПК України розділом «Умова та процедура укладання мирової угоди». Така пропозиція потребує додаткового дослідження і перш за все для встановлення видів позовів, по яким можливе укладання мирової угоди, її правової природи, можливості примусового виконання мирової угоди, визнаної судом.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С. С. Гражданское право в период развернутого строительства коммунизма : монография. Госюриздат, 1962. 283 с.
2. Барон Ю. Система римского гражданского права : монография .Юлиус Барон / Вып. 1. Кн. 1. Общая часть . “Пер. с нем. Л. Петражицкого”. 1898.244 с.
3. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII.
4. Борисова Е. А. Российская процедура медиации: концепция развития *Вестник гражданского процесса*. № 1. 2011. с. 66-80.
5. Гукасян Р. Е. Избранные труды по гражданскому процессу : монография . Проспект, 2008.480 с

Амеліна А. С.,
доцент кафедри цивільного права та процесу
кандидат юридичних наук, доцент
Університет державної фіскальної служби України

ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРІВ ПРО НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Становлення України як правової держави, інтеграція до європейської спільноти, перехід до ринкової економіки потребують належного правового регулювання договірних відносин, розробки механізмів не лише укладення, дії, але і припинення договорів. Припинення договорів має велике практичне значення для цивільного обігу, оскільки стосується майнових прав його сторін і в багатьох випадках може спричиняти для останніх негативні правові наслідки[1, с. 3].

Відповідно до ст. 651 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено законом або договором[2]. Існують і спеціальні правила, які поширюються на конкретний договір, наприклад на договір страхування поширюється ст. 997 ЦК України та ст. 28 ЗУ «Про страхування»[3]. Щодо договору страхування, то підстави для його припинення закріплені у ст. 28 Закону України «Про страхування» [3] та ЦК України. Цілком слушною є думка З. Р. Бахрієвої про те, що «треба відмітити відсутність логіки в законодавчому положенні, відповідно до якого допускається припинення договору шляхом відмови страховика від договору у випадку несплати першого страхового платежу. Необхідність встановлення такої підстави взагалі відсутня, тому, що згідно зі ст. 983 ЦК України договір страхування набирає чинності з моменту внесення страхувальником першого страхового платежу. Тобто неможливо припинити договір, який навіть не набув чинності [4, с. 294].

Отже, договір страхування буде вважатися укладеним за наявності двох фактів: угоди і сплати страхового платежу [5, с. 534].

Розглянемо припинення договорів позики. У ст. 1050 ЦК України зазначається, що «у випадках, коли позичальник своєчасно не повернув суму позики, він зобов'язаний за період прострочення сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інші штрафні санкції не визначені договором»[2]. Якщо позичальник своєчасно не повернув речі, визначені родовими ознаками, він зобов'язаний сплатити неустойку, яка нараховується від дня, коли речі мали бути повернуті, до дня їх фактичного повернення позикодавцеві, незалежно від сплати процентів, належних йому[5, с. 574]. Варто зазначити, що, навіть, якщо було сплачено неустойку – то це є спеціальною формою відповідальності і її сплата не звільняє від виконання основного зобов'язання. У разі належного виконання договору позики чи

іншими словами ідеального виконання договору позики, а саме із поверненням позики зобов'язання припиняються.

Щодо кредитного договору, то, варто відзначити, що законодавець у ч. 1 ст. 1056 ЦК України зазначає, що «кредитодавець має право відмовитися від надання кредиту частково або в повному обсязі у разі порушення процедури визнання позичальника банкрутом або за наявності інших обставин, які явно свідчать про те, що наданий позичальникові кредит своєчасно не буде повернений»[2]. Тобто кредитодавець має право відмовитися від надання позичальникові кредиту, якщо будуть існувати такі обставини, які будуть свідчити про підвищений ризик неповернення кредиту. Аналіз ч. 2 ст. 1056 ЦК України дозволяє нам прийти до наступного висновку, що позичальник до отримання кредиту може відмовитися від нього, як частково, так і повному обсязі незалежно від будь-яких обставин, але попередньо повідомивши про це кредитодавця [2]. Відповідно до ч. 3 ст. 1056 ЦК кредитодавець має право відмовитися від подальшого кредитування позичальника за договором у разі порушення позичальником встановленого кредитним договором обов'язку цільового використання кредиту[2].

Отже, проаналізувавши вищевикладене слід зазначити, що договори про надання фінансових послуг, у більшості випадків є двосторонніми, а тому дві сторони мають право відмовитися від правочину лише за взаємною згодою сторін. Як винятки, стаття 525 ЦК надає таке право, якщо така відмова від зобов'язання чи його зміна передбачена договором, укладеним між сторонами або законом. Однак, одностороння відмова від зобов'язання не звільняє винну сторону від відповідальності за порушення зобов'язання. Внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання частково або у повному обсязі відповідно змінюються умови зобов'язання або воно припиняється. На всі вищенаведені договори розповсюджуються загальні положення про розірвання договорів, які передбачені ст. 651-654 ЦК України, а також регулюються спеціальними правилами, які поширюються на конкретний договір.

Список використаних джерел:

1. Міхно О. І. Припинення договору за цивільним законодавством України: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2007. 23 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/card6#Public> (дата звернення 27.04.2020).
4. Бахрієва З. В. Припинення договору страхування та його наслідки. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 23(62). № 2. 2010. С. 292-299. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pripinennya-dogovoru-strahuvannya-ta-yogo-naslidki/viewer> (дата звернення 27.04.2020).

5. Цивільний кодекс України: Науковий практичний коментар / за заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н. Ю. Голубєвої. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008. 740 с.

6. Гриник Л. І. Підстави для розірвання кредитного договору. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С.229-234.

Андріяшина І. О.,
студентка групи ПБК 18-5
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

НОУ-ХАУ ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В Україні в умовах становлення нової ринкової економіки ведеться конкурентна боротьба між суб'єктами підприємницької діяльності за прибутковість свого бізнесу, що так чи інакше залежить від уміння розпоряджатися результатами інтелектуальної діяльності людини, до яких вже досить тривалий час відносять і «ноу-хау».

На сьогодні серед фахівців не існує єдиної думки щодо того є ноу-хау об'єктом інтелектуальної власності чи все-таки складовою комерційної таємниці. Зокрема, С. Довгий, В. Зайчук, В. Жаров вважають, що поняття «ноу-хау» тотожне терміну «комерційна таємниця». В свою чергу, О. Штефан вважає, що ноу-хау є обширнішим поняттям, яке охоплює як комерційну, так і службову таємницю. Ноу-хау як об'єкт права інтелектуальної власності визначили такі вчені, як Т. Бєгова, О. Колосов, Б. Прахов. На думку Т. Бєгової ноу-хау можна вважати частиною комерційної таємниці. А О. Кулініч пише, що комерційна таємниця є способом захисту ноу-хау. Наведені погляди не є вичерпними та час від часу доповнюються. Адже є безліч радикально різних авторських позицій щодо визначення суті та правового режиму ноу-хау. Саме це свідчить про необхідність подальшого вивчення даної проблеми на законодавчому рівні.

Тверезенко О. у своїй роботі пише: «В Україні триває процес адаптації нашого законодавства до законодавства ЄС. У зв'язку з цим під час дослідження правової природи ноу-хау слід враховувати положення Директиви (ЄС) 2016/943 Європейського парламенту і Ради 08.06/2016 р. щодо захисту нерозкритих ноу-хау і ділової інформації (комерційних таємниць) проти їх незаконного придбання, використання та розголошення» [1, с 113]. Ми погоджуємось з даною думкою та вважаємо, що це допоможе захистити ноу-хау від незаконного заволодіння, використання чи розголошення третім особам.

На думку вищезазначеного науковця: «підприємства та некомерційні науково-дослідні інститути здійснюють інвестиції у придбання, розробку і застосування ноу-хау і інформації, яка є валютою економіки знань і забезпечує конкурентну перевагу. Ці інвестиції у створення і застосування

інтелектуального капіталу є визначальним фактором їх конкурентоспроможності та ефективності пов'язаної з інноваціями діяльності на ринку і, отже, їх віддачу від інвестицій, що є основною мотивацією для бізнес-досліджень та розробок» [1, с 114]. Ми думаємо, що інвестиції в людський капітал є визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

В свою чергу Прахов Б. зазначає, що багато сучасних країн так і не закріпило поняття «ноу-хау» юридично, хоча наразі немає перешкод у його використанні на теренах економічної активності. Він зазначає, що цей термін історично використовувався в договірній практиці для позначення інформації, спеціально випущеної під час опису нововведення [2, с 22].

Обривкіна О.М. вважає, що ноу-хау є одним з нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності, які виникли у зв'язку з розвитком науково-технічної діяльності поряд з традиційними. Вона доречно зазначає, що правове регулювання ноу-хау як об'єкта інтелектуальної власності відсутнє. Що не менш важливо, ноу-хау в Україні не підлягає патентуванню [3, с 38].

На думку Дмитренка В.: «поняття ноу-хау в українському законодавстві з'явилося порівняно недавно». Він зазначає, що воно вперше було використане в Основах цивільного законодавства Союзу РСР і республік від секретів виробництва. За його словами: «під ноу-хау, в цій статті, визначено технічну, організаційну або комерційну інформацію, яка має дійсну або потенційну комерційну цінність в силу її невідомості третім особам та до якої немає вільного доступу на законних підставах за умови вжиття належних заходів щодо охорони її конфіденційності власником цієї інформації». [4]. Також, слід зазначити що в вищенаведеній статті ноу-хау ототожнюють з секретами виробництва.

На сьогодні в Україні не існує нормативно-правового документа, котрий регулює ноу-хау, проте, В. Дмитренко зазначає, що поняття ноу-хау від 1991 р. вживалось у понад 270 нормативно-правових актах України, але визначення ноу-хау наведено лише в кількох з них [4]. У Податковому кодексі України від 02.12.2010 р. ноу-хау визначено як інформацію щодо промислового, комерційного чи наукового досвіду [5], у Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 р. «ноу-хау» пояснюють так: «технічна, організаційна чи комерційна інформація, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/чи надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям незагальновідомості та істотності» [6]. Отже, можна вважати, що ноу-хау – це певні конфіденційні знання, навички чи досвід, що включають відомості економічного, фінансового, адміністративного, технічного та іншого характеру, використання яких забезпечує переваги і комерційну вигоду суб'єкту, що їх отримав.

Варто згадати слова Тверезенко О. про те, що відповідно до ст. 2 Конвенції, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності «інтелектуальна власність» включає права, які стосуються: наукових відкриттів; літературних, художніх і наукових творів; винаходів у всіх галузях людської діяльності; промислових зразків; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; виконавська діяльність артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач; захисту від недобросовісної конкуренції, а також всі інші права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах [1, с 115].

Таким чином, об'єкти інтелектуальної власності, які прямо не зазначені у вищезгаданій конвенції, мають відноситись до інтелектуальної діяльності, тобто бути результатом такої діяльності.

О. Тверезенко зазначає: «Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності відносить до інтелектуальної власності закриту інформацію (ст. 39)» [1, с 116].

Слід зазначити, що більшість держав-учасниць цієї угоди секрети виробництва (ноу-хау) не визнають об'єктом інтелектуальної власності.

Варто наголосити, що лише в Італії секрет виробництва вважається охоронюваним результатом інтелектуальної діяльності, та з деякими обмеженнями він є таким у Латвії, Словаччині, Фінляндії, Велико-Британії, Румунії, Франції, Словенії [1, с 116].

Тож, можна вважати, що ноу-хау, як один з результатів інтелектуальної діяльності, є об'єктом інтелектуальної власності.

Дмитренко В. пише: «щодо ноу-хау мають бути встановлені обмеження стосовно заборони незалежного створення такого ж ноу-хау та здійснення зворотного інжинірингу правомірно придбаного продукту» [4].

Тож, підсумовуючи усе вищезазначене слід сказати, що недоліком українського законодавства є відсутність законів щодо комплексного підходу до питань нормативно-правового регулювання ноу-хау та відносин, які виникають у зв'язку з його створенням, використанням та комерціалізацією. Перше, що я хотіла б запропонувати для вирішення даного питання – це можливість встановлення певних меж, які повинні надати змогу визначати ноу-хау як інформаційний об'єкт.

Крім того, враховуючи міжнародний досвід ноу-хау повинно дотримуватись таких основних принципів:

- повинно мати економічну цінність і належати тому, хто, безпосередньо, його придбав законним шляхом або створив;
- його передача повинна здійснюватись на договірній основі або іншим способом відповідно до законодавства України;
- воно повинно захищатись від незаконного присвоєння і розголошення.

Список використаних джерел:

1. Тверезенко О. Ноу-хау як об'єкт інтелектуальної власності. Теорія та практика інтелектуальної власності. 2016. № 6. С. 113-121
2. Прахов Б. Чи є ноу-хау об'єктом інтелектуальної власності. Теорія та практика інтелектуальної власності. 2006. № 5. С. 22-25
3. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1. С. 36–44.
4. Дмитренко В. Проблеми регулювання ноу-хау в правовій системі України. URL: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2017/01/Dmytrenko.pdf> (Дата звернення: 06.10.2020)
5. Податковий кодекс України від 13.08.2020 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> Дата звернення: 06.10.2020
6. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій від 09.12.2015 № 143-V URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> Дата звернення: 06.10.2020

Богданова В. А.,
курсант взводу ПМПФ-19-1
ФПППКПМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А.С.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Організація ефективного захисту процесу створення та використання інтелектуальної власності, безпосередньо впливаючи на розвиток національного науково-технічного світу державного життя, підвищує імідж інвестицій, запровадження сприятливого клімату в інноваціях. Тому збереження, зміцнення та розвиток інтелектуального потенціалу нашої держави є пріоритетним інтересом в Україні

Поряд із матеріальною, економічною діяльністю в будь-якому культурному суспільстві розвивається духовна діяльність. Зокрема, Н. Кузнєцова та О. Кохановська вважають, що від того «наскільки значним є інтелектуальний потенціал суспільства і рівень його культурного розвитку, залежить успіх вирішення багатьох важливих політичних, економічних і соціальних проблем» [1, с.21].

Зараз важливо знайти шляхи створення ефективної інноваційної системи, яка зможе забезпечити технологічну модернізацію національної економіки, підвищити її конкурентоспроможність на основі передових технологій. Необхідно вдосконалити ринок прав інтелектуальної власності, державну

систему правового захисту інтелектуальної власності та перетворити науковий потенціал країни на ефективний ресурс економічного зростання.

В сучасному світі інтелектуальна, творча діяльність набуває все більшого значення майже в усіх сферах цивільно-правових відносин, пов'язаних із розвитком суспільства. Зазвичай поняття «інтелектуальна власність» розуміється в значенні, наданому в Конвенції, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності, підписану в Стокгольмі 14 липня 1967 року [2, с.18].

Проблема правового режиму в галузі інновацій у сфері послуг є однією з найважливіших, але конкретні проблеми до кінця не вирішені. Ця сфера надзвичайно важлива для будь-якої держави, а саме для забезпечення суверенітету та цілісності стратегічного інтелектуального капіталу. Визначення правового режиму нових винаходів та іншої промислової власності, створених за сприяння роботодавця, сьогодні надзвичайно важливе.

Отже, потрібен новий ринковий підхід та розуміння вихідних положень, нам також потрібно знайти компроміс, в результаті якого мають бути справедливо враховані інтереси винахідника, роботодавця та держави. Такою сферою є інноваційна політика держави.

Пріоритетним завданням України у сфері управління інтелектуальною власністю є комерціалізація її об'єктів в результаті інновацій, що регулюється Законом України «Про інноваційну діяльність» [3].

Ю. Л. Бошицький стверджує, що «інноваційна діяльність спрямована на впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничій та соціальній сфері, включаючи: виробництво та розподіл принципово нових видів обладнання та технологій, поступові міжгалузеві структурні зміни, реалізацію довгострокових науково-технічних програм з тривалими періодами окупності; фінансування базового дослідження якісних змін ситуації з виробничим потенціалом; розробка та впровадження нової технології реєстрації ресурсів для поліпшення соціальних та екологічних умов» [4, с.166].

Держава сприяє сучасній діяльності технологічних парків у формі державної фінансової підтримки та коштів для цілей своїх проектів. Для реалізації проектів технологічного парку держава пропонує належний інтерес учасникам та спільним підприємствам, які реалізують свої проекти. Основними цілями державного регулювання інновацій та державної інноваційної політики має бути створення соціально-економічних умов, організацій та законодавства, що дають змогу країні ефективно відтворювати, розвивати та використовувати науково-технічний потенціал, забезпечуючи впровадження екологічно чистих технологій, енергозбереження, ресурсозбереження, виробництва та розвитку нових видів конкурентоспроможної продукції [5].

Контроль за станом інновацій в Україні здійснюється шляхом визначення та підтримання пріоритетних напрямків інновацій на рівнях управління, промисловості, регіональних та місцевих.

Стратегічні пріоритетні напрямки інновацій повинні формуватися спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі інновацій із залученням науковців України, на основі ретельного прогнозування та дослідження світового науково-технічного розвитку з реальними потребами економіки України, можливостями та станом інноваційного потенціалу країни [6].

Погоджуємось з думкою Ю. Л. Бошицького стосовно того, що «стосується проблем вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної діяльності, слід підкреслити необхідність постійно реагувати на відповідний науковий прогрес, оскільки нормативна система законодавства у сфері інтелектуальної власності повинна відповідати не лише чинним вимогам, а й покладатися на відповідну наукову доктрину» [4, с.166].

Висновок. Отже, у цьому контексті питання прийняття закону в галузі оптимізації інтелектуального розвитку країни, вдосконалення управління системою інтелектуальної власності потребує постійної уваги з боку держави. З огляду на вищевикладене, на мою думку, слід розглянути пріоритетні аспекти законодавства про інтелектуальну власність країни.

Потреба у підготовці фахівців з питань інтелектуальної власності та передачі знань, культури та освіти в цій галузі також є надзвичайно важливою.

Список використаних джерел:

1. Кузнєцова Н., Кохановська О. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Право України*. 2011. № 3. С. 21-29
2. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: практичний посібник. – К.: «К.І.С.», 2007.– 448 с.
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 05.12.2012 р. №5460 - [VI](#). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. (дата звернення 28.09.2020)
4. Бошицький Ю. Л. Шляхи модернізації та оптимізації правового регулювання інтелектуальної власності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 164-170
5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 05.12.2012 р. №5460 - [VI](#). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363. (дата звернення 28.09.2020)
6. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 05.12.2012 р. №5460 - [VI](#). *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 166. (дата звернення 28.09.2020)

Божко В. В.,
курсант взводу ПМПФ-18-1
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМАТИКА СЬОГОДЕННЯ

В умовах євроінтеграції почався процес вдосконалення вітчизняного законодавства, не стала винятком і сфера права інтелектуальної власності, яка за результатами підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є однією з пріоритетних напрямів реформування внутрішньополітичних процесів.

Ефективність вирішення поставлених проблем, серед яких на першому місці стоїть питання гармонізації вітчизняного законодавства у сфері права інтелектуальної власності зі стандартами Європейського Союзу, прямо пропорційно залежить від встановлення ефективних способів захисту прав і інтересів правовласників на об'єкти інтелектуальної власності. З огляду на динаміку нормотворення, можна констатувати, що Україною вже зроблено досить вагомі кроки з розв'язання окресленої проблематики, серед яких: прийняття Законів України «Про державну підтримку кінематографії», «Про ефективне управління майновими правами власників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» тощо.

Однак відкритими залишаються питання з вирішення проблем практичного характеру, серед яких: відсутність правового регулювання «специфічних» об'єктів авторського та суміжного права; існування «патентного троллінгу»; низький рівень правового інформування населення з питань правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності тощо. Водночас потребують удосконалення питання кодифікації законодавства про право інтелектуальної власності, а також є потреба усунення розгалуженості та суперечливості окремих правових положень щодо охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, наслідком чого є суперечлива судова практика з питань захисту невизнаних або порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Характерною особливістю права інтелектуальної власності України є наявність розгалуженої системи законодавчого регулювання. Зокрема, до джерел зазначеної підгалузі права належать Конституція України, Цивільний кодекс України, Митний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення та близько 110 спеціальних нормативно-правових актів [1, с. 33].

Окрему увагу варто приділити Директивам Європейського Союзу. За своєю природою система джерел Європейського права має комплексний

характер, якому властивий поділ нормативно-правових актів на первинні та вторинні. Якщо до первинних джерел належать міжнародно-правові договори, що регламентують діяльність Європейської спільноти, то до вторинних – директиви. Її відмінною рисою також є те, що форми і способи реалізації правоположень, закріплених у директиві, визначаються самою державою-дестинатором директивного правоположення [2, с. 86].

З метою покращення процесів євроінтеграції варто враховувати положення існуючих директив у сфері інтелектуальної власності шляхом приєднання до наявних та безпосереднього виконання їх положень. Суспільний елемент такої діяльності передбачає ведення активної просвітницької діяльності юристами-практиками серед користувачів і правовласників об'єктів інтелектуальної власності. Основною причиною наявних проблем щодо неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності є суспільна необізнаність у питаннях розуміння суті та порядку правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності [4, с. 35].

З огляду на вищезазначене, інтерес становить Директива ЄС 2012/28/[4] (далі – Директива), яка регулює статус і порядок використання так званих сирітських творів із невідомим авторством або коли невідома особа, якій належить авторське право на твір. Ця проблема набула своєї гостроти саме за сучасних умов технологічного розвитку [5, с. 184]. З положень останньої випливає, що у тому разі, якщо автор невідомий і діяльність видавця із його пошуку не дала позитивних результатів, опублікування такого твору є правомірним.

Стосовно проблем права інтелектуальної власності не тільки у розрізі євроінтеграції, а й загалом, констатуємо існування проблеми «патентного тролінгу» – явища, яке за своєю природою хоч і не передбачає здійснення неправомірних дій, але спричиняє значні незручності фінансового характеру для законного правовласника об'єкта права інтелектуальної власності.

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що право інтелектуальної власності України у розрізі євро-інтеграційних процесів піддається значному реформуванню з огляду на прогресивність зазначених ідей. Однак детальний аналіз стану окремих інститутів цієї підгалузі дозволив виявити основний спектр проблем, який є значною перепорою на шляху до успішного завершення виконання поставлених завдань задля завершення процесів гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами. До числа перших належать: 1) наявність недосконалої експертної процедури дослідження відповідності поданих заявок на реєстрацію виключних майнових прав на промислові зразки; 2) відсутність правової регламентації специфічних об'єктів авторського та суміжного права (сирітські твори); 3) низький рівень правової освіченості населення.

Доречним буде зазначити ряд пропозицій щодо подолання окресленої проблематики: удосконалення процедури реєстрації виключних майнових прав на промислові зразки шляхом встановлення кваліфікаційної експертизи;

встановлення систематичних заходів з проведення просвітницької роботи серед населення з питань порядку правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Шаповал Р.В., Шпак А.П. Адаптація чинного законодавства України до вимог Європейського права щодо захисту прав інтелектуальної власності. Право та інновації. 2015. № 2 (10). С. 32-35.
2. Фоманюк В.В. Система джерел права Європейського Союзу. Правова система:теорія і практика. 2015. № 2. С. 83-88.
3. Кадєтова О.В. Угода про асоціацію.
4. Директива Європейського Союзу 2012/28/EU on certain permitted uses of orphan works / Всесвітня організація інтелектуальної власності : веб сайт. URL: <https://wipolex.wipo.int/ru/legislation/details/13043>(дата звернення: 28.09.2020).
5. Штефан О.О. Правовий режим використання сирітських творів. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 2 (24). Т. 2. С. 184-190.

Божук І. І.,
студентка групи ПМЦ-20-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А.С.,
к.ю.н, доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ

З огляду на проєвропейський курс розвитку нашої держави, актуальною для дослідження є проблема практичної реалізації в Україні деяких договірних інструментів, що активно використовуються на теренах зарубіжних держав.

Одним із відносно нових для української юридичної практики договірним інструментом є шлюбний договір. В нашій країні інститут шлюбного контракту (договору) з'явився в 1992 році із внесенням доповнень до Кодексу про шлюб та сім'ю, які передбачили можливість укладання шлюбного контракту між особами, що вступають у шлюб. Вже у наступному році постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1993 був затверджений Порядок укладання шлюбного контракту (наразі втратив чинність).

Глава 10 Сімейного кодексу України (надалі – СК України), що регулює відносини, пов'язані із укладенням шлюбного договору, передбачає, що ним можуть бути визначені виключно майнові відносини між подружжям, в тому числі їхні майнові права та обов'язки як батьків [1].

Станом на сьогодні у нашій державі поняття «шлюбний контракт» змінено на поняття «шлюбний договір», порядок укладення якого регулюється тільки одним нормативним актом – СК України, інші законодавчі акти втратили чинність.

Незважаючи на існування такого гнучкого юридичного інструменту у сфері шлюбно-сімейних відносин, укладення шлюбного договору в Україні не набуло значної популярності [2, с. 432]. На це існує ряд причин, серед яких, зокрема, усталений традиційний підхід до створення сім'ї без будь-яких письмових зобов'язань, а також необізнаність в особливостях правової природи та практичного застосування шлюбного договору.

Статистичні дані, наведені на офіційному сайті Міністерства юстиції України, свідчать про вузький спектр використання шлюбних договорів українцями. Значна частина укладається у м. Києві, Дніпропетровській, Одеській і Харківських областях; в інших регіонах кількість шлюбних договорів нараховує декілька десятків за рік. Найменше зареєстровано шлюбних договорів у Черкаській, Сумській та Кіровоградській областях. До того ж нотаріальна практика зазначає, що найчастіше шлюбні договори укладаються подружжям, де один із них іноземець.

Важливо зазначити, що українське законодавство, в тому числі СК України, не містить визначення шлюбного договору. Як наслідок, шлюбний договір залишається мало застосовуваним та недооціненим в Україні, адже відсутній єдиний підхід до його розуміння. Крім того, побутує думка, що укладення шлюбного договору між подружжям – це ознака недовіри у стосунках, проте грамотно укладений шлюбний договір допомагає заздалегідь вирішити ряд важливих питань.

Як влучно зазначає у своїх листах-роз'ясненнях Міністерство юстиції України, укладення шлюбного договору – не обов'язок, а взаємне волевиявлення осіб вирішити питання життя сім'ї на власний розсуд. Тому, ті умови шлюбного договору, які всупереч волі будь-кого з подружжя погіршують його становище порівняно із законодавством України (мають дискримінаційний характер, позбавляють права на частку в нажитому майні тощо), не можуть бути визнані дійсними, так само як і шлюбний договір, укладений без дотримання порядку, встановленого законодавством України [3].

Варто звернути увагу на те, що шлюбний договір укладається у письмовій формі та нотаріально посвідчується. Відповідно до статті 96 СК України, у шлюбному договорі може бути встановлено загальний строк його дії, а також строки тривалості окремих прав та обов'язків [1]. Виходячи із того, що даний договір за правовою природою є диспозитивним, сторони у ньому можуть визначити ряд важливих положень, зокрема щодо правового режиму майна, порядку користування житлом, прав на утримання тощо.

У свою чергу шлюбним договором не може бути передбачено: яке прізвище обере кожен з наречених при реєстрації шлюбу, яке прізвище і ім'я буде надано дітям, які народяться у подружжя; пріоритет чоловіка або жінки у

вирішенні питань сім'ї, ці питання повинні вирішуватись спільно чоловіком і жінкою; обмеження у праві кожного подружжя стосовно навчання і закінчення того чи іншого навчального закладу; обов'язок одного з подружжя щодо прийняття тієї чи іншої віри; обов'язок вінчання після реєстрації шлюбу; обмеження кількості дітей у подружжя тощо [4, с. 106].

Чоловік може у шлюбному договорі зобов'язати дружину ощадливо ставитись до сімейного бюджету, здійснювати облік проведених витрат на певну суму та інформувати його про ці витрати. Дружина може зобов'язати чоловіка забезпечити проживання своєї сім'ї в окремій квартирі чи будинку, окремо від його батьків.

На практиці шлюбний договір дуже часто застосовується не для регулювання спільного проживання і користування майном, а на випадок розриву шлюбних відносин. Тому, безперечно, у шлюбному договорі можна визначити можливий порядок поділу майна, у тому числі і після розірвання шлюбу. У цьому разі у випадку розлучення можна уникнути довготривалих судових процесів поділу майна, маючи більше шансів зберегти добрі відносини після розлучення [5, с. 97].

Залежно від того, коли укладено шлюбний договір, визначається початок його дії, а саме: якщо шлюбний договір укладено до реєстрації шлюбу, то він набирає чинності у день реєстрації шлюбу, а якщо його укладено вже подружжям – то він набирає чинності у день його нотаріального посвідчення.

Необхідно підкреслити, що одностороння зміна умов шлюбного договору не допускається. Порядок зміни умов шлюбного договору передбачений статтею 100 СК України, у якій зазначається, що шлюбний договір може бути змінено подружжям, шляхом укладення угоди про зміну, що посвідчується нотаріально.

Щодо віку, з якого особи мають право самотійно укласти шлюбний договір, то він збігається зі шлюбним віком, що встановлений для жінок у сімнадцять, а для чоловіків - у вісімнадцять років. У разі зниження шлюбного віку (на підставі частини другої статті 23 Сімейного кодексу) до реєстрації шлюбу відповідно до чинного законодавства шлюбний договір укладається неповнолітніми за письмовою згодою їх батьків або піклувальника, справжність підпису яких засвідчується нотаріусом.

У разі укладення шлюбного договору особами, які вже перебувають у шлюбі, вік не має значення, оскільки відповідно до частини другої статті 34 Цивільного кодексу України у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу.

Шлюбний договір складається в трьох примірниках, один з яких зберігається в справах нотаріальної контори, а два інші видаються кожному з подружжя.

При укладенні шлюбного договору, важливим аспектом є установлення нотаріусом особи, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії, в тому числі

перевірка документів, передбачених законодавством, з'ясування умов, значення та наслідків своїх дій, перевірка цивільної дієздатності сторін.

В межах шлюбного договору допускається вирішення питань щодо коштовностей, премій та нагород, погашення спільних або особистих боргів за рахунок спільного чи роздільного майна. Умови шлюбного договору не можуть погіршувати матеріальне становище будь-кого із подружжя, тобто необхідним є закріплення умов договору лише щодо обох із подружжя в рівних частках, що мають відповідати загальним принципам співжиття.

Висновки. Отже, цивілістична суть сімейних відносин зумовила розширення можливості їхнього регулювання безпосередньо самими учасниками, шляхом укладення шлюбного договору. Шлюбний договір – це, перш за все, договір про вирішення спірних питань життя сім'ї, укладений між особами які вступають у шлюб, або подружжям. Інститут шлюбного договору є досить перспективним в Україні, хоча потребує низки удосконалень, зокрема нормативного визначення у СК України поняття «шлюбний договір». Проаналізувавши можливості договірного урегулювання шлюбно-сімейних відносин за СК України, можна дійти висновку, що шлюбний договір як юридичний інструмент є багатогранним та ефективним.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 року № 2947-III. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 28.09.2020).
2. Чеховська І.В. Адміністративно-правове забезпечення державної сімейної політики в Україні: дис. ... докт. юрид. наук. Ірпінь, 2014. 535 с.
3. Роз'яснення начальника відділу методично-правового забезпечення діяльності нотаріату Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11523 (дата звернення: 28.09.2020).
4. Білоусов В. М., Дмитришина В. А. Шлюбний договір в Україні: практичне втілення. *Юридичний вісник*. 2016. №4 (41). С. 105-108.
5. Чеховська І. В., Яременко В.С. Право на укладання шлюбного договору. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. Вип. 2. С. 95-98.

Бондаренко А. М.,
студентка групи ПБК-19-7
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

СЕРВІТУТ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ РЕЧОВИХ ПРАВ НА ЧУЖЕ МАЙНО

З моменту виникнення права приватної власності на землю, власники ділянок, на яких були ґрунтові води, толоки, корисні копалини та мінерали,

стали відділяти право користування цими багатствами від інших власників. Існувала заборона на вільний прохід або проїзд через їхні ділянки, а якщо це і відбувалось то необхідно було платити. Через такі заборони, ділянки почали виходити з господарського обороту і на фоні цього, виникає гостра необхідність пошуку способів для усунення недоліків однієї ділянки, шляхом сусідньої. Вирішення такої проблеми використовуючи тільки договори, не дало б належного результату. Варто було відшукати речовий, а точніше постійний спосіб. Для досягнення поставленої цілі в дію повинен вступити сервітут. [1, с.319].

Питання сервітуту, є досить актуальним, з точки зору його детального та системного вивчення. Його інститут бере свої витoki, ще з часів Стародавнього Риму, ставлення до такого поняття було досить двояким та неоднозначним. Сервітут встановлюється декількома способами: у законному порядку, відповідно судового рішення, заповітом. Відзначимо, що він підлягає державній реєстрації прав на нерухоме майно. Саме тому, актуальним буде дефініція сервітуту, характерних йому ознак, видів права, а також які можливості він надає.

Слід зауважити, що сервітут, закріплений у Цивільному Кодексі (далі ЦК), за своїм походженням відрізняється від того, який є у цивільному праві. Сервітутом можна назвати право на обмежене використання чужого майна (певного роду речей) з конкретною метою та у межах дозволеного. Головною метою даного права є безпосередньо можливість суб'єкта сервітутного права користуватися природними властивостями предмета, на який поширюється сервітут [2, с. 355].

Порядок сервітуту обмежує реалізацію права власності на визначену ділянку землі. Підставою цього можна назвати договір (у будь-якій формі) між власниками таких сусідніх ділянок землі. Необхідним вважаємо підкреслити й те, що кожен з власників таких ділянок, або ж землекористувач, має право потребувати встановлення такого договору задля обслуговування персональної ділянки.

Виділяють такі його ознаки:

1) строк сервітуту може бути чітко визначеним, або не встановлюватися загалі;

2) є приватним правом (власник такого роду права не може відмовитися від нього, а також не має можливості передати його у користування іншій особі);

3) право обмеженого використання може встановитися як за винагороду, так і безоплатно;

4) полягає у випадках, коли особа, що є зацікавленою у даній домовленості, не має змоги задовольнити особисті потреби, використовуючи власне майно;

5) дія сервітутів розповсюджується на сусідню земельну ділянку або інше сусідське майно, але за об'єкт сервітутного права може сприйматися й інше майно [3; с. 320].

В ЦК передбачено 2 різновиди сервітутів — земельний та особистий. Різниця між ними — це спосіб, за допомогою якого буде визначена особа сервітуарія. Сервітут, що враховує інтереси особи, є особистим. Земельним його називають у випадку, коли він встановлюється відповідно на користь власника цього майна.

У статті 403 ЦК України чітко встановлено, що сервітут не є і не може бути предметом договору купівлі-продажу, застави, та, зокрема, не може передаватися іншими способами.

Не менш цікавими є шляхи припинення дії сервітуту.

Стаття 406 ЦК вказує, що підставами для припинення сервітуту є :

- поєднання в одній особі особи, в інтересах якої встановлений сервітут, і власника майна, обтяженого сервітutom;
- відмови від нього особи, в інтересах якої встановлений сервітут;
- спливу строку, на який було встановлено сервітут;
- смерті особи, на користь якої було встановлено особистий сервітут [4, с.92].

Рішення суду також може припинити дію сервітуту, якщо того вимагає власник майна, за наявності факторів, що несуть в собі суттєве значення. Зокрема, власник земельної ділянки має право вимагати припинення сервітуту, якщо він перешкоджає використанню цієї земельної ділянки за її головним призначенням.

Отже, згідно з всім вище зазначеним варто зробити висновки, що сервітут є одним із досить важливих прав на чужі речі. Його формування та становлення відбулося ще у приватному праві Риму. Це було пов'язано із низкою ситуацій, наприклад, коли власник земельної ділянки не міг повністю здійснити особисте право власності лише користуючись своєю земельною ділянкою. Існують права на чужі речі такі як суперфіцій та емфітевзис. Однак їхнє призначення не таке як в сервітуту. Сервітут, надає змогу користуватися ділянками осіб, для задоволення своїх потреб, а також отримання з них корисних властивостей. Тому досить часто ми недооцінюємо значення сервітуту, а воно є вкрай важливим і відкриває для нас нові можливості. Ми недооцінюємо значення сервітуту, а воно є вкрай важливим і відкриває для нас нові можливості.

Список використаних джерел:

1. Пушкін В.М. Самойленко, Р.Б. Шішка та ін; під ред. проф. А.А. Пушкіна, доц. В.М. Самойленко. Цивільне право України: Підручник для вузів системи МВС України: У 2-х частинах. Частина I . Х.: Ун-т внутр. справ; «Основа», 1996. 440 с.
2. Харитонов Є. О., Старцев О. В. Цивільне право України. Підручник. Київ. Видавництво « Істина» 817 с.
3. Бірюков І.А., Заїка Ю.О. Цивільне право України. Загальна частина. Навчальний посібник К.: КНТ, 2006. 480 с.

4. Цивільний кодекс України. Чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 3 вересня 2020 р.: (відповідає офіційному текстові). К.: «Центр учбової літератури», 2020. 301 с.

**Браславець І.В.,
Маріковський О.О.,**
студенти групи ПМЦ-20-1 та ПМЦз-19-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к. пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ВИДИ ДОГОВОРУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Договір факторингу у правовій системі України вважається одним із відносно нових, тому і механізм застосування наразі недостатньо часто застосовується у цивільно-правових відносинах, хоча основна мета спрямована на поліпшення фінансового становища підприємств. Так, як сьогодні бізнес потерпає від наслідків економічної кризи, варто розглянути правову доктрину, зміст, основи національного та міжнародного факторингу для поліпшення економічного становища [1, с. 72].

Дослідженням факторингу присвячено низку наукових праць вітчизняних так і зарубіжних авторів таких, як: Б. Гапа, У. Томаса, М. Формана, Дж. Гілберта, Ф. Селінджера, Ю. Попов, Л. Новоселова, А. Жалинська та А. Токунова [1, с. 72].

Поняття договору факторингу визначено у статі 1077 Цивільного кодексу, (далі – ЦКУ), договір факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги), це договір, за яким одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження іншої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає чи зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника) [2].

Предметом даного договору є право грошової вимоги наявної, а також тієї яка може відбутись у майбутньому. Тому його можна характеризувати як реальний договір, тому що грошова вимога здійснюється у наявному часі, так само він може бути консенсуальним, якщо така вимога майбутня.

Також даний договір є досить ризиковим для фактора. Дана цитата підтверджується ч.3 ст.1081 ЦК України, відповідно до якої клієнт не відповідає за неналежне виконання або ж за невиконання в цілому боржником грошової вимоги, право якої відступається договором [2].

В юридичній науці вирізняють різні види договору факторингу залежно від критеріїв. До прикладу, залежно від взаємодії у відносинах між клієнтом і фактором виділяють факторинг із правом регресу та без права регресу.

У разі факторингу із регресом, фактор, що не отримав грошей від боржників, має право через певний строк вимагати кошти у клієнта та сплати

комісію за користування фінансовими ресурсами. У такому випадку фактор бере на себе ризик щодо невчасної сплати, але кредитний ризик несе клієнт. Факторинг без регресу передбачає, що ризик несплати боржників клієнта, повністю переходить до фактора [1, с.73].

Також договори факторингу розрізняють залежно від повноти інформації котру отримує клієнт можна виділити закритий (конфіденційний) та відкритий (конвенційний). Закритий факторинг не передбачає інформування дебіторам клієнта про укладення договору і оплата переходить безпосередньо постачальнику, який сам розраховується з фактором. Якщо ж брати до уваги відкритий факторинг то він передбачає інформування та оплата здійснюється безпосередньо фактору.

В залежності від суб'єкта, який ініціює укладення договору науковці розрізняють реверсивний – (ініціатором є боржник за первинним договором) та класичний за яким ініціативу проявляє клієнт.

Також договір факторинг вирізняють за способом оплати: на певну дату (подію) та факторинг із попередньою платою. У першому випадку сума перевідступлених грошових вимог за винятком витрат перераховуються постачальнику після закінчення певного терміну або ж на певну дату. У другому випадку розмір попередньої оплати являє собою фіксований відсоток від суми боргових вимог. Я.О. Чапічадзе зазначає, що у практиці зарубіжних банків застосовується ще один вид факторингу – факторинг усередненого строку платежу. Особливість такого договору полягає у тому, що фактор здійснює платіж у розрахований середній строк [3]. Дана умова передбачає перерахування платежу від покупців також клієнт може домовитись з фактором про перерахування йому оплати саме в день настання платежу.

Договір факторингу може бути як міжнародним так і внутрішнім. В міжнародній практиці доволі часто застосовують окремий вид схований факторинг, у такому випадку покупець не знає, що його борги переуступлені фактору. В українському законодавстві схований факторинг заборонений нормами цивільного та господарського права.

Основною складністю юридичної природи факторингу полягає у тому, що його сутність виходить із положень відступлення права вимоги у правочині. Крім того він охоплює певні ознаки інших договорів, таких як : поруки, страхування, банківської гарантії, кредитного договору. Так і в юридичній літературі даний договір вважають змішаним договором. Попри основного зобов'язання про надання грошових коштів, фактор може мати інші зобов'язання, що стосуються надання додаткових послуг клієнту, які носять обслуговуючий та інформаційний характер.

Також варто розрізняти види договору факторингу, які поділяються в залежності від суб'єкта, який ініціює укладення договору, способу оплати, інформативністю та належністю (внутрішній/ міжнародний). Крім того він охоплює певні ознаки інших договорів, таких як: поруки, страхування,

банківської гарантії, кредитного договору. Так і в юридичній літературі даний договір вважають змішаним договором.

Отже, договір факторингу це є відносно новим у правовій системі України, тому механізм його застосування недостатньо часто застосовується у правовідносинах. Він передбачає право передачі грошової вимоги за відповідну плату та має ряд особливостей, які відрізняють його від інших схожих договорів: характеризується диспозитивним характером, предметом зобов'язання є грошова вимога, послуга надається фактором за плату та фактор передає у розпорядження другої сторони грошові кошти.

Список використаних джерел:

1. Обривкіна О.М., Браславець І.В. Договір факторингу: українські реалії та зарубіжний досвід. *Юридичний бюлетень*, 2020. №12. С. 70-76
2. Цивільний кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 року № 435-IV. Законодавство України: база даних. / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 06.10.2020).
3. Чапічадзе Я.О. Договір факторингу: автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук., 2000. 12 С.

Букин О.В.,
курсант взводу ПМПФ 19-1
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В даний час дотримання правил в сфері інтелектуальної власності є одним з головних показників розвитку суспільства. Розвиток законодавства про інтелектуальну власність зумовило активне використання в цивільному обороті творів науки, літератури і мистецтва, об'єктів суміжних, патентних та інших виняткових прав. Разом з тим це породило масу негативних наслідків, зокрема контрафакцією об'єктів інтелектуальної власності, незаконне їх розміщення в телекомунікаційних мережах. Тому є безперечною актуальність питання захисту прав інтелектуальної власності.[1]

Серйозна проблема, з якою стикається правовласник, - це проблема міжнародного обігу товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, а саме проблема паралельного імпорту, тобто ввезення без санкції власника авторських прав на територію країни оригінального товару, захищеного товарним знаком. Як зазначається в науковій літературі, проблема паралельного імпорту тісно пов'язана з таким поняттям, як «вичерпання прав», тому що сама

можливість ввезення товарів без узгодження з правовласником або офіційним дистриб'ютором безпосередньо залежить від застосування національної концепції вичерпання прав.

В.І. Борисова вважає, що згідно з національною концепції виключне право існує відносно конкретного товару, в якому використаний об'єкт, що охороняється інтелектуальної власності, до першого введення цього товару в цивільний оборот, тобто якщо такий товар введений в цивільний обіг за згодою правовласника, то виключне право вважається «вичерпаним». Однак з розвитком міжнародної торгівлі, збільшенням значення соціальної функції держави в розвинених країнах і, як наслідок, все більшою орієнтацією розвинених країн на захист інтересів споживачів принцип національного вичерпання прав перестав відповідати потребам міжнародного ринку. У зв'язку з цим концепція національного вичерпання прав, а отже, заборона паралельного імпорту перестали сприйматися як іманентні праву інтелектуальної власності [2,401 с.].

Тому в міжнародному праві розроблена концепція міжнародного (універсального) вичерпання прав інтелектуальної власності, коли виключне право правовласника вважається вичерпаним щодо конкретного продукту в момент першого введення цього продукту в обіг в будь-якій країні світу. Дана концепція дозволила дати правове обґрунтування вирішення паралельного імпорту і певною мірою гарантувати, що права правовласника отримують рівний обсяг охорони в різних країнах, що виключає побоювання про те, що визнання концепції міжнародного вичерпання прав несправедливо обмежить у правах правовласника [3, 523-524 с.].

Отже, охорона прав інтелектуальної власності здійснюється засобами цивільного, кримінального, адміністративного, у тому числі й митного права. Згідно зі ст. 256 МК України митний контроль та митне оформлення товарів, що містять інтелектуальну власність здійснюється у встановленому порядку. Більш детально особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, урегульовано Постановою КМУ № 412 від 28 квітня 2001 р. «Про затвердження Положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності».

Таким чином, важливим рішенням в сфері захисту інтелектуальної власності бачиться посилення міжнародного співробітництва з митними службами іноземних держав з метою протидії міжнародній торгівлі контрафактною продукцією.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. - № 30.

2. В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатєєва, В.Л. Яроцький. Цивільне право України. Підручник у 2-х томах. Том 1. – Київ: ЮРІНКОН-ІНТЕР. – 2004. – с. 401.
3. О.В. Дзера, Д.В. Боброва, А.С. Довгерт. Цивільне право України. Підручник у 2-х книгах. Книга 1. – Київ: ЮРІНКОН-ІНТЕР. – 2002. – с. 523-524.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №№ 40-44.
5. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. - №36.
6. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2002. - №38.

Бурлака А. А.,
курсант взводу ПМПФ-18-1
факультету податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В наш час активно ведеться робота по приведенню законодавства України в сфері інтелектуальної власності у відповідність до вимог Угоди ТРІПС. Питання узгодження національного законодавства з нормами міжнародних угод в рамках СОТ визнається одним з найактуальніших в сьогоднішній економічній політиці, широко обговорюється та аналізується. Зазначені глобальні тенденції є потужними стимулами до розвитку системи охорони інтелектуальної власності в Україні [3].

Але недосконалий захист авторських та суміжних прав визнавався найбільшою перешкодою на шляху України до СОТ. Було прийнято кілька законів, які стали значним кроком у наближенні українського законодавства до міжнародних норм у сфері захисту авторського права. Проте залишився цілий ряд невирішених питань щодо підвищення ефективності захисту прав інтелектуальної власності, зокрема у сфері авторського права та суміжних прав. Зараз на порядку денному стоїть обговорення і прийняття кількох законопроектів, що мають продовжити адаптування міжнародних стандартів у сфері інтелектуальної власності в правовій системі України.

Також зважаючи на висновки міжнародних експертів про те, що Україна за рівнем захисту інтелектуальної власності посідає лише 114-е місце у світі [5], можна актуалізувати потребу кардинального поліпшення ситуації в даній галузі.

Розвиток сфери інтелектуальної власності в Україні регулюється окремими положеннями Конституції України, нормами Митного, Цивільного,

Кримінального кодексів України, спеціальними законами та підзаконними нормативними актами.

Слід зазначити, що охорону інтелектуальної власності визначено одним із пріоритетів української влади, вона є одним із фокусів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (до речі, змін у сфері охорони інтелектуальної власності очікують і партнери України з інших країн, зокрема США). Так, глава 9 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зобов'язує Україну гармонізувати своє законодавство у сфері інтелектуальної власності з європейським законодавством і безпосередньо містить положення директив та регламентів ЄС щодо різних аспектів охорони прав інтелектуальної власності: авторських прав, географічних зазначень, торговельних марок тощо.

Тому європейські нормативно-правові акти щодо питань інтелектуальної власності практично увійшли у законодавче поле України, адже міжнародні договори мають пріоритет над національним законодавством.

Однак через відмінність окремих положень українського законодавства від норм європейських директив та регламентів сьогодні виникають певні колізії. Це призводить до відмінних судових рішень з однотипних питань. Зокрема, суди можуть винести різні рішення у випадку припинення реєстрації торгової марки: за українським законодавством, таке припинення можливе, якщо марку не використовували впродовж трьох років, а відповідно до Директиви ЄС цей термін становить п'ять років.

Положення директив та регламентів ЄС повинні з часом бути включені і до українського законодавства шляхом внесення необхідних змін.

Саме у 2017 р. відбулись зміни щодо інституційної спроможності влади у сфері охорони інтелектуальної власності – Уряд України розпочав реформу системи органів державного управління сферою інтелектуальної власності, а саме, було припинено діяльність Державної служби інтелектуальної власності, діяльність якої була недостатньо прозорою [2].

Недопрацьована система захисту інтелектуальної власності гальмує розвиток економіки України, зокрема – лякає інвесторів у наукових галузях. Для розв'язання проблем у цій сфері необхідно терміново розглянути законопроекти про зміни в системі захисту інтелектуальної власності. Потребує вдосконалення порядок судового розгляду спорів щодо прав інтелектуальної власності. Нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності постійно вдосконалюється і оновлюється, тому необхідно створити правові механізми, які дозволять максимально захистити національного виробника та іноземного інвестора від правопорушень та зловживань у цій сфері, кількість яких невпинно зростає [1].

Ще досі є актуальним питання щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій у сфері інтелектуальної власності шляхом вдосконалення системи безперервної

освіти шляхом широкого застосування дистанційних технологій навчання та сучасних форм організації навчального процесу [4].

Одним з пріоритетів розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні має стати упровадження кращих європейських та світових практик у тісній взаємодії з партнерами – Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Європейським патентним відомством, а також провідними патентними відомствами країн-партнерів.

Проаналізувавши всі проблеми можна зробити висновок, що науково-технічний прогрес у світі розвивається швидше, ніж відбуваються зміни законодавства в інтелектуальній сфері України, подальше реформування цієї сфери – це питання підвищення конкурентоспроможності, розширення обсягів торгівлі, зростання іноземних інвестицій та забезпечення інноваційного розвитку країни в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: навч. посіб. / В. К. Матвійчук, С. А. Пилипенко, Т. П. Устименко та ін. – К.: Національна академія управління, 2014. – 352 с.

2. Ангел Є. Непотрібна інтелектуальна власність: де і чому гальмує Україна. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2018/03/13/7078571/> (дата звернення: 06.10.2020)

3. Глобальні тенденції в системі захисту інтелектуальної власності. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Globalni_tendenciyi_v_sistemi_zahistu_intelektualnoyi_vlasnosti (дата звернення: 06.10.2020)

4. Паладі М. Удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності - найважливіша складова інноваційного розвитку України. URL: http://www1.nas.gov.ua/svit/Article/Pages/10_3536_2.aspx. (дата звернення: 06.10.2020)

5. Проблеми інтелектуальної власності – камінь спотикання для 194 економіки. URL: <http://tridentlaw.kiev.ua/public/56-2011-09-07-10-44-00.html>. (дата звернення: 06.10.2020)

Вальчук К.В,

Сюравчик І.А.,

студентки групи ПБ-18-2 ННІ

права Університету ДФСУкраїни

Науковий керівник: Обривкіна О.М.,

к.п.н., доцент, доцент кафедри

цивільного права та процесу

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Кожна людина має природне невід’ємне і непорушне право на охорону здоров’я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми

поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

У Цивільному законодавстві виділяють такі види відповідальності за порушення надання медичної допомоги:

1. Позадовірна (деліктна) відповідальність, яка настає за відсутності договірних відносин між учасниками і внаслідок порушення абсолютного права потерпілої особи, яким в аналізованій сфері буде право на медичну допомогу.

2. Договірна відповідальність – це цивільно-правова відповідальність, яка настає за невиконання або неналежне виконання сторонами договору про надання медичних послуг його умов.

Цивільно-правова відповідальність у сфері медичної діяльності - це вид юридичної відповідальності, який виникає внаслідок порушення у галузі майнових або особистих немайнових благ громадян у сфері охорони здоров'я і який полягає переважно в необхідності відшкодування шкоди.

До особистих немайнових благ громадян, які безпосередньо пов'язані з медичною діяльністю, належать перш за все життя і здоров'я.

Варто зазначити, що більшість медичних працівників здійснює свою професійну діяльність, перебуваючи у трудових відносинах з закладами охорони здоров'я.

Професійні правопорушення медичних працівників можуть бути прямими і непрямими. Прямі — ті, вказівка на які міститься у законі і становить обов'язки медичних працівників (ненадання медичної допомоги, здійснення медичного втручання без поінформованої згоди тощо).

У випадку прямого невиконання медичним працівником покладених на нього обов'язків, доведення вини у діях медичних працівників як правило не викликає труднощів. У той час як встановлення факту непрямих професійних правопорушень, тобто надання неякісної, невчасної медичної допомоги чи послуги викликає труднощі та потребує проведення численних експертиз. Заклад охорони здоров'я може нести лише цивільну відповідальність за винні дії свого працівника. Відповідно до ст. 1172 Цивільного кодексу України юридична або фізична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків.

Переважна більшість позовів, що пред'являються пацієнтами до закладів охорони здоров'я є позовами про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої ушкодженням здоров'я, спричиненого медичною допомогою неналежної якості. Відшкодування такої шкоди здійснюється відповідно до положень глави 82 ЦКУ.

Отже, підставою для цивільно-правової відповідальності є наявність у діяннях медичного працівника складу цивільного правопорушення. В свою

чергу лікувальний заклад після того, як відшкодує шкоду, яка була завдана медичним працівником, з яким цей заклад перебуває у трудових відносинах, має право зворотної вимоги до такого медичного працівника у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом.

Регрес у сфері цивільно-правової відповідальності медичних організацій – це можливість медичної організації, яка відшкодувала шкоду, заподіяну пацієнтові під час надання медичної допомоги, зворотної вимоги стягнення у розмірі виплаченого відшкодування з працівника цієї установи – конкретного заподіювача шкоди.

У сфері надання медичних послуг цивільно-правова відповідальність виникає за загальними умовами відповідальності.

Договірну та деліктну відповідальність можна розмежовувати за правилом, згідно якого наявність передумов для договірного позову виключає можливість недоговірного позову. Рішення про договірну відповідальність приймається лише за наявності договірного зобов'язання між сторонами. Питання деліктної відповідальності вирішується лише за відсутності договірного зобов'язання.

Юридична відповідальність лікаря прямо залежить від наявності вини в його діях і кваліфікації негативного результату лікування припустимою лікарською помилкою, тому й прийнято розрізняти припустиму (безвинну) і неприпустиму (винну) лікарські помилки. Однак як у медичній, так і в юридичній літературі не існує чіткого визначення поняття лікарська помилка. Прасов О.О. визначає цей термін, як правомірні, добросовісні дії лікаря, що спричинили шкоду здоров'ю пацієнта чи потягли за собою його смерть, і не могли бути ним передбачені та усунуті.

Виділяють суб'єктивні та об'єктивні причини лікарських помилок. У разі трактування поняття лікарської помилки як безвинного діяння, що не тягне за собою відповідальності, суб'єктивною причиною помилок стануть недоліки діагностування, не пов'язані з халатністю лікаря, а також помилки при здійсненні хірургічного втручання за відсутності вини медичних працівників. До лікарських же помилок з врахуванням об'єктивних причин, потрібно відносити ушкодження здоров'я або смерть пацієнтів у наслідок недостатнього забезпечення медичних закладів спеціалістами, обладнанням, лікарськими препаратами.

В свою чергу, медичний працівник не несе цивільну відповідальність за лікарські помилки, він несе відповідальність за шкоду (моральну або матеріальну), яку було заподіяно пацієнтові.

Наявність вини у діях медичного працівника встановлює суд, але для виявлення причинно-наслідкового зв'язку та його характеру призначається комісійна судово-медична експертиза, на якій розкривається сутність і характер невірних дій медичного працівника і тим самим кваліфікуються ці дії як добросовісні, а, отже, допустимі або навпаки.

Лікувальна діяльність є неоднорідною, тому вона не може бути визнана в цілому джерелом підвищеної небезпеки, але окремі методи лікування підпадають під визначення джерел підвищеної небезпеки. Тому саме регламентація сфери цивільно-правової відповідальності медичних працівників є дуже актуальною, адже держава визнає життя і здоров'я людини найвищою цінністю.

Список використаних джерел:

1. Заварза Т. В. Цивільно-правова відповідальність лікувальних закладів за заподіяння шкоди неналежним лікуванням / Заварза Т. В. – Харків, 2017. – 56 с.
2. Сібільов М. М. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності за чинним Цивільним Кодексом України. / М. М. Сібільов., 2014. – 119 с.
2. Телічак І. Я. Відповідальність медичних працівників / І. Я. Телічак., 2011. – 119 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: за станом на 05 квіт. 2017 р. // Офіційний вісник України. – 2003. - № 11 (28.03.2003). - Ст. 461.
4. Чеховська І. В. Медичне право / І. В. Чеховська. – Ірпінь, 2020. – 484 с.

Вітренко Л. Р.,
студентка групи ПМЦ -19-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРИВАТНИХ ПРАВ В СПОРАХ ЩОДО УСИНОВЛЕННЯ

Згідно із ч. 3 ст. 51 Конституції України та ст. 5 Сімейного кодексу України (далі – СК України) - сім'я, дитинство, материнство та батьківство охороняються державою[1, 2]. Тому для цього в Україні сформована і діє система органів державної влади, на яких покладений обов'язок захищати права дітей, особливо тих, хто залишився без батьківського піклування. Одним з таких органів є орган опіки та піклування.

Питання захисту прав та інтересів дитини у спорах щодо усиновлення є малодослідженим на сьогодні. Більшість наукових праць присвячені саме правовому регулюванню усиновлення. Однак, все ж таки є роботи, які розкривають проблему захисту прав дитини в контексті припинення усиновлення. Це, зокрема, праці Зілковської Л.М., Березовської К.І., Левківського Б. К. та ін.

Законом передбачена жорстка та довготривала процедура усиновлення, законодавець зробив це для того, щоб при усиновленні були дотриманні найвищі інтереси дитини. Тому органи державної влади вживають усіх належних заходів та проводять безліч перевірок для того, щоб дитина була влаштована у сім'ю, де їй будуть забезпечені стабільні та гармонійні умови життя. Звичайно,

найкращим варіантом є те, коли відносини усиновлення зберігаються назавжди, однак в силу різних обставин як винного так і невинного характеру відносини усиновлення, все ж таки, можуть припинятися.

Припинення усиновлення за законодавством України відбувається шляхом його скасування або визнання недійсним. Однак, слід розмежовувати скасування усиновлення від визнання його недійсним, а саме підставами, правовими наслідками та моментом припинення усиновлення.

Так, згідно зі ст. 236 СК України, усиновлення визнається недійсним якщо воно було проведене: 1) без згоди дитини та батьків, якщо така згода була необхідною; 2) якщо усиновлювач не бажав настання прав та обов'язків, які виникають у результаті усиновлення (фіктивне усиновлення); 3) якщо воно було проведене на підставі підроблених документів; 4) у разі відсутності згоди на усиновлення другого з подружжя, опікуна чи піклувальника, закладу охорони здоров'я або навчального закладу, де перебуває дитина[2].

Натомість, для скасування усиновлення у СК України закріплені наступні підстави: 1) усиновлення суперечить інтересам дитини, не забезпечує їй сімейного виховання; 2) дитина страждає недоумством, на психічну чи іншу тяжку невиліковну хворобу, про що усиновлювач не знав і не міг знати на час усиновлення; 3) між усиновлювачем і дитиною склалися, незалежно від волі усиновлювача, стосунки, які роблять неможливими їхнє спільне проживання і виконання усиновлювачем своїх батьківських обов'язків[2].

Що стосується правових наслідків визнання усиновлення недійсним та його скасування, то вони в більшій мірі є однаковими. Отож, при визнанні усиновлення недійсним чи його скасуванні законодавством передбачені наступні правові наслідки: припинення прав та обов'язків, що виникли у зв'язку з усиновленням між дитиною та усиновлювачем і його родичами; відновлення прав та обов'язків між дитиною та її батьками, іншими родичами за походженням; передання дитини батькам або іншим родичам, за їх бажанням, а якщо це неможливо - органу опіки та піклування; за бажанням дитини вона має право надалі іменуватися прізвищем, ім'ям та по батькові, які вона одержала у зв'язку з усиновленням[2].

Але відмінності все ж існують: при визнанні усиновлення недійсним, суд може постановити рішення про стягнення аліментів на дитину з осіб, які були її усиновлювачами, але на строк не більше як два роки, в свою чергу, при скасуванні усиновлення законодавець не обмежувався термінами, протягом яких можлива сплата аліментів. Друга відмінність полягає в тому, що якщо усиновлення суперечить інтересам дитини, не забезпечує їй сімейного виховання, то при його скасуванні за нею зберігається право на проживання у житловому приміщенні, в якому вона проживала після усиновлення, але за умови що така дитина не буде передана на виховання батькам.

Щодо стосується моменту припинення усиновлення, то при визнанні усиновлення недійсним воно анулюється з моменту його здійснення, а при скасуванні усиновлення – з дня набрання чинності рішення суду.

Проаналізувавши судову практику з даної категорії справ, можна дійти до висновку, що із позовною заявою про припинення усиновлення звертаються з різних правових підстав. Найбільш поширеними є справи про скасування усиновлення, у зв'язку із розірванням шлюбу другим з подружжя.

Так, у рішенні Здолбунівського районного суду Рівненської області від 5 червня 2019 року у справі № 562/1869/18, позивач звернувся до суду з позовом про скасування усиновлення. В обґрунтування позовних вимог посиляється на те, що він з відповідачкою перебував в зареєстрованому шлюбі. До укладення шлюбу у відповідачки було двоє дітей, які були усиновлені позивачем на підставі рішення суду. На даний час шлюб між сторонами розірваний. Позивач стверджує, що відносини, які склалися між ним та усиновленими дітьми погіршилися після розірвання шлюбу з відповідачем. Вони перестали його називати татом, безпідставно почали його ображати та принижувати. Представник відповідача в судовому засіданні надала суду відзив проти позову в якому пояснила, що діти хочуть спілкуватися з батьком та підтримувати стосунки, однак позивач з метою ухилення від надання матеріальної допомоги дітям звернувся до суду з даним позовом. На підставі викладеного просить суд відмовити в задоволенні позову. Заслухавши пояснення сторін та дослідивши матеріали справи, суд прийшов до висновку, що в задоволенні позову слід відмовити. Своє рішення мотивувавши тим, що відповідно до СК України скасування усиновлення не допускається після досягнення дитиною повноліття. Усиновлення може бути скасоване після досягнення дитиною повноліття, якщо протиправна поведінка усиновленого, усиновлювача загрожує життю, здоров'ю усиновлювача, усиновленого або інших членів сім'ї. В ході судового розгляду судом не здобуто, а позивачем не надано суду належних та допустимих доказів, які б свідчили, що відповідачем вчинялася протиправна поведінка відносно позивача чи інших членів сім'ї, яка б загрожувала їх життю чи здоров'ю. Судом встановлено, що позивач свідомо самоусунувся від виконання своїх обов'язків, своєю агресивною поведінкою показує дітям, що він не бажає спілкуватися з ними, так як між ним та відповідачкою склалися напруженні відносини, тому суд приходить до висновку про відсутність підстав для задоволення позову[3].

Слід відмітити, що найчастіше усиновлюються діти з неблагополучних сімей, які з великою ймовірністю можуть мати спадкові захворювання, внаслідок складного характеру - проявляти агресію, така поведінка у дитини може проявитися лише через декілька років, і тому бувають випадки, коли усиновителі не в змозі налагодити контакт або лікувати усиновлену ними дитину.

Так, наприклад, у рішенні Городоцького районного суду Львівської області від 31 липня 2020 року у справі № 441/256/20, подружжя звернулося до суду з позовом про скасування усиновлення. Свої вимоги мотивували тим, що на підставі рішення суду ними була усиновлена дитина. Однак під час проживання дитини у сім'ї між ними склалися такі стосунки, які унеможлиблюють спільне проживання і виконання ними, як усиновлювачами,

батьківських обов'язків, оскільки дитина проявляє агресію до них, вчителів і тварин, не сприймає вказівок та попереджень, не розуміє небезпеки і наслідки своїх вчинків. Суд вивчивши матеріали справи, та заслухавши сторін вирішив скасувати усиновлення, своє рішення мотивувавши тим, що згідно п. 3 ч. 1 ст. 238 СК України, усиновлення може бути скасоване за рішенням суду, якщо між усиновлювачем і дитиною склалися, незалежно від волі усиновлювача, стосунки, які роблять неможливим їхнє спільне проживання і виконання усиновлювачем своїх батьківських обов'язків. Відповідно до роз'яснень Верховного Суду України в Постанові Пленуму №3 від 30.03.2007 "Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав", основною причиною скасування усиновлення є невідповідність усиновлення інтересам усиновленої дитини, незабезпечення їй сімейного виховання. Цим поняттям охоплюються усі аспекти правовідношення із усиновлення, як винного, так і невинного характеру зі сторони усиновлювача. До таких обставин, зокрема, слід віднести відсутність взаємної злагоди в силу особистих якостей усиновлювача та (або) усиновленого, в результаті чого усиновлювач не користується авторитетом у дитини або дитина не відчуває себе членом сім'ї усиновлювача і т. п. Однак, якщо суд буде вважати, що скасування усиновлення суперечить інтересам дитини, а крім того є підстави для нормалізації відносин між усиновлювачем та усиновленим, у позові про скасування усиновлення буде відмовлено, а усиновлювачам може бути запропоновано прийняти заходи щодо налагодження стосунків з дитиною[4].

Отож, під скасуванням усиновлення, слід розуміти припинення відносин усиновлення, яке здійснюється з метою захисту прав та інтересів дитини. В свою чергу, визнання усиновлення недійсним – це визнання відносин неіснуючими з моменту його здійснення, внаслідок того, що при здійсненні процедури усиновлення не було дотримано вимог законодавства. Але як скасування усиновлення так і визнання його недійсним здійснюється лише за рішенням суду, а також з дотриманням найвищих інтересів дитини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 (у редакції від 01.01.2020). База даних «Законодавство України». ВР України.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 (у редакції від 03.07.2020) . База даних «Законодавство України». ВР України.
3. Рішення Здолбунівського районного суду Рівненської області від 5 червня 2019 року № 562/1869/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82577614> (дата звернення: 06.10.2020)
4. Рішення Городоцького районного суду Львівської області від 31 липня 2020 року № 441/256/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90907250> (дата звернення: 06.10.2020)

Ганько А. О.,
студентка групи ПБК-19-9
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Князька Л.А.,
к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

З розвитком людського інтелекту, зростає значення та роль результатів інтелектуальної діяльності людини. Саме це зумовлює необхідність розгляду проблем, котрі існують на даний момент та вдосконалення захисту прав інтелектуальної власності. Адже інтелектуальна або творча діяльність є невід'ємною частиною ефективного розвитку країни. Вона з кожним роком набуває більш пріоритетного значення.

Метою роботи є дослідження проблем, які існують у реалізації прав інтелектуальної власності і наскільки ефективно вони захищаються законодавством України.

Провівши аналіз досліджень цієї теми, ми можемо сказати, що на даний час в Україні вже зроблені важливі кроки для встановлення, розвитку та вдосконалення інституту інтелектуальної власності.

Забезпечення реалізації та захисту прав усіх учасників (суб'єктів) відносин інтелектуальної власності належить сьогодні до пріоритетних завдань правового регулювання. Цьому сприяє ряд факторів.

Насамперед, створено певну законодавчу основу, котра сприяє функціонуванню та розвитку інституту інтелектуальної власності. Законодавство про інтелектуальну власність за своїм характером є комплексним, його основу, як відомо, становлять положення Конституції України, яка у ст. 41 закріплює право кожного громадянина: «володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності».[1] А стаття 54 Конституції України гарантує громадянам свободу літературної, художньої та технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, які виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.[2] Проте, норми про захист прав інтелектуальної власності знайшли своє відображення й у Господарському, Цивільному, Кримінальному кодексах України та інших нормативно-правових актах. Наприклад, Закон України "Про авторське право і суміжні права" (1993), "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" (1992).

Однак, існує низка проблем, котрі не дають змогу доцільно та ефективно реалізовувати та захищати права інтелектуальної власності:

- Відсутність ефективних механізмів захисту і покарання, котрі будуть здатні ефективно захищати права інтелектуальної власності. Їх відсутність надає

змогу виникненню таких проблем, як комп'ютерне піратство, плагіат, поширення контрафактної продукції;

- Оплата та придбання майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності є досить проблематичною, оскільки інститут, котрий забезпечує комерціалізацію цих об'єктів не доцільно розвинений.

Висновки. Проблема захисту права інтелектуальної власності залишається актуальною в Україні й з огляду на значну кількість правопорушень у цій сфері. Таким чином, проаналізувавши недоліки в чинному законодавстві про захист прав інтелектуальної власності в Україні, я можу запропонувати такі способи розв'язання цих проблем:

1. Подальше вдосконалення національної системи законодавства, котре дасть змогу учасникам(суб'єктам) відносин інтелектуальної власності продуктивно набувати, реалізовувати та захищати права на інтелектуальну власність;

2. Стимулювання державою створення нових об'єктів інтелектуальної власності;

3. Запровадження ефективного механізму комерціалізації;

4. Створення системи підготовки та перепідготовки кваліфікованих спеціалістів у сфері інтелектуальної власності.

На мою думку, має бути доповненим основний закон, котрий регулює права інтелектуальної власності. А саме щодо дієвого захисту об'єктів та прав інтелектуальної власності. Якщо, використати вищевказані пропозиції, то можливо досягнути значного розвитку законодавства щодо реалізації та прав інтелектуальної власності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Велес, 2004. — С. 15.

2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Велес, 2004. — С. 18.

Глущенко Р. Р.,

Студентка групи ПБК-18-5

ННІ права Університету ДФС України

Науковий керівник: Обривкіна О.М.,

к. пед. н., доцент, доцент кафедри

цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Актуальність звернення до проблематики особистих немайнових прав особи у сфері права інтелектуальної власності зумовлена як зростаючим

інтересом до особистих немайнових прав особи у цивільному праві взагалі, так і до відповідної проблематики, пов'язаної з реалізацією особою її творчої дієздатності, під якою ми розуміємо здатність особи набувати та власними діями реалізовувати права, що виникають стосовно результатів її інтелектуальної, творчої діяльності. Зокрема, в Україні в результаті потужного розвитку вчення про особисті немайнові права, немайнові відносини обґрунтовано визнані складовою частиною предмету цивільного правового регулювання.

У науковій літературі є думка про те, що право авторства є основним особистим немайновим правом, найголовнішою вихідною точкою усіх інших прав автора. Таке право закріплене у п. 1 ч. 1 ст. 423 ЦК України і впливає з п. 1 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Так, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 423 ЦК України «особистим немайновим правом інтелектуальної власності є право на визнання особи творцем об'єкта права інтелектуальної власності.» [1, с. 108] За своїм змістом право авторства можна розуміти, як право особи визнавати себе автором твору та вимагати такого визнання з боку невизначеного кола інших осіб.

Із правом авторства тісно пов'язаним є право на авторське ім'я. У ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» ім'я автора визначається як сукупність слів чи знаків, які ідентифікують його: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків); ініціали автора тощо.

Воля автора до зазначення, а також не зазначення свого справжнього імені на творі охороняється виключно законом. Тобто особа може вимагати або забороняти зазначення свого імені під час публічного використання твору; може вимагати зазначення свого імені на примірниках твору.

Для авторів такий аспект права на авторське ім'я, як заборона згадування свого імені під час публічного використання твору, не є характерною. «Незгадування» імені автора може пов'язуватися з тим, що твір науки містить відомості, які належать до державної таємниці.

Суспільні відносини, що пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, розсекречуванням, засекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України, регулюються Законом України від 21 січня 1994 року «Про державну таємницю». Відповідно до ст. 8 цього Закону до державної таємниці «у сфері науки належить інформація про наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проектні роботи, на базі яких можуть бути створені прогресивні технології, нові види виробництва, продукції та технологічних процесів, що мають велике оборонне чи економічне значення або суттєво впливають на зовнішньоекономічну діяльність та національну безпеку України.»[2, С.36]

Ні Закони «Про інформацію», «Про державну таємницю», ні спеціальне законодавство у сфері авторського права не містить безпосередніх приписів щодо особливостей здійснення прав інтелектуальної власності в разі створення

творів, зміст яких може бути залученим до інформації з обмеженим доступом чи до державної таємниці. Адже в такому разі автор не може розголошувати своє ім'я. Відповідно, він також не може здійснювати й інших особистих немайнових прав, які встановлені законодавством.

У ст. 30 Закону України «Про державну таємницю» встановлено, що у разі, коли за умовами своєї професійної діяльності громадянин постійно працює з відомостями, що становлять державну таємницю, йому повинна надаватися відповідна компенсація за роботу в умовах режимних обмежень, розміри, види і порядок надання якої встановлюються Кабінетом Міністрів України. Але дана норма не може застосовуватись для врегулювання відносин інтелектуальної власності у разі створення твору науки, який може бути віднесеним до інформації з обмеженим доступом чи до державної таємниці.

Однак необхідно звернути увагу і на таку думку, що «доцільність переходу деяких авторських прав у порядку спадкування є досить сумнівною, особливо коли йдеться про обов'язкову частку у спадщині, враховуючи фізичні та психологічні можливості такої категорії осіб, адже навіть спадкоємці, котрі мають повну цивільну дієздатність, задовільний стан здоров'я з необережності, відсутності бажання реалізовувати набуті права, безвідповідального ставлення до творчої спадщини своїх предків можуть завдати неабиякої шкоди суспільству та культурній спадщині країни» [3, С. 220]. Така позиція певною мірою ускладнює обґрунтування необхідності спадкування особистих немайнових прав авторів на твори, що справді становлять культурну спадщину цілої нації. Хоча, з іншого боку, ця теза, проголошена О.О. Сіроштан, викликає новий виток наукового дискурсу стосовно обов'язкового закріплення можливості переходу особистих немайнових прав автора у спадщину виключно за заповітом.

Результат творчої праці є особистим результатом, здобутком особи. Ніхто, крім автора, у разі створення ним певного предмета матеріального світу поза договірними відносинами не може впливати на подальшу долю такого результату. Навіть якщо автор створив справді твір, який може вважатися та прирівнюватися до національної культурної спадщини або навіть світової спадщини. У цьому сенсі слушною є думка С. О. Бутнік-Сіверського стосовно того, що «оформлене належним чином авторське право або право на винахід, яке втілено в свідоцтві, патенті тощо має більшою мірою адміністративно-правовий зміст, оскільки є елементом правовідносин між державою як суб'єктом легітимізації права і особою як суб'єктом, що створив предмет, авторська приналежність якого передбачена законодавством у разі подальшого комерційного використання такого предмета» [4, с. 170]. Однак дана позиція є спірною, хоча її використання можливе для обґрунтування механізму законодавчого забезпечення процесу спадкування особистих немайнових прав.

З метою ліквідації прогалин законодавчого регулювання рекомендую у Законі «Про авторське право і суміжні права» закріпити відсилочну норму такого змісту: «Особисті немайнові права авторів у зв'язку зі створенням твору, зміст якого може бути віднесеним до державної таємниці чи до інформації з

обмеженим доступом, здійснюються у порядку, встановленому законом». Нормою такого змісту може бути доповнена ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права» - новою частиною третьою. Подібна норма також необхідна і для майнових прав інтелектуальної власності.

У спеціальному законодавстві, що регулює відносини з приводу інформації з обмеженим доступом, державної таємниці, потрібно передбачити окремі норми про особливості здійснення як особистих немайнових прав інтелектуальної власності, так і майнових прав на такі твори. Зокрема, Закон України «Про державну таємницю» може бути доповнений такою змістовною нормою: «У разі створення твору, зміст якого може відноситись до державної таємниці, особисті немайнові та майнові права автора (авторів) будуть здійснюватись з урахуванням обмежень і заборон, встановлених цим законом».

Також, на підставі проведеного дослідження в попередньому підпункті, доцільним є запропонувати певні зміни до вітчизняного законодавства шляхом внесення змін до Цивільного Кодексу України та Закону України «Про авторське право і суміжні права». Зокрема, пропонується п. 1 ч. 1 ст. 1219 викласти в такій редакції: «1) особисті немайнові права, за винятком тих, які надають особі - спадкоємцю можливість захищати авторство спадкодавця;».

А ч. 1 ст. 29 Закону України «Про авторське право і суміжні права» - в такій:

«Майнові права авторів та інших осіб, які мають виключне авторське право, переходять у спадщину не переходять у спадщину особисті немайнові права автора, крім тих, без яких неможливе або ускладнюється захист авторства спадкодавця».

Логіка необхідності таких змін пов'язана із тим, що обсяг та економічна корисність особистих немайнових прав, які переходять у спадщину (зокрема, право на отримання винагороди від використання твору), можуть бути суттєво зменшені через шкоду діловій репутації спадкодавця після його смерті чи оспорування самого факту авторства.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 435-IV - Ст. 108. URL : zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 06.10.2020)
2. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1. С. 36–44.
3. Сіроштан О.О. Особливості спадкування прав інтелектуальної власності особами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Часопис Київського університету права. - 2015. - № 3. - С. 216-221.
4. Бутнік-Сіверський С.О. Спадкування прав інтелектуальної власності : монографія. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ; - «НВП «Інтерсервіс», - 2013. -170 С.

Гордієнко Т. С.,
студентка групи ПБК-18-5
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

З введенням в дію в 1991 році Закону «Про захист прав споживачів» була створена правова основа для формування і реалізації цілеспрямованої політики в цій сфері. [1]

За ці роки створено законодавство, гармонізоване з Цивільним кодексом України і спрямоване на забезпечення захисту прав споживачів з урахуванням специфіки окремих секторів споживчого ринку товарів.

Розвивається законодавство в сфері якості, в тому числі безпеки продукції, робіт і послуг. При цьому вирішується проблема переорієнтації системи обов'язкової сертифікації продукції та послуг на більш прогресивні способи, що підтверджують відповідність продукції і послуг обов'язковим вимогам стандартів, на забезпечення їх якості та безпеки.

Здійснюється робота з обліку законних прав та інтересів громадян-споживачів при розробці законопроектів, що регулюють відносини в соціальних областях, в тому числі і відносини з участю споживачів.

Відповідно до Закону створена система захисту прав споживачів, яку утворюють Держспоживінспекція України, Антимонопольний комітет України, Державна житлово-комунальна інспекція, Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі. Складові системи здійснюють весь комплекс робіт по формуванню та реалізації національної політики в сфері захисту прав споживачів на національному, регіональному та муніципальному рівнях. [2]

Для попередження, виявлення та припинення порушень прав споживачів відповідні органи розглядають заяви і звернення споживачів та суб'єктів господарювання, консультують їх з питань споживчого законодавства, проводять перевірки суб'єктів господарювання, вживають заходів до добровільного врегулювання суперечок, вдаються до заходів адміністративного впливу на порушників законодавства, здійснюють судову захист прав споживачів.

Разом з тим, як показує практика, в сфері захисту прав споживачів залишається чимала кількість невирішених питань правового, економічного, організаційного та соціального характеру. Негативно позначаються на становищі споживачів наявність безлічі монопольних ринків, в тому числі діяльність галузей, що відносяться до природних монополій; цінова спекуляція, повінь споживчого ринку неякісними і фальсифікованими товарами, низький

рівень свідомості споживачів, відсутність або низький рівень інформаційних систем. [3]

Необхідне коригування національної політики в сфері захисту прав споживачів, пошук і застосування нових підходів до її формування та реалізації. В основу таких дій має бути покладено знаходження балансу між активним захистом прав споживачів і забезпеченням умов для вільного розвитку людини, здатного самостійно і грамотно діяти на споживчому ринку товарів, робіт і послуг.

У зв'язку з цим забезпечення ефективного захисту прав споживачів, наповнення її якісно новим змістом вимагають розробки стратегічної програми, дій всіх гілок системи захисту прав споживачів з чітким визначенням базових принципів, пріоритетів та механізмів реалізації національної політики в сфері захисту прав споживачів.

Таким чином, слід зазначити, що в Україні система споживчого законодавства вже створена: сформована нормативно-правова база, утворені і функціонують відповідні органи управління, формуються і удосконалюються основні механізми захисту прав споживачів. У той же час вона потребує вдосконалення, так як захист прав споживачів не є цілісним механізмом оскільки не вирішеними залишаються в першу чергу такі проблеми як:

- порушення в сфері захисту прав споживачів;
- мала кількість фахівців у цій галузі;
- відсутність в більшості міжвідомчих комісій щодо захисту прав споживачів;
- мало діючих громадських організацій;
- не знання споживачів своїх прав, гарантій і способів захисту;
- недостатня інформованість громадян про якість товару.

Розглядаючи дану тему можна зробити висновок про неграмотність населення в сфері захисту своїх прав. Потрібно більше висвітлювати ці проблеми в ЗМІ і роз'яснювати права споживачам. Необхідно, щоб покупець отримував достовірну інформацію про якість товару.

Запобігти більшій частині конфліктів, і грамотно побудувати роботу з покупцями, можна тільки створивши цілісну систему. Системний підхід завжди дає кращий результат, ніж вирішення окремих проблемних питань.

Правильна позиція - це запобігання можливих конфліктів за рахунок продуманої системи взаємодії зі споживачами за всіма ключовими моментам взаємин. Для створення такої можна використовувати вітчизняні напрацювання в області сервісу в роздрібній торгівлі.

І все ж головне не в тому, щоб посилено піклуватися про створення та функціонуванні такої системи, а в тому, щоб пам'ятати про цінності клієнта,

необхідності поваги до нього і реалізовувати ці ідеї постійно в ході щоденного спілкування з покупцями і вирішення їхніх проблем.

Також захист прав споживачів полягає в інформуванні про товари і послуги, що є на ринку, про їх виробників, виконавців. Крім того, законодавство передбачає майнову (цивільно-правову), адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення прав споживачів. [4]

В ході роботи, можна виділити наступні методи і завдання спрямовані на усунення проблем у сфері захисту прав споживачів:

- подальша гармонізація української законодавчої бази в сфері захисту прав споживачів з європейськими нормами і правилами, а також удосконалення національного споживчого законодавства (деталізація норм закону, що стосуються умов повернення та обміну товарів);

- співпраця, взаємодія і забезпечення скоординованих дій органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування та громадськими об'єднаннями споживачів;

- створення спеціалізованих організацій для проведення незалежного тестування, експертизи якості та безпеки товарів і послуг, що реалізуються на ринку;

- забезпечення і підтримка наукових досліджень в сфері захисту прав споживачів;

- підвищення ролі засобів масової інформації в сфері інформування споживачів про результати проведених порівняльних тестів товарів, послуг;

- забезпечення належного рівня об'єктивності і достовірності інформації про товари і послуги з метою надання споживачам можливості зробити свідомий вибір серед різноманіття ринкових пропозицій;

- створення «анти-рейтингу» підприємств - злісних порушників прав споживачів;

- підвищення рівня споживчої освіти через обов'язкове впровадження відповідних навчальних курсів у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;

- здійснення на державному рівні заходів щодо захисту споживачів від потенційних ризиків, пов'язаних з використанням генетично модифікованих організмів, харчових добавок (наприклад, шляхом жорсткості умов їх реєстрації, скорочення термінів дії свідоцтв та сертифікатів якості).

Отже, серед завдань, які зараз стоять перед Україною в зв'язку з її курсом на поліпшення добробуту громадян, відкритість національної економіки, інтенсифікацію євроінтеграційних процесів, першочерговими стають питання ефективного захисту національних інтересів, забезпечення розвитку її економіки і, що особливо важливо, узгодження національних і міжнародних стандартів якості продукції, а також гармонізація українського законодавства в сфері захисту прав споживачів з нормами міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про захист прав споживачів” від 12.05.1991 р. в редакції Закону України від 01.12.2005 р. // ВВР України. - 2006. -№ 7. -Ст.84.
14. Закон України.

2. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. -К.: Центр учбової літератури, 2007. -448 с.
3. Кагал Т.О. Організаційно-правові питання забезпечення захисту прав споживачів в сфері якості товарів: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. -К., 1998. -20 с.
4. Готін О.М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. -К., 2003. - 21 с.

Гурін Д. П.,
студент групи ПБП-18-4,
ННІ Права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І. В.,
д.ю.н., професор кафедри
цивільного права та процесу

РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Право на отримання медичних послуг та охорону здоров'я є базовим у системі соціальних прав людини. Здоров'я населення в цілому і кожної людини зокрема має визначальне значення для існування і розвитку держави.

Серед авторів, які займалися дослідженням питань реформування медичної сфери можна виділити М. Білинську, Т. Грузєву, З. Гладуна, Л. Жаліло, Д. Карамишеву, О. Кучеренко, С. Стеценка, С. Пак, І. Чеховську та інших.

Сфера охорони здоров'я є складним комплексом суспільних відносин - медичних, фінансових, управлінських, організаційних, що регулюються різними галузями законодавства: конституційним, адміністративним, господарським, кримінальним тощо. Водночас ядром охорони здоров'я виступають медичні відносини, що виникають між пацієнтом і лікарем (медичним працівником) з приводу надання медичної допомоги [1, с. 5].

Відносини, що пов'язані з наданням медичних послуг зачіпають кожного громадянина в Україні. Кожен з нас звертався до лікаря за наданням медичної послуги, консультації, та далеко не кожен звертав увагу на те, що медичне право – це галузь права, яка не має єдиного кодифікованого нормативного акту. Мова йде про створення кодексу, який би регулював діяльність медичних працівників, визначав засади та принципи, методи діяльності медичних працівників тощо.

Наразі, медична система регулюється загальним та спеціальним нормативним регулюванням, а отже реформування – це необхідність, яка обумовлена попитом медичних послуг, а не примхою працівників. У Медичному кодексі потрібно реалізувати вимоги міжнародних стандартів з прав людини та питання щодо охорони здоров'я, зокрема надання медичної допомоги, оскільки у подальшому саме він повинен стати міцною опорою медичного права України.

Тому, основними напрямками реформування медичної системи України є:

1) удосконалення законодавчого забезпечення системи охорони здоров'я. Зокрема, мова йдеться про прийняття Медичного кодексу України, який би мав закріплені норм, які б врегульовували ключові питання надання медичної допомоги; пріоритет прав і свобод людини у процесі надання медичної допомоги; деталізація основоположних конституційних принципів щодо надання медичної допомоги [5, с. 24].

Також, є необхідність у прийнятті Закону України «Про захист прав пацієнта» Вона пов'язана із необхідністю забезпечення законодавчої захищеності прав пацієнтів і медичних працівників в Україні.

2) посилення ресурсного забезпечення системи охорони здоров'я. Наразі, сфера ресурсного забезпечення – це проблема не держави, а самих медичних працівників. Так, на жаль, сьогоденні реалії диктують нам нові правила, за якими держава не завжди в змозі забезпечити медичних працівників тими необхідними засобами, якими б мала забезпечити. Мова йде про сучасне обладнання, без якого лікування пацієнтів стає довшим та складнішим. Також необхідне удосконалення процедури державного забезпечення населення України базовим пакетом лікарських препаратів і створення Державного реєстру цін на лікарські засоби. Для цього на державному рівні слід запровадити систему фіксування цін на низку найбільш соціально важливих лікарських засобів з одночасним введенням державного замовлення на їх виробництво.

3) підвищення якості послуг з охорони здоров'я. Мова йдеться про забезпечення розроблення нових та оновлення чинних медичних стандартів і клінічних протоколів надання медичної допомоги на основі доказової медицини з паралельним забезпеченням процедури контролю МОЗ України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства над реалізацією і дотриманням цих стандартів.

4) підвищення якості кадрового забезпечення системи охорони здоров'я. Для цього необхідно Забезпечення випереджальними темпами підготовки та перепідготовки лікарів загальної практики сімейної медицини, сімейних медичних сестер, середнього медичного персоналу з вищою освітою.

Отже, реформування медичної системи – це основний напрям, що має бути в пріоритеті країни, адже без змін у даній сфері не можливе подальший розвиток країни в напрямі становлення та розбудови.

Список використаних джерел:

1. Стеценко С.Г. Право и медицина: проблемы соотношения / С.Г. Стеценко. – М. : Международный университет, 2002. – С. 224.
2. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд.п.. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – 396 с.
3. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні навч.-наук. вид. / авт. кол. М. М. Білинська, Я. Ф. Радиш, І. В. Рожкова та ін. ; за заг. ред. М. М. Білинської. – К.; Львів: НАДУ, 2012 – 240 с.

4. Пак С. Я. Розвиток державної політики з функціональної та структурної перебудови системи охорони здоров'я на місцевому рівні в Україні / С.Я Пак // «Актуальні проблеми державного управління на сучасному етапі державотворення» : матеріали V наук.-практ. конф. 27 жовтня 2011 р.: тези допов. – Луцьк, 2011. – С. 68 – 70.

5. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Дерій О. В.,
Курсант взводу ПМПФ-18-1
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЩОДО ПРОБЛЕМ ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

На сучасному етапі розвитку України досить актуальним залишається питання судового захисту порушених цивільних прав та інтересів. Сфера впливу цивільного права постійно збільшується, а отже, збільшується коло правовідносин, на яке воно поширюється. Звичайно, така юрисдикційна форма захисту має певну проблематику, що впливає на ефективність, доступність та швидкість розгляду справ у цивільному процесі. Ці питання досліджувались у працях таких учених-юристів: С.С. Алексєєв, С.В. Васильєв, В.К. Гусаров, А.П. Заєць, І.В. Зуб, М.І. Іншин, В.В. Комаров, В.М. Коссаєв, В.Л. Костюк, Р.М. Мінченко, С.О. Погрібний і тд.

Аналізуючи вище зазначену тему, хотілося б окреслити головні проблеми, які з нашої точки зору є ключовими в забезпеченні ефективного захисту порушених цивільних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб у судовому порядку.

Захист порушених цивільних прав та охоронюваних законом інтересів в Україні здійснюють у порядку цивільного судочинства, що декларативно гарантує особі законний захист від порушень її основоположних прав. Ефективний захист цивільних прав не лише сприяє відновленню порушеного права, а й має велике загальне превентивне значення, адже учасники цивільних відносин повинні бути впевнені в тому, що порушені, невизнані або оспорювані цивільні права, свободи чи інтереси будуть ефективно захищені [1, с. 111].

Суттєвою проблемою, що проявляється майже у всіх галузях права є застарілість нормативно-правової бази, що унеможливує ефективний захист прав та інтересів у цивільному процесі. Оскільки, у цивільному процесі одними із головних нормативно-правових документів виступає Цивільний кодекс України (надалі - ЦКУ), а також Цивільно-процесуальний кодекс України

(надалі - ЦПКУ), найчастіше застарілість та недосконалість зустрічається саме в таких нормативно-правових документах.

Доступність правосуддя є однією з передумов утвердження судової гілки влади як повноцінного й самодостатнього механізму захисту прав і свобод людини та розглядається вченими-процесуалістами як принцип цивільного процесуального права [2, с. 6].

Дійсно, кожна особа має право в порядку, встановленому ЦПКУ, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів, цим гарантується доступність. Відштовхуючись від вище зазначеного, хотілося б зазначити, ще одну недосконалість, а саме матеріальну сторону доступності правосуддя. Разом із заявою, особа, що звертається до суду, має сплатити судовий збір, а це досить суттєва сума, що формується в залежності від виду позову та представлених позовних вимог. Також, необхідно оплатити послуги адвоката, що в нас час коштує не мало. І тому, на нашу думку принцип доступності, з матеріальної точки зору, у захисті порушених цивільних прав та інтересів осіб у судовому порядку відсутній, адже не кожна особа здатна покрити такі витрати.

Іншою вагомою проблемою є зловживання сторонами цивільних справ своїми процесуальними правами. Для прикладу, відповідач не позбавлений процесуальної можливості нескінченно оскаржувати ухвалу судді першої інстанції про відкриття провадження у справі, посиляючись на недотримання правил підсудності. Дії суду першої інстанції у разі надходження апеляційної скарги на таку ухвалу чітко регламентовані ЦПК, суд першої інстанції зобов'язаний направити апеляційну скаргу разом з матеріалами справи до апеляційної інстанції незалежно від того, чи оскаржувалася ця ухвала раніше. На практиці такі дії відповідачів призводять до існування судових справ, в яких ухвали про відкриття провадження у справі оскаржувалися понад 10 разів, справи перебувають в провадженні суду вже декілька років при повній неможливості суду першої інстанції провести хоча б одне судове засідання [3, с. 265].

Узагальнюючи вже сказане, саме неможливість гідного законодавчого забезпечення унеможливорює ефективний, швидкий розгляд справ та винесення рішення по ним, адже за допомогою таких не досить хитрих дій, судовий процес затягується на довгий час.

Отже, проблематика захисту цивільних прав та інтересів у судовому порядку залишається актуальною. Оскільки з часом кількість проблем та недосконалостей постійно збільшується. Це пов'язано в першу чергу із застарілістю нормативно-правової бази. Адже, час не стоїть на місці, постійно збільшується коло цивільних правовідносин, які в свою чергу потрібно регулювати. А також з кожним роком все важче досягнути справедливості, тому що судовий захист (в матеріальному значенні) стає менш доступний. Не можна не згадати винахідливість учасників цивільного процесу, що з часом формують нові методи зловживання своїми діями процесуальних прав.

Список використаних джерел:

1. Бонтлаб В. В. Право на звернення до суду за захистом цивільних прав та інтересів: проблеми й перспективи / Право. – 2015. – №30. – С. 110–113.
2. Демченко С. Ф. Реформування судової системи: деякі категорії / Наше право. – № 2, ч. 1. – 2010. – С. 5–8.
3. Петренко В. С. Зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві / «Young Scientist». – 2016. – №6. – С. 265–269.

Динюк А. А.,
студентка групи ПБЦ-19-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Білоус Т. Й.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

РІЗНОВИДИ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ

Відповідно до положень ст. 15 Цивільного кодексу України – у разі порушення, невизнання чи оскарження прав, кожен має право на захист особистих прав та кожен має право на охорону своїх інтересів, що підлягають загальним принципам цивілістики. [1].

Варто зазначити, що важливість створення науково обґрунтованого та ефективного механізму захисту цивільних прав та інтересів полягає в тому, що за його юридичної відсутності неможливо сформувати громадянське суспільство, створити правову та соціальну державу чи досягти справжньої свободи для громадян України.

Як і будь-яке інше не зовсім вивчене питання цивільного права, способи захисту суб'єктивних прав досліджувало багато юристів-науковців. Інститут захисту цивільних прав та інтересів в цілому та його окремі аспекти вивчали: Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць, А. Г. Ярема, І. В. Венедиктова, О. І. Мацегорін та інші дослідники, які зробили вагомий внесок у розробці цієї проблеми, відзначаючи необхідність її подальших досліджень.

Кожна особа в своїй правоздатності може мати різні права, в тому числі важливу роль відіграють саме цивільні. Суб'єктивні цивільні права як права конкретних осіб мають основоположне значення і для окремої приватної особи, і в цілому для характеристики правопорядку в суспільстві. Реалізація будь-якого права часто пов'язана з примусом і будь-яке праворозуміння припускає примусове забезпечення того результату, до якого прагне особа, у зв'язку з чим наявний постійний зв'язок права і примусу, що робить право гарантованим насамперед державою.

Кожна особа може мати різні права у своїй правоздатності, включаючи важливу роль, яку відіграють цивільні особи. Суб'єктивні цивільні права, як і права окремих людей, мають фундаментальне значення як для особистості, так і для природи верховенства права в суспільстві в цілому. Здійснення будь-якого

права часто пов'язане з примусом, і будь-яке розуміння закону передбачає примусовий розподіл результату, до якого прагне особа, для якої існує постійний зв'язок між законом і примусом, так що закон в значній мірі гарантується державою, а також недержавними інститутами, інститутами громадянського суспільства [2, ст. 355]. Правове регулювання будь-яких суспільних відносин, пов'язане з процесом трансформації правових вимог з точки зору ефективних суспільних відносин, передбачає, що будь-якому суб'єктивному праву у разі порушення гарантується можливість його примусового відновлення або захисту [3, ст. 100].

Суб'єктивне право на захист - це законодавчо встановлена можливість для особи, яка може застосовувати правоохоронні заходи, відновлювати порушене право та припиняти дії, які це право порушують [4, ст. 420].

Право на захист можна розуміти з об'єктивної та суб'єктивної сторони. Щодо об'єктивного сенсу, то право на захист - це гарантія прав та інтересів особи, яка реалізується лише у разі порушення суб'єктивного права, визначає та встановлює ступінь свободи правомірної поведінки. Суб'єктивне право включає в себе право захисту цивільних прав. Право на захист однакове для всіх осіб, яким воно надано. Ось чому це загальна можливість і призначена для реалізації в усіх ситуаціях. Суб'єктивне право характеризується обставинами, які існують у кожному конкретному випадку, тому воно є специфічним для кожного суб'єкта.

У разі порушення цивільного права або інтересу потерпіла сторона має право оскаржити конкретний засіб правового захисту. Потерпілий не звертається з усіма передбаченими вимогами до суду [5, ст. 125], право на захист кожний учасник цивільних відносин здійснює на свій розсуд за власним волевиявленням. У кожному випадку особа, права та інтереси якої порушені, самостійно вирішує всі питання, що стосуються вибору засобів захисту та їх практичного застосування. Це є фундаментальним проявом принципу диспозитивності у матеріальному та процесуальному праві, згідно з яким кожен повинен захищати свої права, а ніхто не зобов'язаний захищати права інших, якщо це не передбачено законом, договором чи цивільним законодавством [6, ст. 144].

Ефективний захист права залежить від норм цивільного права, які регулюють конкретні правовідносини та підлягають застосуванню, юридичного факту, який породжує, змінює чи припиняє правовідносини, суб'єктивних прав та обов'язків, якими наділені учасники правовідносин.

Аналізуючи погляди, які існують у сучасній цивілістиці, можна припустити, що механізм правового захисту цивільних прав налаштований як система судових заходів, що гарантують відновлення порушених прав, усунення перешкод для здійснення прав тощо [7, ст. 6].

Іншими словами, механізм захисту цивільних прав включає реалізацію наданої здатності особи здійснювати свій розсуд для захисту своїх прав та інтересів, обираючи відповідні методи та засоби захисту прав. Механізм захисту - це метод захисту. Спосіб захисту суб'єктивного цивільного права та інтересу

може бути визначений як система законних, тобто визначених чи допущених законом, дій суб'єктів захисту та матеріально-правового юридичного ефекту цих дій, яка дозволяє попередити, усунути чи компенсувати наслідки порушення, невизнання або оспорювання суб'єктивного цивільного права та інтересу [8, ст. 9].

Цивільна наука висловлює різні точки зору щодо правової природи способів захисту цивільних прав та інтересів, заходів цивільно-правової відповідальності у разі порушення зобов'язань та їх класифікації, які можна узагальнити наступним чином: - способи захисту та заходи цивільно-правової відповідальності; - способи захисту це засоби цивільно-правової відповідальності та інші захисні заходи; - усі юридичні наслідки порушення зобов'язань є одночасно штрафними санкціями; - усі способи правового захисту - це санкції, які поділяються на санкції цивільної відповідальності (відшкодування збитків, сплата неустойки, втрата завдатку або повернення подвійного вкладу тощо) та оперативні санкції (відмова від договору, утримання передачі проданих товарів, утримання платежу за товари тощо) [9, ст. 76].

Переважна більшість способів захисту цивільних прав та інтересів визначені в ЦКУ. У частині 2 статті 16 зазначено, що способами захисту цивільних прав та інтересів можуть бути:

- 1) правовизнання;
- 2) визнання недійсності правочину;
- 3) припинення незаконних дії, що суперечать закону;
- 4) поновлення тих умов, що існували до порушення;
- 5) виконання природних обов'язків;
- 6) зміна правовідношення;
- 7) зупинення правовідношення;
- 8) відшкодування завданої майнової шкоди;
- 9) відшкодування нематеріальної шкоди [1].

Запропоновані методи захисту цивільних прав та інтересів можуть застосовуватися у разі порушення, невизнання або оскарження, що свідчить про нерозривний зв'язок між існуванням суб'єктивних цивільних прав та інтересів із ефективною можливістю їх захисту.

Отже, самозахист є важливою характеристикою людини як суб'єкта права. Самозахист - це правомірна дія, яка спрямована на захист суб'єктивного цивільного права та законних інтересів, гарантування недоторканності законних прав, припинення порушення й ліквідацію наслідків такого порушення, які здійснюються шляхом самостійних односторонніх дій володільця права, а також самостійних односторонніх дій третьої особи щодо захисту життя чи майна заінтересованої особи в договірних чи позадоговірних відносинах. Ми можемо порівняти право на захист як можливість самозахисту в цивілістиці. Як результат, можна чітко заявити, що право на захист - це здатність власника вчинити юридично значущі активні дії у разі порушення його прав та інтересів,

звертаючись до компетентних державних органів або здійснюючи реальні дії, що не суперечать закону.

Список використаних джерел:

1. *Цивільний кодекс України* від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]: за ред. від 16.08.2020 // Законодавство України: інформ.-пошук. система. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 06.10.2020)
2. Мотовиловкер Є. Я. *Теория регулятивного и охранительного права*: моногр. / Є. Я. Мотовиловкер. - Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1990. - С. 19; Керимов Д. А. *Методология права (предмет, функции, проблемы философии права)* / Д. А. Керимов. - М: Аванта +, 2000. - 355 с.
3. Кузнєцова Н. С. *Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав* / Н. С. Кузнєцова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Юридичні науки). - 2009. – Вип.81. - 100 с.
4. *Захист цивільних прав та інтересів судом: деякі питання теорії та практики* / за аг. ред. А.Г. Яреми. - К.: Істина, 2014. - 420 с.
5. Венедіктова І. В. *Цивільно-правові способи захисту охоронюваних законом інтересів* / І. В. Венедіктова // Форум права. - 2011. - №2. - 125 с.
6. Мацегорін О. І. *Поняття та зміст захисту цивільних прав* / О. І. Мацегорін // Часопис Київського університету права. - №3. - 2011. - 144 с.
7. Бутнев В. В. *Понятие механизма защиты субъективных гражданских прав* / В. В. Бутнев // Механизм защиты субъективных гражданских прав. – Ярославль: Изд-во Ярослав. гос. ун-та, 1990. – 6 с.
8. *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар* / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. - К.: Істина, 2004. - 9 с.
9. Міхно О. *Підстави цивільно-правової відповідальності у разі порушення договірної зобов'язання* / О. Міхно // Підприємництво, господарство і право. - 2013 - №7 / 2013 - 76 с.

Дмитрук М. С.,
Курсант взводу ПДБО-18-2
ФППКППМ ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к. ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОЗВИТКУ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом зобов'язала нашу державу забезпечити високий рівень захисту прав споживачів та досягнути сумісності відповідних систем. Проте, варто зауважити, що досягнутий нині в Україні рівень державних гарантій цих прав є досить низьким. Успіх в

реалізації євроінтеграційних прагнень України залежить, в першу чергу, від прогресу в імplementації положень Угоди про асоціацію. Тому дана тема є надзвичайно важливою та актуальною.

Різноманітним аспектам системи захисту прав споживачів присвячено праці таких українських вчених, як Н. Дочинець, С. Дубенко, О. Письменна, А. Мазаракі, І. Царук, Ю. Шпільова та ін.

Задоволення потреб споживачів у продовольчих та промислових товарах, побутових і комунальних послугах повинне реалізовуватись на основі неупередженого то повного додержання вимог щодо їх якості та безпеки, постійного контролю за даним процесом з боку держави. Засади реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів відображені в системі нормативно-правових актів, що стосуються безпосередньо питань захисту прав споживачів. Законодавство про захист прав споживачів складається із Закону України «Про захист прав споживачів», ЦК України, ГК України та інших нормативно-правових актів, що містять положення про захист прав споживачів. Базовим законодавчим актом у сфері захисту прав споживачів є Закон України «Про захист прав споживачів» [2]. У ньому встановлено основні права та обов'язки споживачів та виробників і продавців товарів, виконавців робіт і надавачів послуг, визначено правовий механізм їх захисту [2]. Не можна не взяти до уваги також законодавство щодо захисту прав споживачів, котре відображено в єдиній системі законодавчих актів, котрими встановлено вимоги якості та безпеки побутових товарів, робіт та послуг й правовий механізм забезпечення контролю за їх дотриманням з боку державних органів. Серед них Закон України «Про стандартизацію», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [1, с. 20].

Яскравим прикладом проблеми захисту справ споживачів в Україні є реалізація правового регулювання відносин, котрі пов'язані із реалізацією права споживача у разі придбання товару неналежної якості на кодифікованому рівні ЦК України та Законом України «Про захист прав споживачів», та на підзаконному рівні, зумовлює наявність численних колізій та прогалин. Європейські країни починають сприймати захист прав споживачів не тільки як частину внутрішнього ринку, але і як самостійну політику, яку необхідно не просто приводити у відповідність з внутрішнім ринком, а й розвивати зближення законодавств і координацію співпраці самостійно в рамках реалій споживчих потреб і проблем. [3, с. 167].

Щодо рекомендацій, які могли б посприяти усуненню даної проблеми та сприяли б підвищенню ефективності законодавства є встановлення єдиної структури, яка використовується країнами європейського союзу для оцінки відповідних національних систем. Вона поділена на рівні, компоненти та елементи, що безумовно взаємопов'язані та утворюють багатогранну та єдину систему захисту прав споживачів, яка забезпечує повноцінну гарантію всіх споживчих прав, сприяє збереженню довіри споживачів до всього ринку. Це надає перспективу їх розвитку, тим самим стимулює їх активність, дає відчуття

певного роду впевненість при купівлі нових, ще не перевірених часом товарів та послуг, а отже, утворює потужну основу для економічного розвитку та постійного впровадження інновацій [1, с. 127]. В процесі апроксимації до ЄС в сфері захисту прав споживачів слід чітко усвідомлювати цілі, мотиви та причини прийняття того чи іншого регулювання в європейському праві. Це питання потребує особливої уваги України, оскільки наша держава, на відміну від держав-членів ЄС, не бере участі в процесі розробки та прийнятті актів вторинного права ЄС. Так, для з'ясування цього питання недостатнім є дослідження лише тексту відповідної директиви чи регламенту. Необхідним є також врахування норм первинного права ЄС, що лягли в основу конкретного документу, та офіційних тлумачень європейського права, що містяться в рішеннях Суду ЄС. Крім того, ознайомлення з історією прийняття відповідного акту ЄС шляхом дослідження підготовчих документів дасть можливість визначити проблеми, з якими зіштовхнувся європейський законодавець під час правотворчого процесу, та належним чином врахувати їх при ухваленні українського законодавства.

Список використаних джерел:

1. Іваненко Л.М., Язвінська О.М. Захист прав споживачів: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2014. 496 с.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення: 30.09.2020).
3. Дубенко С. Споживча політика в системі державного управління. Київ : Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Тютюкін, 2009.
4. Письменна О. Політика Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів. Одеса: Фенікс, 2012. Вип. 46. С.140.

Довга М. О.,
студентка групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У Конституції України йдеться про те, що життя та здоров'я людини визнаються найвищою цінністю. Відповідно до основного закону держави кожній людині надається право на медичну допомогу, медичне страхування та охорону здоров'я. Держава забезпечує це шляхом створення та фінансування відповідних програм. Основною її метою є розробка ефективного медичного обслуговування, яке буде доступним для всіх громадян. Варто зазначити, що в

державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичні послуги надаються безкоштовно. Це гарантується ст. 49 Конституції України. Проте, наразі в нашій державі спостерігається медико-демографічна криза. Однією із причин різкого погіршення стану здоров'я громадян є не лише складна екологічна ситуація, а й низька якість надання медичних послуг. Особливо це стосується малозабезпечених та соціально незахищених верств населення. Часто трапляються випадки, коли медичні працівники не можуть надати відповідну допомогу пацієнту через недостатнє матеріальне та технічне забезпечення. Проте, це не виключає випадків недбалого ставлення медиків до своєї роботи [3].

Варто зазначити, що медичним працівником є фізична особа, яка має відповідну освіту (вищу, середню медичну або фармацевтичну), пройшла спеціальну підготовку, взяла на себе відповідні зобов'язання та уклала трудовий договір з медичною установою. До медичних працівників належать лікарі, фельдшери, медичні сестри, фармацевти та середній медичний персонал. З цього можна зробити висновок, що медична діяльність - це регламентована українським та міжнародним законодавством діяльність медичних працівників з надання лікувально-профілактичної допомоги громадянам [2, с. 43-49], [5, с. 182, 189].

За неякісне надання лікувально-профілактичної допомоги або за її ненадання медичний працівник буде притягнений до юридичної відповідальності. Її основи містяться в ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Згідно із ним медичний працівник може бути притягнений до цивільно-правової, адміністративної чи кримінальної відповідальності [1].

Цивільно-правова відповідальність у сфері медичної діяльності – це вид юридичної відповідальності, який виникає внаслідок порушення у галузі майнових або особистих немайнових благ громадян у сфері охорони здоров'я і який полягає переважно в необхідності відшкодування шкоди [7, с. 250].

Сучасна юридична наука виділяє два види цивільно-правової відповідальності медичних працівників: позадоговірна або деліктна відповідальність та договірна відповідальність. Основною підставою деліктної відповідальності є діяння медичного працівника, яке містить у собі склад цивільно-правового правопорушення. Умовами її настання є: факт протиправної поведінки; наявність завданої шкоди; наявність причинно-наслідкового зв'язку між діянням та шкодою, яку воно викликало; наявність вини. Під протиправною поведінкою слід розуміти дії медичного працівника, які порушують відповідне законодавство. У науці цивільного права виділяють два види завданої шкоди: матеріальну та моральну. Матеріальна шкода має місце тоді, коли потерпілому було завдано каліцтво або ж інше ушкодження. Сюди відносять: заробіток особи, якій завдано шкоду (особа не зможе виконувати свою роботу або не зможе виконувати її повною мірою); витрати, які полягають у подальшому лікуванні, реабілітації, придбанні ліків, витрати, пов'язані із смертю годувальника тощо. Право на отримання відшкодування має потерпіла особа, а у

разі її смерті – близькі родичі. Моральна шкода полягає у: болю та стражданнях, які особа зазнала внаслідок неправомірної дії медичного працівника; приниженні честі та гідності пацієнта; тяжкому моральному стані потерпілого, а також його сім'ї. Право на відшкодування такої шкоди надається потерпілому, а в разі його смерті – членам сім'ї. Причинний зв'язок включає в себе два аспекти: медичний або технічний аспект (полягає у встановленні правильності дій медичних працівників і є компетенцією експертів) та юридичний або нормативний аспект (полягає у встановленні складу правопорушення. Це право належить виключно суду). Що ж до вини, то у цивільному праві діє, так звана, презумпція вини особи, яка заподіяла шкоду. Згідно із нею особа вважається такою, що могла вчинити правопорушення доки вона не доведе свою невинуватість [6, с. 12-30].

Варто зазначити, що в Україні відсутнє чітке визначення поняття «неналежне лікування». У юридичній літературі воно часто ототожнюється з неналежним виконанням професійних обов'язків. Часто під ним розуміють недостатнє обстеження хворого, недотримання відповідних приписів, порушення правил антисептики, санітарно-епідеміологічних норм, тощо. Тобто, невиконання медиком своїх професійних обов'язків або виконання їх не в повному обсязі. Проте, існують випадки, коли встановлення факту протиправної поведінки не викликає жодних труднощів. Це стосується порушення протоколу лікування затвердженого Міністерством охорони здоров'я. Але й ця обставина не дає повної можливості справедливо оцінити протиправність дій медика. Трапляються ситуації, коли медичний працівник змушений діяти не за визначеним протоколом. У таких випадках він має діяти в інтересах пацієнта [4, с. 84-87].

Основні положення договірної відповідальності містяться в гл. 63 Цивільного кодексу України. Норми, які встановлюють спеціальне регулювання надання медичних послуг, містяться в ЗУ «Про захист прав споживачів». Згідно з цим документом договірна відповідальність медичних працівників настає лише якщо послуга була надана з недоліками. Якщо медичні послуги були надані з недоліками, то до медичного працівника можуть бути застосовані такі санкції: він має безкоштовно усунути завдану ним шкоду у розумний строк та у повному розмірі, зменшити ціну за надання неякісної послуги, відшкодувати збитки самостійно або із залученням третьої сторони. Потерпілий має право розірвати договір та вимагати відшкодування збитків. Особа, яка надавала послуги звільняється від відповідальності лише, коли не могла вчинити інакше (форс-мажор) [6, с. 12-30].

Отже, притягнення медичних працівників до цивільно-правової відповідальності є складним процесом, який потребує встановлення та перевірки великої кількості фактів. Великою проблемою доведення вини медичного працівника є ще й недостатнє та нечітке правове регулювання відносин в сфері охорони здоров'я. На жаль, в нашій країні нерідко трапляються випадки безпідставних звинувачень медичних працівників у заподіянні шкоди. Тому,

через складність та неоднозначність медичних відносин потрібно враховувати всі обставини вчинення медичним працівником тих чи інших діянь. Щоб уникнути спірних питань у цій галузі, варто досліджувати та переймати досвід іноземних держав та закріплювати в українському законодавстві норми міжнародного права. У майбутньому це дозволить уникати безпідставного звинувачення медичних працівників у вчиненні правопорушення та полегшить доведення їхньої вини, якщо ними було вчинене протиправне діяння.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Редакція від 24.07.2020. -URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 06.10.2020)
2. Книш С.В. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я в Україні. Право і безпека. 2018. №4 (71). с. 43-49;
3. Конституція України від 28.06.1996р.-URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>;
4. Майкут Х.В. До питання цивільно-правової відповідальності у сфері медичної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 1. Том 1. 2017. с. 84-87;
5. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с. – (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 63);
6. Сенюта І.Я. Цивільно-правова відповідальність у сфері надання медичної допомоги: методичні рекомендації для адвокатів. Харків: Фактор, 2018. 64с.
7. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Дудник В. М.,
студентка групи ПБі-18-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к. пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ЯК ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

У період реформування та розвитку ринкових відносин, перебудови відносин власності та розширенням меж підприємницької діяльності, велика увага придається реалізації інтересів осіб, що виступають суб`єктами цивільних правовідносин. Адже трапляються випадки порушення прав та інтересів, що тягне за собою негативні наслідки для сторін правовідносин. У такому випадку інтереси осіб забезпечуються укладенням та виконанням договорів.

Питання природи цивільно-правового договору досліджували вчені-цивілісти Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Калаур І.Р., Луць В.В., Пархоменко Н.М., Підпригора О.А., Сібільов М.М. та інші.

Поняття договір досить часто зустрічається у трудового, сімейного, міжнародного та адміністративного права, але основоположне місце договір займає саме в цивільному праві. У частині першій статті 626 ЦКУ зазначається, що «договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків» [1]. Дане поняття розкриває сутність договору у широкому значенні, тоді як у вузькому договір трактується, як «цивільно-правове поняття, в якому і знаходиться методологічна основа науково-правове вивчення «договору», оскільки найбільш широко оперує поняття «договір» цивільного права» [2].

Договір включає в себе різні значення, насамперед це документ, в якому закріплено факт встановлення зобов'язальних правовідносин [3], що у свою чергу забезпечує чітке визначення прав і обов'язків сторін, предмет договору, з приводу чого особи вступають у правовий зв'язок, умови зміни або припинення договору. У даному випадку чітко прослідковується мета укладання цивільно-правового договору – забезпечити реалізацію та захист прав учасників цивільних правовідносин. Друге значення договору – це юридичний факт, що є підставою виникнення правовідношення [4]. Варто зазначити, що договір є підставою виникнення правовідношення лише у разі дотримання принципів договірного права, форми договору та інших аспектів передбачених законодавством. Доцільно вказати, що змістом діяльності держави є права і свободи людини та їх гарантії, тобто основна мета закріплення принципів, форм договору – саме правове регулювання суспільних відносин. Третє значення включає в себе правовідношення, зміст якого зазначено вище. Саме трактування договору, як правовідношення займає чільне місце у цивільному праві.

Головним наслідком укладення договору є встановлення, зміна або припинення цивільних прав та обов'язків сторін, тому цивільно-правовий договір є класичним механізмом приватного права. Особливістю даного механізму є те, що його сутність виражається через функції договору.

О. О. Красавчиков чітко виокремив основні функції договору: регулятивна (як результат погодження волі сторін договір є одночасно актом вияву ініціативи і реалізації диспозитивності його учасників); програмно-координаційна (договір є своєрідною програмою поведінки його учасників); інформаційна функція (договір містить певну інформацію щодо прав та обов'язків сторін); гарантійна функція (договір є засобом встановлення для стимулювання належного виконання зобов'язань системи забезпечувальних заходів, які набувають договірної форми); захисна функція (завдяки договору вводиться в дію механізм захисту порушених прав шляхом примусу до виконання обов'язку в натурі, відшкодування збитків, застосування заходів оперативного впливу) [5].

В.С. Мілаш розцінює договір як багатогранний правовий феномен, який одночасно є актом правовстановлення (у ньому виявляється автономія волі

сторін щодо врегулювання їхніх взаємовідносин на власний розсуд у межах, дозволених законом, – індивідуальне правове регулювання) та актом право реалізації [6, с. 24].

Також регулювання суспільних відносин цивільно-правовим договором здійснюється на основі принципів договірного права: принцип свободи договору – відповідно до ст. 627 ЦК України сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості [1].; принцип справедливості – означає збалансованість обов’язків сторін, забезпечення правом охорони інтересів слабкої сторони для того, щоб одна сторона договору не могла зловживати своїми перевагами перед іншою стороною; принцип сумлінності – передбачає необхідність докладання зусиль щодо виконання договору та взятих на себе зобов’язань у найкращий спосіб; принцип розумності передбачає прийняття найбільш адекватного рішення відносно усіх договірних умов, суті договору, вимог закону за обставин, що об’єктивно склалися; принцип довіри – передбачає достатній ступінь підкріпленої об’єктивними передумовами віри у контрагента, що дозволяє укласти з ним договір на певних умовах та очікувати від нього виконання взятих на себе зобов’язань; принцип рівності сторін – кожна сторона договору вправі висувати, обговорювати і приймати (або не приймати) ті або інші договірні умови, і жодна із сторін не має права диктувати іншій стороні свої умови, які можуть бути неприйнятними для контрагента. Дані принципи є обов’язковими не лише для сторін, а й для судових органів при вирішенні спору між сторонами договору та для інших державних органів.

Аналізуючи договір, варто зазначити що він є універсальною конструкцією регулювання суспільних відносин у приватному праві. Проте базовим і головним регулятором суспільних відносин залишаються нормативно-правові акти України імперативного характеру, згідно яких укладається договір. Таким чином, договірне право є важливою складовою цивільного права, а ключовою ціллю договору є регулювання відносин людей у межах закону, через вказівку на належну поведінку.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Юридична енциклопедія. Київ: НАНУ; ІДіП; Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана. 1999 Т.2. 744 С. 232. (с.20)
3. Цивільне право: навч. посібник. / за заг. ред. Р. О. Стефанчука. – К. : Наукова думка, 2004. – С. 173.
4. Луць В. В. Контракти в підприємницькій діяльності : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і допов. / В. В. Луць.. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 24.

5. Красавчиков О.А. Гражданско-правовой договор: понятие, содержание, функции: сб. Гражданско-правовой договор и его функции / О. А. Красавчиков . – Свердловск, 1980. – С.16-20. С.16-20.

6. Мілаш В. С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов: монографія / В. С. Мілаш. – Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. – С. 24.

Єрмоменко Д. О.,
студентка групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.п.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПУБЛІЧНО ПРАВОВІ УТВОРЕННЯ ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Відповідно до умов сучасності, з фізичними і юридичними особами учасниками цивільних відносин Цивільний кодекс України визнає саму державу, іноземні держави, територіальні громади та інші публічно-правові суб'єкти в цілому. Також законодавство закріплює правову форму участі країни, її територіальних громад в цивільно-правових відносинах, визначає органи і представників, відповідно які мають право діяти в даних відносинах та встановлює усі засади відповідальності згідно з їх зобов'язаннями.

Включення публічних утворень в загальне коло учасників цивільних відносин варто пояснити за умов необхідності у вирішенні останніми поряд із публічними, загальнодержавними та місцевими задачами які виникають при додаткових, допоміжних завданнях як учасників майнових відносин, що потребують наділення цих утворень цивільною правоздатністю.

Процес поєднання в останніх владних повноважень із цивільною правоздатністю визначає й особливі підходи до визнання публічних утворень учасниками цивільних відносин.

Варто зазначити, що саме для уникнення даного протиріччя сучасне законодавство цивільного права вміщує усі встановлені концепції, сприймавши традиційні теорії держави та не вносить державу і публічні утворення до юридичних осіб публічного, адже визнає їх саме в ролі самостійних учасників цивільних відносин в Україні.

В загальному, необхідність у наданні публічно-правовим утворенням статусу юридичної особи доцільно пов'язати із різними функціональними обов'язками держави в цілому, які вона має виконувати через свої органи, їх «статус юридичної особи направлений на сприяння в досягненні державних інтересів, тобто тих інтересів, які визнані державою і забезпечені правом як інтереси соціальної спільноти, задоволення яких є неодмінною умовою і гарантією існування самої держави Україна».

Зазначене досягається за рахунок майна держави, яке перебуває в правлінні публічних юридичних осіб на основі відповідних обмежених речових прав, за рахунок чого і дані публічно-правові утворення можуть:

- приймати участь в майнових відносинах, договірних та інших у статусі юридичної особи;
- виступати в якості повноцінних учасників виконавчих та інших відносин маючи на меті реалізацію різних функцій і завдань країни.

Варто проаналізувати думку А.В.Венедиктова адже саме вона є цілковито справедливою, адже у ній йдеться що держава, в якості власника великої кількості об'єктів цивільних прав, є не наділеною можливістю до самостійного здійснення своїх прав власності, не є здатною аби бути повномірним господарюючим суб'єктом. Відповідно до цього загальна правова конструкція юридичної особи обумовлена й тим, що не залежно від того, яка організація являється носієм даного статусу вони підпорядковуються правилам, що стосуються усіх учасників цивільних відносин, а отож публічно-правові утворення, які мають статус юридичної особи підпадають під режими цивільно-правових регулювань, усі приватні юридичні особи, не дивлячись на те, що їх утворення проводяться в розпорядчому порядку, їх інтереси та воля відмінна від приватних осіб, а їх функціонування направляється на сприяння у досягненні завдань публічного характеру.

Отже, статус юридичної особи не направлений на виконання публічних функцій, а тільки сприяє задля їх виконання. Але доцільно підкреслити, що аналізуючи семантику слів «юридична особа» і «публічне право» може скластись враження, що «юридичні особи є явищем суто публічним, а існування їх має пов'язуватись із необхідністю їх участі в тих відносинах, сфери яких є реалізація публічних (державних, суспільних) інтересів, а участь в цивільних відносинах повинна розглядатися як виключення, ніж правило».

Все ж відповідно до встановленого, висновок не може бути вірним та істинним. Адже «якщо публічна юридична особа і наділяється компетенцією, то це правило являється виключенням із загального правила та не стосується всіх публічних юридичних осіб».

Отже, підсумовуючи вищевикладене варто встановити, що усі публічні утворення приймають участь в договірних зобов'язаннях, відповідно до випадків прямо передбачених цивільним законодавством. Зокрема, частина 1 статті 720 Цивільного кодексу України встановлює, що сторонами в договорі дарування можуть виступати не лише фізичні і юридичні особи, а також держава і територіальні громади.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний вісник України. 2003. №11. Ст. 461.

3. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

4. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

Жандик Д. О.,
студентка групи ПБП-18-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І.В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Культ привабливості та молодості в Україні займає високі позиції попиту, відтак естетична медицина і косметологія – це напрямки, які стрімко розвиваються. Вони включають в себе не тільки чималий перелік відмінних за складністю послуг, а й спеціалістів з різним рівнем підготовки та специфічними навичками. У результаті спостерігаємо наступну ситуацію: громадяни отримують можливість не лише найбільш оптимального вибору варіанту для себе, але і виникнення різноманітних спірних ситуацій між надавачем косметологічних послуг та клієнтом. Врегулювання таких спорів на законодавчому рівні потребує вдосконалення.

Проблематику косметологічного ринку висвітлювали такі вітчизняні вчені як О. Кран, А. Башура, С. Бобро, Ю. Грицай, І. Венедиктова, І. Чеховська, В. Білоусюк та інші. Науковці приділяли увагу здебільшого психологічним і практичним аспектам роботи косметологів. Варто виділити працю І. Чеховської та В. Білоусюк «Правове регулювання ринку косметологічних послуг: порівняльно-правовий аналіз» [1], котрі підняли проблему законодавчого регулювання косметологічного ринку, яка є на сьогодні мало дослідженою. З цього слідує, що обрана тема є актуальною.

Для поглибленого вирішення даної проблеми вважаємо доцільним визначити дефініцію «косметології». Але й тут виникають певні спірні моменти: поняття «косметологія» не має чіткого усталеного визначення. Відтак скористаємось методом системно-комплексного підходу аби зрозуміти, що охоплює досліджуваний термін. В першу чергу розглянемо косметологію як медичну діяльність. Таким чином, косметологія – це медична діяльність, спрямована на вивчення, діагностику та лікування косметичних дефектів. З іншого боку – це комплекс процедур побутового характеру, які не пов'язані із наданням спеціалізованої медичної допомоги [2]. Отже, дефініцію «косметології» кожен має змогу трактувати відповідно до роду власної

діяльності, а це в свою чергу вводить в оману як споживача, так і надавача косметологічних послуг. Крім того, не можна виключати й існування шахраїв, які користуючись малою обізнаністю населення, пропонують несертифіковані послуги або ж «послуги-двійники».

З вище зазначеного слідує, що найбільш ризиковим в Україні є ринок естетичних послуг, оскільки така діяльність не підлягає ліцензуванню і, як правило, здійснюється суб'єктами, які провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню без відповідної освіти [1]. Саме ж законодавство, яке регламентує порядок надання косметологічних послуг в Україні, не відповідає сучасним вимогам сфери косметології, оскільки затверджено було 1982 року [3] і передбачає надання лікувально-діагностичних, консультативних послуг з питань захворювань шкіри та косметичних дефектів шкіри лікарем дерматовенерологом косметологічного кабінету і надання косметичних процедур лише медичною сестрою, яка має спеціальну підготовку з проведення косметичних процедур, перелік яких чітко визначений у наказі [3].

Якщо в українському законодавстві відсутня спеціалізована нормативно-правова база, яка б регулювала ринок косметологічних послуг, то як захисти свої права клієнту у разі спірної ситуації? У такому разі необхідно звертатися до, так би мовити, загальних кодифікованих актів як Цивільний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, іноді Кримінальний кодекс України. Також можна посилається на Закон України «Про захист споживачів».

Відтак, провівши доктринальне дослідження ринку косметологічних послуг, сформувався наступний висновок: проблематика законодавчого регулювання косметологічної діяльності полягає у неоднозначному розумінні дефініції «косметологія». Адже з одного боку – це «ін'єкції краси», естетична хірургія, які відносяться до спектру медичних послуг [4], а з іншого – перукарські послуги: масажі, маски тощо [5].

Отже, українське законодавство, яке регламентує надання послуг у сфері косметології, потребує удосконалення. Ми вважаємо, що першим і важливим кроком має бути прийнятий Медичний кодекс України, де окремою главою буде врегульовуватися косметологічна діяльність як медична послуга. Для врегулювання косметологічних послуг, які мають побутовий характер, необхідно розробити нове Положення Кабінету Міністрів України «Про мірі надання косметологічних послуг населення». Зокрема, за необхідне передбачаємо, що в кожному із запропонованих нормативно-правових актах має бути вказано перелік спеціалістів, які мать право займатися тією чи іншою діяльністю, а також обов'язкова кваліфікована освіта.

Список використаних джерел:

1. Чеховська І. В., Білоусюк В. В. Правове регулювання ринку косметологічних послуг: порівняльно-правовий аналіз // Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика) : науковий журнал / ред. кол. : П. В. Цимбал (голов. ред.) та ін. – Ірпінь :

Університет державної фіскальної служби України, 2019. – Випуск 15. – 192 с. – (Серія : право).

2. Право в косметологии: специфика и аспекты URL : <https://www.snta.ru/press-center/pravo-v-kosmetologii-spetsifika-i-aspekty/> (дата звернення: 06.10.2020)

3. О мерах по улучшению косметологической помощи населению : Приказ Министерства здравоохранения СССР : от 28.12.1982 № 1290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82> (дата звернення: 06.10.2020)

4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. ВИПУСК 78 Охорона URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02>

5. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2005 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/vb375609-05> (дата звернення: 06.10.2020)

Засєць А. Ю.,
студентка групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.п.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА РЕГРЕСУ (ЗВОРОТНОЇ ВИМОГИ) ЗГІДНО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У сучасній Україні актуальним питанням залишається реалізація права регресу – зворотної вимоги. Зазвичай виконання зобов'язання покладене на боржника, який є суб'єктом договору, проте відшкодування шкоди здійснюється безпосередньо особою, яка заподіяла дану шкоду. Одним із способів охорони прав та інтересів учасників відносин і конкретизації їхньої відповідальності в цих випадках і є право зворотної вимоги відшкодування сплаченого з третьої особи, або право регресу [1, с.268].

Проблеми реалізації права регресу досліджували такі вчені та науковці: С. В. Дедіков, В. В. Вітрянський, Ю. Б. Фогельсон, Є. О. Суханов, М. Я. Шимінов, О. М. Лавров, Ю. С. Овчиннікова, О. Д. Светличний та інші [4, с.54].

Відповідно до ст.1191 ЦК України особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи в розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом [5]. Тобто, право зворотної вимоги передбачає вимогу кредитора до особи, яка завдала шкоду про повернення за його вини відшкодування шкоди особі-потерпілому [6, с.13].

Судова практика щодо вирішення цивільних спорів, пов'язаних із реалізацією права регресу страховика до страхувальника почала формуватися після прийняття Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» у 2004

році. Основною проблемою виступала реалізація права зворотної вимоги страховиком після виплати відшкодування згідно до умов страхового договору до страхувальника, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду. До моменту винесення Постанови Верховного Суду України у справі 6-284цс15 суди однаково застосовували положення Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», а саме застосування підпункту «г» підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону [2, с.23].

Згідно з підпунктом «г» підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» страховик після виплати страхового відшкодування має право подати регресний позов до страхувальника або водія забезпеченого транспортного засобу, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду, якщо він не повідомив страховика у строки і за умов, визначених у підпункті 33.1.2 пункту 33.1 статті 33 зазначеного Закону [3].

Отже, регресне зобов'язання є зворотною вимогою, яка передбачає відшкодування шкоди здійснена однією особою за іншу, виною у заподіяні шкоди третій особі. Проте судова практика показує випадки нерозрізнення термінів «регрес» та «суброгації», що є чинником ухвалення рішень про стягнення коштів на користь страховика на підставі ст.38 Закону України «Про обов'язкове страхування

цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та ст.993 ЦК України, що фактично порушує вимоги норм матеріального права. Дане явище не допускається, оскільки ототожнення даних понять породжує негативні правові наслідки під час вирішення спорів [4, с.58].

Варто наголосити на розмірі регресної вимоги. Відповідно до законодавства, за регресною вимогою на боржника покладається обов'язок повернення у повному обсязі коштів кредитору, сплачених останнім третій особі. Тобто розмір зворотної вимоги не повинен перевищувати фактичну суму сплачену третій особі. Інші суми не можуть бути долучені до розміру регресу, які не пов'язані з фактом платежу [7, с.478].

Відповідно до ст. 1194 ЦК України, особа, яка застрахувала свою цивільну відповідальність, у разі недостатності страхової виплати (страхового відшкодування) для повного відшкодування завданої нею шкоди, зобов'язана сплатити потерпілому різницю між фактичним розміром шкоди і страховою виплатою (страховим відшкодуванням) [5].

Позовна давність регресної вимоги загальна і становить три роки з моменту виконання зобов'язання про відшкодування шкоди. Варто наголосити, що суд не може задовольнити регресний позов, якщо позивач не відшкодував шкоду потерпілому [6, с.16].

Отже, реалізація права регресної вимоги передбачає повернення коштів винною особою, яка спричинила заподіяння шкоди, особі яка відшкодували потерпілому збитки. Процес реалізації права зворотної вимоги чітко

врегульований Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та нормами Цивільного кодексу України. Проте існують випадки ототожнення понять «суброгації» та «регресу», що впливає на формування справедливої, законної судової практики та на вирішення спорів в цілому, зокрема на строки перебігу позовної давності.

Список використаних джерел:

1. Березовський Р.С. Право зворотної вимоги (регресу за цивільним законодавством України). *Актуальні проблеми держави та права*. 2009. Вип.51. С. 268-272.
2. Ільченко А. Проблеми реалізації права регресу страховиком за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту. *Підприємництво, господарство і партнерство. Цивільне право та процес*. 2017. Вип.1. С. 24-28.
3. «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»: Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text> (дата звернення 07.10.2020).
4. Зубкова Л.А. Суброгація та регрес в обов'язковому страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів України. *Науковий вісник Національної академії Внутрішніх справ України*. 2013. №3. С.53-59.
5. Цивільний Кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 07.10.2020)
6. Мартюк А.С. Загальна характеристика інституту регресних зобов'язань у цивільному праві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 6-1. Том 1. С. 178-180
7. Жила О.В. Проблеми визначення елементів регресного зобов'язання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип.59. С.475-480.

Захарчук Р. П.,
курсант взводу ПМПФ 19-1
ФПМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

На сьогоднішній день право – це одна з провідних накових галузей ХХІ століття, і кожен з нас , щодня , є суб'єктом та творцем права, навіть не

підозрюючи про це, утворюючи кожного дня нові норми, правила, гарантії, обов'язки, можливо навіть закони.

Розглядаючи приватне право, його поняття та сутність, ми однозначно згадаємо такі його галузі: цивільне, сімейне, господарське, трудове, житлове, земельне право. Адже саме вони розглядають приватні правовідносини між людьми. Ми стовкуємося з ними кожного дня, це ті відносини, що не виносяться на публічний огляд. Такими відносинами є стосунки між чоловіком та жінкою, батьками та дітьми, між друзями, між працівником та роботодавцем і навіть між нами та незнайомцем в громадському транспорті тощо. Багато приватних правовідносин є юридично закріпленими, наприклад власність на земельну ділянку, працевлаштування, оренда будинку.

У приватного права, як і в інших галузях прав є три основні правові норми, це : гіпотеза, диспозиція, санкція. Гіпотеза визначає основні умови, обставини за якими проявляється диспозиція, яка в свою чергу уже є самими правовідносинами між суб'єктами права, тобто гіпотеза визначає умови та обставини за якими зароджуються правовідносини, а диспозиція вже є самими правовідносинами, в якій зазначаються права та обов'язки правових сторін. Санкцією є правова норма яка визначає покарання за недотримання норм, тобто, при порушенні прав однією стороною іншою, на сторону що вчинила правопорушення накладається покарання. Покарання висловлює справедливе рішення, що є волевиявленням суспільства та держави.

В умовах сучасності, вільності та доступу до багатьох джерел інформації особи самостійно можуть вивчати, аналізувати юридичні джерела, дізнаваючись про щось нове та використовувати отриманні знання в повсякденному житті, та мати можливість швидко звертатися за юридичною допомогою у різних правових сферах, в тому числі у приватному праві. Будучи в умовах сучасних правовідносин, де розуміння права зростає кожного дня, люди дуже часто мають звертатися за правовою допомогою, навіть якщо бажання звертатися за нею немає.

Розглядаючи проблеми приватного права, слід пам'ятати, що ці правові відносини не є публічними, тобто втручатися в ці відносини інші особи не можуть, з цього слідує, що суб'єкти приватних правовідносин самостійно вирішують свої питання, якщо втручання не потрібне зі сторони держави. Саме держава в приватних відносинах виступає гарантом здійснення прав та дотримання обов'язків сторін, та виконує інші функції, наприклад охорону та захистну. Якщо необхідність в допомозі держави потрібна, вона виступає з праворегулюючою функцією, за допомогою правоохоронних та судових органів держави.

Можливо, в певному сенсі проблеми в приватному праві є через приватність правової галузі. Тобто багато нюансів в приватних відносинах не виносяться на привселюдний огляд, так ми можемо розглянути сімейне право, як одну з найособистіших підгалузей приватного права, де відносини в сім'ї відомі членам родини, і при необхідності правова допомога надається лише за

зверненням одного з членів сім'ї, або сторонньої особи котра знає про необхідність допомоги. Прикладом можна навести таку ситуацію, як насильство в сім'ї. Особи, котрі потерпають від насильства в родині, часто не звертаються за допомогою, по певних особистих причинах і в такому випадку на допомогу можуть прийти сторонні особи, будь то сусіди чи родичі. І в цьому випадку ми вже бачимо міжгалузеві правові відносини, між сімейним та кримінальним правом. Предметом цієї правової ситуації будуть сімейні відносини, котрі підверглися насильству, тобто було залучено кримінальне право для врегулювання правовідносин між особами. Але при правовому врегулюванні, мають ставитися в пріоритет права, свободи, честь та гідність людини, як найвищі цінності держави, тому як вже зазначалося, рішення має відображати справедливість та гуманість відносно сторони правопорушника та сторони потерпілого, щоб рішення відображало як покарання, так і справедливе рішення, котре мало б на меті перевиховання з метою не повторення злочинів в подальшому.

Але не розглядаючи міжгалузеві справи приватного права, можна одразу сказати, що санкції із застосуванням позбавлення волі не використовуються, та взагалі проблему слід шукати не тільки під час правовому врегулюванні при правопорушенні, як ми щойно розглянули, але і в самих відносинах та їх початку, тобто в гіпотезі та диспозиції також слід шукати проблему.

Наприклад розглянемо такий випадок коли особа має намір придбати житло. Купівля дому юридично оформлюється між особою котра купує будинок та котра її продає, але слід пам'ятати про посередніх осіб в цих відносинах, таких як ріелтор, нотаріус. Ми розуміємо що відносини наступлять в той момент коли особа захоче придбати будинок та звернеться до продавця, проблемою в данній ситуації є багатосторонність відносин, тобто відносини між покупцем та продавцем ускладнюються іншими особами, звісно це правильно, адже наприклад нотаріус закріплює юридично договір продажу, але проблемою є те що в деяких випадках договори не є прозорими і на одну із сторін можуть накладатися сторонні обов'язки.

Отже, можна сказати що приватні правовідносини однозначно виникають між певними суб'єктами права та не можуть бути порушенні, і не можуть бути висвітленні на привселюдний огляд, та в цьому є певна проблема котра може виникнути через саму ж приватність даних правовідносин, адже як вже зазначалося люди не завжди добровільно звертаються за правовою допомогою. Тому громадянини повинні бути юридично освідченими для знання власних та чужих прав та уникнення їх порушення.

Тож однозначно можна сказати, що приватне право одне з найпоширеніших правових галузей сучасності з яким ми стовкуємося кожного дня, і дуже часто вимушенні звертатися за допомогою.

Список використаних джерел:

1. Є. О. Харитонов, О. В. Старцев. Цивільне право України. Підручник., 2013. 808 с.

2. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.— Харків:Право, 2011.—584 с.

3. Римське приватне право. Курс лекцій / Львів, 2009.- 136 с.

4. Банчук О. Погляди українських представників теорії соціального права на проблему розмежування публічного і приватного права // Право України, 2005. - №2.- С 118-120

5. Бесянєвич О. Декілька нотаток про дуалізм права // Юридичний журнал : Аналітичні матеріали, коментарі, судова практика . – 2004. - №12. - С24-26

6. Духневич А.В. Співвідношення публічного та приватного права в практиці України //Південноукраїнський правничий часопис, 2007. - № 3. - С 83-85.

Іващук А. В.,
Клишкова Ю. В.,
студентки групи ПБП-18-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І.В.
д.ю.н.,професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПАЛІАТИВНОЇ ТА ХОСПІСНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

В Україні проблема паліативної та хоспісної допомоги (ПХД) населенню стає однією з найбільш актуальних медико-соціальних та гуманітарних проблем суспільства. Актуальність цього розділу соціально-медичної допомоги пов'язана із соціально-економічними трансформаціями, бойовими діями на території країни і відповідною внутрішньою міграцією, що в сукупності призводить до порушення основних принципів охорони здоров'я – доступності, рівності, справедливості та підвищує ризик захворювання і більш швидкого настання без відповідної допомоги термінальної стадії хвороби. За даними Міністерства охорони здоров'я, у нашій країні щорічно понад 600 тисяч осіб щороку закінчує життя через онкологічні, серцево-судинні, інфекційні захворювання. Підхід, який передбачає комплексний медичний, психосоціальний, духовний догляд і підтримку в кінці земного життя, який надається власне тяжкохворим і членам їхніх родин, називається паліативна допомога. Хоспісна допомога - частина паліативу.

Дослідженням проблематики паліативної допомоги займалися такі вчені, як Ю. В. Вороненко, Ю. І. Губський, В. Царенко, О. Г. Шекера, О. І. Толстих, Н. Г. Гойда, Г. І. Лисенко, О. З.Децик, Н. І. Кольцова, І.В. Чеховська [8, с. 677-681], Ж. М. Золотарьова, І. П. Вакалюк, О.О. Вольф та інші.

З метою створення сучасної системи фахової підготовки кадрів лікарів та медичних сестер для роботи в галузі допомоги невиліковно хворим у грудні

2009 р. була створена перша в Україні кафедра паліативної та хоспісної медицини.

Впродовж 2012 - 2019 рр. під керівництвом Ю. Губського проводилися наукові дослідження, пов'язані з розробкою оптимальної моделі системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні, її нормативно-правовому оформленню. У 2012 р. відбувся Перший Національний Конгрес з паліативної допомоги, де була прийнята «Національна стратегія розвитку системи паліативної допомоги в Україні до 2022 року» [1]. Одним з пріоритетних завдань, які визначені Стратегією, було: забезпечення необхідного нормативно правового регулювання в сфері паліативної допомоги. Це завдання безпосередньо відповідає чинному законодавству України, адже після 7 липня 2011 р., коли в Законі України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги», № 3611-VI, у Статті 35-4 «Паліативна допомога», вперше в історії незалежної України Верховна Рада України «узаконила» визначення паліативної допомоги [2]. Законом України від 07.07.2011 р. № 3611-VI «Про внесення змін до Основ Законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги» паліативна допомога вперше була визначена як окремий вид медичної допомоги.

За даними доц. А. Царенка, станом на 01.10.2018 р. в Україні у системі охорони здоров'я діяли 19 хоспісів (567 ліжок) і 68 відділень паліативного догляду у закладах різного профілю (1626 ліжок). Це 64,3 % від потреби. Практично відсутня система допомоги невиліковно хворим вдома (11 мультидисциплінарних бригад) і програм педіатричної паліативної допомоги, які діють лише в 5 містах. Це недостатньо для забезпечення потреби, оскільки населення у першу чергу сільської місцевості не має доступу до спеціалізованої паліативної та хоспісної допомоги. У 2017 р. паліативну та хоспісну підтримку у закладах охорони здоров'я одержали 20,3 тисячі тяжкохворих осіб. Всього ж за 10 років функціонування кафедри паліативної та хоспісної медицини під керівництвом професора Ю. Губського навчання (підвищення кваліфікації) пройшли понад 3000 лікарів і медичних сестер [3].

Нагадаємо, що 60–80% онкологічних хворих потребують паліативної допомоги. Якщо щороку в Україні помирає понад 700 тис. осіб і з них понад 80 тис. через онкологічні захворювання, то потребують паліативної допомоги майже 500 тисяч хворих та понад 1 млн членів їхніх родин. Крім цього, за даними ВООЗ, у найближчі 10-15 років спостерігатиметься зростання потреби у паліативній допомозі ще на 20%. Потреба у стаціонарних ліжках для паліативних хворих сягне 100 ліжок на 1 млн населення [4, 5, 6].

Ми вважаємо, що для ефективного розвитку паліативної допомоги в Україні має бути прийнятий закон про паліативну допомогу як медико-соціальну систему дій для певного контингенту пацієнтів. Паліативна медицина як складова соціально медичної допомоги на даному етапі розвитку потребує

певного упорядкування своїх здобутків та їх оцінки для закріплення і подальшого розвитку.

Паліативна допомога потребує визначення та закріплення соціальних норм, правил, стандартів, приведення їх в систему, орієнтовану на задоволення такої важливої суспільної потреби, як запобігання болю і стражданням [6].

Безумовно, необхідно також поліпшувати і розвивати підготовку фахівців, використовуючи кращий вітчизняний та зарубіжний досвід, наприклад, ще раз опрацювати кожен з проектів документів, залучивши до цієї роботи фахівців, наукові установи, громадські організації, релігійні громади, духовенство, наукові установи, та офіційно направити їх як до МОЗ України, так і Міністерства соціальної політики України, визначення реальної потреби в наданні паліативної допомоги, що передбачає спочатку розробку та затвердження методичних підходів щодо визначення контингенту осіб, які потребують паліативної допомоги, а потім проведення диспансеризації пацієнтів по «паліативних нозологіях» та створення реєстру паліативних пацієнтів [7].

Важливим є підтримання пропозиції створення паліативних закладів у системі соціального забезпечення населення. Заклади соціальної сфери не мають ні ліцензій, ні акредитації. Тому також необхідно знайти на законодавчому рівні спосіб вирішення цього питання або підготувати пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства, щоб забезпечити кваліфіковану, якісну та доступну паліативну допомогу у закладах, що підпорядковані Міністерству соціальної політики України.

Висновки. Отже, саме завдяки співпраці усіх, кому не байдужа проблема створення і розвитку системи ПХД в Україні, можна забезпечити максимально можливу якість життя паліативних пацієнтів і членів їхніх родин шляхом запобігання та полегшення страждань, завдяки ранньому виявленню і точному діагностуванню симптомів болю та розладів функцій органів та систем організму, проведення адекватних лікувальних заходів, симптоматичної терапії та догляду, надання психологічної, соціальної, духовної та моральної підтримки - тобто, повноцінної мультидисциплінарної ПХД, яка довела свою ефективність у багатьох розвинених країнах світу. НА нашу думку, ПХД повинна стати доступною, насамперед, для найбільш нужденних пацієнтів, «пересічних українців», громадян похилого віку, які віддали свою молодість та здоров'я заради процвітання держави. Варто зазначити, що в Україні створюється галузь паліативної допомоги, яка виконує не тільки медичну роль, але й формує суспільну свідомість гуманізму, утворює такі підвалини суспільного буття, як мораль, що, як відомо, передує праву і політиці і стає їх основою.

Список використаних джерел:

1. Князевич В. М. Національна Стратегія створення та розвитку системи паліативної допомоги в Україні (проект) / Князевич В. М., Царенко А. В., Яковенко І. В., Брацюнь О. П. // Матеріали Першого Національного Конгресу з паліативної допомоги. (26-27.09.2012р.). — К., 2012. — С. 45-47.

2. Закон України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 07.07.2011 р., №3611¹. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3611-17>.

3. Паліативна та хоспісна допомога в Україні. Сьогодення/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?news=paliativna-ta-hospisna-dopomoha-v-ukrajini-chastyna-2-sohodennya-2013-2019-rr>

4. Князевич В. М. Паліативна і хоспісна медицина: концепція, складові, розвиток в Україні / В. М. Князевич, З. М. Митник, Ю. І. Гунський // Україна. Здоров'я нації. — 2009. — № 3 (11). — С. 55–63.

5. Національна стратегія створення та розвитку системи паліативної допомоги в Україні (проект)/ Князевич В. М., Царенко А. В., Яковенко І. В., Брацюнь О. П. // Матеріали Першого Національного Конгресу з паліативної допомоги, м. Ірпінь, 26–27 вер. 2012 р. — Київ : ВД «Калита», 2013. — С. 7–14.

6. Рекомендации (Рес(2003) 24) Комитета Министров Совета Европы к государствам-членам по организации паллиативного ухода. — Совет Европы, 2004. — 89 с.

7. В. М. Князевич Стан, проблеми і перспективи впровадження національної стратегії розвитку системи паліативної допомоги в Україні до 2022 року/В. М. Князевич, А. В. Царенко, І. В. Яковенко, О. П. Брацюнь// Фітотерапія. Часопис № 4 – 2013.

8. Iryna V. Chekhovska, Olha M. Balynska, Roman I. Blahuta, Valeriy V. Sereda, Serhii O. Mosondz. EUTHANASIA OR PALLIATIVE CARE: LEGAL PRINCIPLES OF THE IMPLEMENTATION IN THE CONTEXT OF THE REALIZATION OF HUMAN RIGHTS TO LIFE. Wiadomości Lekarskie 2019, tom LXXII, nr 4. P. 677-681.

Князька Л. А.

доцент кафедри цивільного права та процесу
кандидат юридичних наук, доцент
Університет державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ

В умовах демократизації українського суспільства особливої уваги потребує питання забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів громадян. Так, однією із сфер де захист таких прав набуває особливої актуальності є медична діяльність. Медицина сприяє не лише реалізації прав пацієнтів, а й виступає джерелом обмеження, чи навіть порушення їхніх прав. У зв'язку з цим, поняття «медичної таємниці» набуває особливої актуальності та потребує дослідження її правового забезпечення, з метою ефективного регулювання відносин що виникають у галузі охорони здоров'я.

Для початку слід зазначати нормативні основи та ключові норми законодавчих актів, котрі мають відношення до поняття лікарської таємниці.

Відповідно до ст. 32 Конституції України, конфіденційність особистої інформації про людину гарантується. [1]

Стаття 288 Цивільного кодексу України нам вказує на гарантування фізичній особі права на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні [2];

Також важливим буде зазначити про спеціальний законодавчий акт у сфері охорони здоров'я, а саме Основ законодавства про охорону здоров'я в якому визначено такі положення: медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків [3].

Щодо відповідальності за розголошення лікарської таємниці, то необхідним буде згадати про ст. 45 Кримінального кодексу України, яка вказує, що: умисне розголошення лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки, карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин, або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років [4]:

Зважаючи на те, що лікарська таємниця є видом певної інформації, варто звернути увагу і на п. 2 ст. 11 Закону України «Про інформацію», де вказано, що “допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження” [5].

Як зазначають науковці, сучасний рівень медицини та розвиток інституту охорони здоров'я вимагає нових, дещо підвищених вимог стосовно дотримання медичними працівниками своїх професійних обов'язків, а також досконалого виконання свого лікарського обов'язку. На сьогоднішній день встановлено, особливо нові стосунки між пацієнтом та лікарями. Адже їхні відносини є поняттям двостороннім. Де, правам пацієнта кореспондуються обов'язки лікаря. Так лікар повинен бути для своїх пацієнтів і довіреною особою, і радником, і охоронцем їх таємниць. В цьому сенсі доцільно вести мову про медичну таємницю як багатофункціональне явище, яке виконує різні функції — охоронювальні, відновлювальні, компенсаційні, гарантійні та ін. Що стосується останньої, то вона реалізується у тому, що розголошення медичної таємниці може призвести до моральних страждань і втрат, які в свою чергу будуть

підставою для відшкодування моральної шкоди особою, дії якої призвели до порушення «цілісності» медичної таємниці [6, с. 165].

Необхідно сказати, що протягом століть всі країни, а саме їхні лікарі беззаперечно дотримувалися медичних таємниць. Адже все це, обумовлено:

- захистом соціального статусу пацієнта, його інтересів;
- необхідністю надання морально-етичних та правових гарантій пацієнту відносно зберігання в таємниці відомостей, отриманих в результаті надання медичної допомоги;
- встановленням захисту права на недоторканність особистого життя,
- розширенням кола осіб, в перелік службових обов'язків яких входить обробка інформації, що складає медичну таємницю;
- необхідністю збереження довіри у спілкуванні між лікарем та пацієнтом;
- правовим відображенням назви хвороби, що дає право на соціальне забезпечення, в листках непрацездатності [7].

Таким чином, розголошення таємниці може призвести до несприятливих наслідків для хворого і перешкодити лікуванню. Причинами порушення лікарської таємниці, разом з недостатньою і безсистемною правовою регламентацією є незнання законодавства і нерозуміння тієї шкоди, яку можна нанести, порушуючи принцип конфіденційності [8, с. 162]. Ці прогалини в освіті майбутніх і практикуючих лікарів треба вирішувати під час навчання в університеті, проходженні курсів підвищення кваліфікації, на наукових та науково-практичних конференціях. А також, багато науковців вказують на необхідність прийняття медичного кодексу України з чим можливо погодитися, адже він би, зміг детально врегулювати питання лікарської таємниці, що у свою чергу підвищило б ефективність даного інституту без майбутніх помилок та зловживань.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 05.10.2020 р.)
2. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 05.10.2020 р.)
3. Основи законодавства про охорону здоров'я: закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 05.10.2020 р.)
4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 р. № 2341-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 05.10.2020 р.)

5. Про інформацію: закон України від 02.10.1992. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення 05.10.2020 р.)
6. Коробцова Н. В. Деякі проблеми правової охорони медичної таємниці. Н. В. Коробцова, О. П. Печений, И. С. Сук. Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції 19—20.04.2007, м. Львів. 2015. С. 165-172. URL: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/01_165_04.pdf (дата звернення 05.10.2020 р.)
7. Rybalka, T. Y. «МЕДИЧНА ТАЄМНИЦЯ». *Медсестринство*, по. 4 (Грудень 18, 2015). Accessed Жовтень 9, 2020. URL: <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/nursing/article/view/5430> (дата звернення 05.10.2020 р.).
8. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Козін О. В.,
студентка 3 курсу групи ПБі-18-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к. пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ДОГОВІР РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Договір роздрібної купівлі-продажу є досить давнім, оскільки виник ще за часів Римської імперії. Зважаючи на те, що з того часу минуло вже багато років і здавалося б, що його дослідження не є актуальним, оскільки всі питання, пов'язані з ним могли б бути вже вирішені. Проте дослідження цього договору залишається актуальним і в наш час. Це пов'язано з постійними розвитком технічного та наукового прогресу, виникненням нових товарів, які люди продають та купують, появою найрізноманітніших способів укладення даного договору. Цей вид договору є найбільш розповсюдженим, оскільки кожна людина майже щодня виступає однією із його сторін. Саме ці умови спричиняють потребу у високому рівні правового регулювання такого правовідношення та впровадженні належних механізмів захисту прав споживача.

Як кожен із договорів договір роздрібної купівлі-продажу має ряд своїх особливостей. Зокрема: 1) суб'єкти; 2) об'єкт, тобто товар, який має певну мету використання; 3) він є консенсуальним договором; 4) має публічний характер; 5) здебільшого є договором приєднання; 6) підставою його укладення є публічна оферта, яка є звернена до широкого кола осіб; 7) досить поширений в електронній а бо ж усній формі.

Даному договору присвячується 698 стаття Цивільного кодексу України. Саме в ній подано законодавчо закріплене поняття, зміст, предмет договору та інші особливості. В чинному ЦКУ виділяються різновиди договору роздрібної купівлі-продажу. До них належить: договір купівлі-продажу з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, договір купівлі-продажу товару за зразками, договір купівлі-продажу товарів із використанням автоматів, договір купівлі-продажу з умовою про доставку товару покупцеві, договір найму-продажу [1].

Однією з проблем цієї класифікації є те, що вона не має певного критерію, за яким здійснюється їх розподіл. Важливим моментом є те, що різновидів договорів роздрібної купівлі-продажу існує набагато більше, ніж передбачено ЦКУ. Законодавець не взяв до уваги інші різновиди, зокрема договір дистанційної купівлі-продажу, договір роздрібної купівлі-продажу товару в кредит чи із розстроченням платежу та договір роздрібної купівлі-продажу з попередньою оплатою товару.

Хоч Кодекс і подає чітке визначення договору роздрібної купівлі-продажу, проте на практиці існує значна кількість неточностей при його укладенні. Важливим моментом є те, що чинне законодавство чітко не визначило такі поняття як «роздрібна торгівля», «роздрібне торговельне підприємство» [3, ст. 45]. У ЗУ «Про захист прав споживачів» застосовуються лише поняття «торговельне обслуговування», «торговельне підприємство» [4]. В інших нормативно-правових актах вживаються поняття або «роздрібні торговельні підприємства», «роздрібна торгівля», «роздрібний продаж», проте їх зміст не розкривається.

У вчених-юристів наявні різні погляди стосовно форми договору роздрібної купівлі-продажу. Більшість з них вважає, що основною і найпоширенішою формою для цього договору є усна, інші - проста письмова форма. Друга категорія вчених дотримується такої думки, що якщо наявні ціnnики на товари, виставлення товарів на вітринах магазинів свідчить про те, що оферта такого договору є письмовою, що виключає можливість усної форми такого договору. А надання продавцем покупцеві товарного чи касового чека, або будь-якого іншого документа підтверджує здійснення акцепту оферти конклюдентними діями (оплатою певної суми коштів за придбаний товар) і тим самим дійсно засвідчує факт укладення договору роздрібної купівлі-продажу [2, ст. 106].

Однією з основних проблем правового регулювання відносин роздрібної купівлі-продажу є така ситуація, що досить багато товарів на сьогодні купується через мережу інтернет. Ця мережа дає можливість здійснювати всі ринкові процедури, тобто укладення договору, проведення фінансових операцій та інші. В такому випадку часто зустрічається зловживання продавцями їх прав, тобто вони можуть надавати неправдиву інформацію про товар, не дотримуються прав покупців щодо безпечності товарів, порушуються строки виконання

гарантійного зобов'язання. В таких ситуаціях споживач є незахищеним з правової точки зору.

Дистанційна торгівля звичайно має і свої переваги. Зокрема, це економія на працівниках, оренді приміщення для реалізації та зберігання товарів, що зумовлює зниження їх вартості. Проте питання дистанційної торгівлі є досить суперечливим, оскільки науковці вибудували 2 позиції стосовно цього питання. Одні вважають, що дистанційна торгівля є лише різновидом договору роздрібної купівлі-продажу, інші ж виокремлюють її як спосіб вчинення певних дій, а не як вид договору роздрібної купівлі-продажу.

Ще однією проблемою з даного питання є визначення моменту укладення цього договору та виконання сторонами їх обов'язків. Варто вказати, що покупець має обов'язок оплатити товар, продавець - передати товар покупцеві. Момент виконання цих обов'язків зумовлюється декількома чинниками, зокрема в якій формі проходить оплата товару та способу й місця його передачі. Залежно від готівкової чи безготівкової форми оплати товару, моментом виконання умов є передача готівки продавцеві чи зарахування коштів на його рахунок.

Отже, договір роздрібної купівлі-продажу має свої особливості як і будь-який інший договір. Однією з проблематичних питань є те, що зміст певних понять даної сфери не визначені в законодавстві. Дискусії вчених точаться і навколо форми цього договору. Також багато проблем виникає навколо дистанційної торгівлі як одного із видів договору роздрібної купівлі-продажу.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Ружицька Є.О. Деякі проблеми здійснення прав споживачів за договором роздрібної купівлі-продажу: дис. ... канд. юрид. наук: Київ, 2016. 218с.
3. Цивільне право України. Академічний курс. Особлива частина. Т.2 за заг. ред. О.В. Дзера Київ. 2006 р. 564 с.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 29.09.2020).

Колокольна Н. С.,
студентка групи ПМЦ-19-1
ННІ права Університету ДФ України
Науковий керівник: Чеховська І. В.,
д.ю.н, професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

Події останніх років показують, що конфлікти між різними соціальними групами та інституціями посилились, а складна економічна ситуація також

призводить до посилення напруженості. Громадськість все частіше звертається до таких понять, як "відновне правосуддя", "медіація", або "примирення". Більше того, ці терміни закріплені в численних нормативних актах різних організаційних структур, як європейського, так і світового рівня.

Медіація - це цивілізований процес вирішення проблем між сторонами на основі переговорів за участю нейтрального посередника(медіатора). Іншими словами, медіація називається програмою примирення. Це метод, за допомогою якого сторони керують і володіють як самим процесом, так і його результатом, ніщо не вирішується без згоди, взаєморозуміння сторін. Існує думка, що медіація може вирішити будь-які конфлікти, в яких сторони дійсно хочуть вирішити проблему, оскільки медіація становить мінімальний ризик.

Ефективність медіації доведена численними дослідженнями, проведеними в країнах англосаксонської правової сім'ї, відповідно до яких 80% справ кожної пари, що звертаються до посередників, вирішуються шляхом конфлікту перед судом. Майже 90% усіх подружніх пар, які звертаються за допомогою, залишаються задоволеними досягнутою домовленістю [1, с. 432].

Сімейна медіація - це ефективний спосіб вирішення сімейних суперечок між учасниками конфлікту за допомогою незацікавленої третьої сторони (посередника), метою якої є пошук рішень, що відображають справжні інтереси кожної сторони в процесі переговорів.

Інститут медіації та можливість його застосування у сфері сімейних відносин не є чимось новим на міжнародному рівні, і в багатьох країнах сімейне посередництво має давню історію і виступає сьогодні як один з необхідних вже традиційних елементів юридичної системи.

Судова практика показує, що в більшості випадків за позовами про розірвання шлюбу йде низка інших позовів, найпоширенішими з яких є: визначення місця проживання дитини, стягнення аліментів, стягнення додаткових витрат на дитину, позбавлення батьківських прав, поділ майна подружжя та інші.

За словами Л. Паркінсон сімейна медіація найчастіше застосовується при розлученні для того, щоб допомогти колишньому подружжю зберегти свій статус батьків, але при цьому відокремити виконання своїх батьківських обов'язків один від одного [2, с. 18].

Точно так, сімейна медіація може підтримувати позитивні стосунки між учасниками конфлікту, забезпечити подальший розвиток їх відносин з дітьми та один з одним, приймати найбільш комфортні і взаємовигідні рішення для всіх, які, швидше за все, будуть реалізовані. Досягти цього результату вирішення сімейного конфлікту в суді просто неможливо.

Участь у процедурі медіації дитини також заслуговує на особливу увагу. У неї є можливість чіткіше розуміти все, що відбувається в родині, і це є запорукою того що в майбутньому дітей менше буде приводів для тривоги та непорозумінь. Діти розуміють, що батьки намагаються вирішити конфлікт спокійно і не намагаються протистояти одне одному, що батьки слухають їх

побажання та потреби, щоб вони не були забуті. У будь-якому випадку відповідальність за прийняття рішення, ймовірно, буде в руках батьків.

Світовий досвід показує, що пари в процесі розставання здатні приймати мудрі та розсудливі рішення, які будуть служити майбутньому дітей [3, с. 346].

Н. Килинник у своїй роботі зазначає, що досить поширеними сферами застосування медіації є цивільні, зокрема сімейні спори. Застосування медіації у вирішенні сімейних спорів є найбільш ефективним методом їх вирішення, що має виключно позитивні наслідки. Лише завдяки відновленню нормальних взаємин між учасниками спору можливе зміцнення інституту сім'ї в Україні [4. С.27].

Якщо звернути увагу на судову практику у цій сфері, то рішенням Деснянського районного суду м. Києва від 30 липня 2018 року (№ провадження 2/754/940/18, Справа №754/7581/17) у цивільній справі про обмеження в праві спілкування з дитиною, «...враховуючи результати діагностики малолітнього ОСОБА_4, особливу надмірну імпульсивність у взаємовідносинах між батьками, Суд рекомендував: матері та батьку при вирішенні питання подальших взаємин між собою, пройти курс сімейної медіації з метою вирішення конфліктної ситуації мирним шляхом, оскільки взаєморозуміння між батькам є запорукою гармонійного розвитку ОСОБА_4. Для повноцінного психічного розвитку дитини важливо встановити графік зустрічі з завчасно обумовленим місцем та часом зустрічі. Вони мають відбуватися в спокійній і безпечній атмосфері, враховуючи його вікові потреби...»[5].

Висока ефективність медіації визначається, насамперед, її основними принципами, як нейтральність, добровільність, конфіденційність, компетентність, швидкість та ефективність. Але, на нашу думку, необхідно розглянути законодавче визначення: консолідація кола справ, у яких можливе призначення медіації; врегулювання вимог до посередників та процедур їх обрання; визначення основних принципів та форм медіації, умов отримання медіаторами інформації по справі та інших важливих процедурних питань.

Таким чином, ми можемо передбачити, що найближчим часом в українське законодавство, засноване на європейському досвіді медіації, буде впроваджено цей справді прогресивний підхід до врегулювання юридичних конфліктів, який буде конкретним механізмом забезпечення права сторін на примирення та сприятиме формуванню позитивний імідж серед світової спільноти.

Список використаних джерел:

1. Чеховська І.В. Адміністративно-правове забезпечення державної сімейної політики в Україні: дис. ... докт. юрид. наук. Ірпінь, 2014. 535 с.
2. Паркинсон Л. Семейная медиация/ Л. Паркинсон. – М.: Межрегиональный центр управленческого и политического консультирования, 2010. – 400 с.

3. Чеховська І. В. Державна матеріальна підтримка сімей в Україні: проблеми та напрями реформування. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. 2012. Т. 25 (64), № 1. С. 342–352.

4. Н.Кишиник, І. Ковальчук. Застосування інституту медіації в справах про розірвання шлюбу. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 24–27.

5. Рішення Деснянського районного суду м. Києва від 30 липня 2018 року, справа №754/7581/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75891508> (дата звернення 20.03.2020)

Криlach О. В.,
Курсант взводу ПМПФ-18-1
ФППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ТА ЇХ ПРОБЛЕМАТИКА

В наш час досить актуальним є питання форм захисту прав суб'єктів цивільних правовідносин. Оскільки щодня фізичні та юридичні особи, будучи суб'єктами цивільних правовідносин, набувають права та обов'язки, що становлять зміст певних правовідносин. Здійснення суб'єктивних прав залежить від того, наскільки ефективним є їх захист у випадку порушення. Тому питання форм захисту суб'єктами цивільних правовідносин є актуальним на сьогодні. Питання захисту прав було предметом досліджень в наукових працях таких науковців: К. М. Варшавського, А. М. Беякової, Д. В. Бобрової, В. Ф. Маслова, В. О. Тархова, Ю. С. Червоного, Ю. Х. Калмикова, В. П. Грібанова та інших.

Характеризуючи форми захисту прав суб'єктів цивільних правовідносин, необхідно зазначити три головні форми захисту, а саме: самозахист, адміністративний захист, судовий захист. Звичайно, кожна з них має свої недосконалості.

Обрання того чи іншого способу здійснення самозахисту належить особі, яка здійснює протидію порушенню належних їй або іншій особі суб'єктивних цивільних прав та охоронюваних законом інтересів, які на цей момент уже порушено чи наявна загроза їх порушення в майбутньому.

Найбільш дієвим та вживаним способом охорони, запобігання та припинення аномальних соціальних явищ виступає самозахист. Надання уповноваженому суб'єкту достатніх можливостей для самозахисту є більш доцільним, ніж сподівання на всесильність державної бюрократичної машини [1, с. 214].

Дійсно, при порушенні прав суб'єктів правовідносин (виникненні конфлікту між їх учасниками), найчастіше сторони намагаються урегулювати спір у формі самозахисту, знайшовши певний компроміс, той вихід із ситуації, що влаштує кожную сторону. Адже, саме у цій формі захисту сторони не несуть матеріальних витрат, а також не витрачають час на звернення до відповідних державних органів, що в свою чергу набагато полегшує вирішення спору.

Навіть така форма захисту має певні недосконалості, такі як: нечіткий виклад нормативно-правових актів (потребує роз'яснення зі сторони державних органів), мала обізнаність суб'єктів цивільних правовідносин у цій сфері (деякі учасники цивільних правовідносин не розуміють свої права та обов'язки). Потрібно зазначити, що подолання вищезазначеного можливе за рахунок більш чіткого і розповсюдженого викладу нормативно-правових актів, а також кожна особа, що приймає участь у будь-яких цивільних правовідносинах повинна знати обсяг своїх прав та обов'язків.

У випадку коли права одного з учасників цивільних правовідносин були порушені, особа має право звернутися до адміністративних органів за захистом порушених прав. Цим правом можна скористатись самотійно, звернувшись до правомочних органів, або суб'єктів владних повноважень, що забезпечують її самотійно у випадках, передбачених нормативно-правовими актами [2, с. 194].

Така форма захисту є менш актуальною в наш час. Адже, такі звернення займають багато часу і не завжди є ефективними. Постійне перекладання обов'язків з одного державного органу на іншого, відправлення з одного кабінету до іншого, приносить меншу кількість захисту, ніж ми очікуємо.

Не ефективність адміністративної форми захисту в наш час спровокована наступними факторами: низька заробітна плата (працівники не мають стимулу до гідного виконання своїх обов'язків), відсутність відповідної кількості працівників (часто працівники не встигають виконувати вчасно весь покладений на них обсяг задач через їх нагромадження).

Якщо хоча б одну зі сторін цивільних правовідносин не влаштовують дві вище зазначені форми захисту прав та вважаються не доцільними у певному виді порушених прав, то сторона має повне право звернутися до суду за захистом та відновленням порушених прав.

Судова форма захисту цивільних прав є найбільш досконалою формою захисту прав, свобод і законних інтересів суб'єктів цивільних правовідносин. Право на судовий захист гарантується на рівні Конституції України, галузевого законодавства. Відповідно, цілком логічно законодавець серед загальних засад цивільного законодавства України закріпив судовий захист цивільного права та інтересу [3, с.4].

Хотілося б зазначити, хоч судова форма захисту вважається найбільш досконалою, та вона наділена певними негативними рисами, такими як: великі матеріальні витрати (таку форму захисту не кожен може собі дозволити, адже інколи витрати на суд та адвоката переважають суму порушених прав), недовіра

до суду (ще наявний фактор відмови від звернення до суду, через відсутність віри у справедливе рішення).

Отже, узагальнюючи вище зазначене, потрібно додати, що всі три форми захисту прав у цивільних правовідносинах є актуальними в нас час. Адже, кожна з них наділена певними позитивними та негативними рисами. Дійсно, проблематики достатньо в усіх трьох формах, але вона є несуттєвою, оскільки кожна з них працює, у разі суттєвих недоліків зазначені форми не мали б можливості на своє функціонування.

Список використаних джерел:

1. Чепис О. І. До питання самозахисту законних пра та інтересів// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – №35. – С. 213–217.
2. Марущак Ю. В. Адміністративно-правова охорона та захист права власності в Україні. // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України.. – 2014. – №197. – С. 238–241.
3. Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.03 "цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право"//– Одеса, 2012.

Ліннік Ю. А.
студентка групи ПБі-18-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день у нашій державі велика увага приділяється використанню новітніх доробків і вдосконалення вже існуючих технологій. Необхідно зазначити, що якраз збільшення науково-технічного потенціалу і модернізованої роботи мають бути більш пріоритетними напрямками удосконалення загальнонаціональної економіки. «Інтелектуальна власність являє собою визначальний і невичерпний ресурс у соціальному, культурному і економічному розвитку країни, якому необхідно надавати посилену правову охорону» [1].

«В Конвенції щодо формування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яку ухвалили у Стокгольмі у 1967 році, було уперше використано поняття «інтелектуальна власність», яке набрало суттєвого значення, через те, що Бернська конвенція використовувала словосполучення «продукти інтелектуальної діяльності у різних сферах» [2].

Незрівнянна динамічність удосконалення високих технологій і «винахідливість» певних недобросовісних суб'єктів вимагають диктувати виняткові вимоги, щоб прийняти нові нормативні акти та покращити механізми, що спрямовані на охорону прав та інтересів творця та інших осіб, які є суб'єктами права інтелектуальної власності.

Одною із основних проблем правового урегулювання інтелектуальної власності є потреба привести чинне законодавство до зарубіжних стандартів та правил.

«Загалом, законодавство нашої держави у цій галузі повинне узгоджуватися зі унесвітніми правилами. Наприклад, воно цілком стосується опорних стандартів Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 1994 року, це одна із головних угод Світової Організації Торгівлі» [3].

Наразі наша держава є учасницею більш, ніж двадцяти зарубіжних договорів, які функціонують у галузі захисту прав інтелектуальної власності. «Також назрілою лишається Загальнодержавна програма пристосування законів нашої держави до законодавства Європейського Союзу, яка є затвердженою ЗУ №1629-IV від 18.03.2004 року» [4].

На сьогодні Державна служба інтелектуальної власності України здійснила заходи в напрямку адаптації вітчизняних законів з правилами Європейського Союзу.

Таким чином, згідно із даною ціллю розробили проект закону, що має назву «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань інтелектуальної власності» і законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань авторського права і суміжних прав». Вищенаведені проекти законів пропонують унести поправки до ключових нормативних актів в сфері інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що пристосування національних законів та погодження його правил із зарубіжними стандартами є важливим кроком, щоб усунути наявні недоліки та прогалини в галузі інтелектуальної власності.

Другим питанням виступає удосконалення нормативних актів в частині збільшення правового захисту об'єктів права інтелектуальної власності і прискорення вдосконалення модернізованої роботи. «Задля урегулювання цього недоліку Кабмін вніс законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет», які законом нашої держави «Про нотаріат» пропонують доповнити ст. 791, що надасть нотаріусу змогу забезпечувати докази у мережі Інтернет за допомогою укладення певного протоколу, в якому міститься опис інформації, яка розміщена у мережі Інтернет, і до якого мають додаватися документи, у яких зафіксована розміщена у мережі Інтернет інформація» [5].

Третьою проблемою є поліпшення урядової влади в сфері інтелектуальної власності. Дотримання балансу особистих та неprivатних інтересів в даних соціальних відносин нереально без поліпшення структури і компетенції

відповідних органів держави. Слід розширити функції, які виконують суб'єкти державної системи юридичного захисту інтелектуальної власності і підвищити якість виконаної ними роботи.

Продуманий фундамент вдосконалення галузі інтелектуальної власності, розроблений та затверджений Держслужбою інтелектуальної власності нашої держави, пропонує:

- утворення інституту адмін. оскарження;
- розробка перспектив юридичної охорони традиційних знань, доменних імен.

Тож, результативне керування та зростання юридичної охорони суб'єктів, що безпосередньо приймають участь в даній галузі, обов'язково матиме вплив на утворення винаходів і удосконаленню інноваційної діяльності.

Четвертою проблемою є удосконалення вже наявних, пошук шляхів в напрямку підвищення рівня захисту прав інтелектуальної власності та впровадження захисту авторського та суміжних прав у мережі Інтернет.

«Згідно із статтею 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» особи, які є зацікавленими, мають право подавати позови задля відшкодування збитків (матеріальної шкоди), у тому числі вигоду, яка була упущеною, або ж стягнення прибутку, одержав порушник» [6].

Із ціллю запровадження чіткого та ефективного механізму, що буде цілеспрямований на скорочення, а в подальшому і припинення порушень авторського та суміжних прав, до ВРУ Кабміном нашої держави зафіксовано проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет». Цей проект закону рекомендує надавати суб'єктам авторського і суміжних прав можливість на звертання до володільця веб-сайту, щоб він видалив певну інформацію. До того ж, у проекті законі нашої держави розміщується інформація стосовно процесу цього звернення, методи і термін, на протязі якого необхідно зреагувати особі, до якої це звернення надіслали. Також, установили зобов'язання до володільців веб-сайтів, щоб ці володільці давали власні контактні дані для оперативного та швидкого зв'язку з ними і установили відповідальність за недотримання норм закону.

«Убачається, що введення юридичних новел, які спрямовані на заміну прав осіб з огляду на незаконне поширення інформації у мережі Інтернет підтвердить якісний новітній стрибок в системі юридичного захисту інтелектуальної власності» [7].

Таким чином, загалом законодавство нашої держави у галузі інтелектуальної власності охоплює усі найвідоміші об'єкти інтелектуальної власності, гарантує здобуття, здійснення і охорону прав інтелектуальної власності у нашій державі вітчизняними і міжнародними засобами. Більше того, безупинне удосконалення високих технологій, утворення новітніх об'єктів юридичного захисту спричиняють необхідність неспинного удосконалення загальнонаціональної юридичної бази.

Список використаних джерел:

1. Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності. URL: <http://lexliga.com/ua/novosti/problemyi-pravovogo-regulirovaniya-intellektualnoj-sobstvennosti> (дата звернення: 30.09.2020).
2. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1.С. 36–44.
3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет: від 10.05.2016 р. №4629. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59024 (дата звернення: 30.09.2020).
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.93 р. № 3793-ХІІ. Дата оновлення: 02.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 30.09.2020).
5. Про нотаріат: Закон України від 02.09.93 р. № 3426-ХІІ. Дата оновлення: 08.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 30.09.2020).

Любарська І. В.,
студентка групи ПБП-18-4
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І.В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Затвердження Верховною Радою України в жовтні 2017 року урядового законопроекту «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» привернуло до себе увагу багатьох людей, розгорнувши дискусії стосовно методів та принципів проведення реформи, змін, яких зазнає сфера охорони здоров'я України, якості надання медичних послуг. Тому за останні роки однією з найбільш обговорюваних тем в Україні є реформа охорони здоров'я. Думки стосовно запровадження медичної реформи розділилися, одні вбачали в ній позитивне явище, прогрес, а інші – були проти. Другий етап проведення реформи розпочався так, як і було заплановано, 1 квітня 2020 року, незважаючи на спалах в Україні коронавірусу. Тому на даному етапі реформування дослідження позитивних та негативних змін, до яких призвела медична реформа, є досить актуальною темою для обговорення та дискусій науковців. Дослідженням проблемних аспектів проведення медичної реформи займалися ряд науковців, серед яких є: С. Г. Стеценко, Т. М. Ямненко, А. Б. Зіменковський, О. Р. Західна, Ю. І. Мидлик, С. О. Кушнір, А. Д. Онішко, І.В. Чеховська [5, с. 19] та інші.

Однією з головних цільових функцій системи охорони здоров'я і водночас визначальним критерієм її діяльності у сучасному світі вважається якість медичної допомоги. У більшості країнах світу діють прийняті програми забезпечення якості медичної допомоги, які було взято за основу національної політики в галузі охорони здоров'я. Саме цей важіль має вагомий вплив на розвиток медицини.

Якість медичної допомоги визначається багатьма показниками, на думку Т. М. Ямненко її складовими є:

- якість управління (призначення, цілі, принципи, методи, структури, організація, планування);
- організація процесу надання медичної допомоги та його ресурсного забезпечення (матеріально-технічного, методичного, кадрового, фінансового тощо);
- реалізації застосування технологій, сучасних настанов, стандартів, клінічних протоколів [1, с.116].

В Україні якість надання медичної допомоги та обслуговування знаходилося на одному з найнижчих рівнів, для того, щоб отримати якісні медичні послуги, потрібно було заплатити немаленьку суму в кишеню лікареві або ж сплатити благодійний внесок, який був обов'язковим. Хоча конституційно закріплено право особи на отримання безоплатної медичної допомоги, але, як бачимо, практика показувала зовсім інше.

Багато років медичне обслуговування залишалося безоплатним тільки на папері. Незважаючи й на те, що загальний обсяг витрат на охорону здоров'я в Україні – пацієнтів і держави разом – відповідав середньому показнику в багатьох країнах Європи. До того ж кошти, що були в системі, використовувалися неефективно. Попри те, що українці, сплачуючи податки, робили внески на медицину в розмірі близько 3 млрд грн щороку, 640 тисяч українських сімей були змушені внаслідок хвороби самотійно оплачувати дороговартісне лікування [2].

Тому трансформація системи охорони здоров'я Україні вкрай потрібна. Мета даної реформа полягає в тому, щоб забезпечити всім громадянам України рівний доступ до якісних медичних послуг та перебудувати систему охорони здоров'я так, щоб у її центрі був пацієнт [3].

Трансформація системи охорони здоров'я України полягає в наступному:

- впровадження державного гарантованого пакета медичної допомоги;
- єдиний національний закупник медичних послуг;
- запровадження принципу «гроші ходять за пацієнтом»;
- автономізація постачальників медичної допомоги;
- запровадження системи e-Health;
- програма «Доступні ліки»;
- прозора та ефективна закупівля ліків;
- реформа медичної освіти;

- створення нових можливостей для здійснення місцевою владою повноважень у сфері охорони здоров'я.

Стаття 4 закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 03.07.2020 № 720-IX зазначає, що у межах програми медичних гарантій держава гарантує громадянам, іноземцям, особам без громадянства, які постійно проживають на території України, та особам, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, повну оплату за рахунок коштів Державного бюджету України необхідних їм медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням:

- 1) екстреної медичної допомоги;
- 2) первинної медичної допомоги;
- 3) вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги;
- 4) третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги;
- 5) паліативної медичної допомоги;
- 6) медичної реабілітації;
- 7) медичної допомоги дітям до 16 років;
- 8) медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами [4].

Тобто Україна буде дотримуватися основного принципу реформи, якого дотримуються більшість країн світу, а саме - держава буде оплачувати медичні послуги, які надаються пацієнтам, а не фінансувати кількість ліжок-місць у лікарнях. Даний принцип дозволить розумно витратити медичний бюджет. Він полягає в тому, що «гроші йтимуть за пацієнтом», тобто кошти будуть направляти тому, кому дійсно необхідна допомога.

Держава бере на себе чіткі зобов'язання щодо фінансування медичних послуг. Бюджет починають розподіляти за медичними послугами, необхідними пацієнтам, на рівних для всіх громадян умовах. Пакет медичної допомоги, гарантований державою, визначатимуть, виходячи з пріоритетів охорони здоров'я в Україні у обсязі можливостей державного фінансування [2].

Реформування розпочалося із первинної ланки медицини і вже показала свої результати. 2020 рік буде визначальним для медичної реформи, адже має запрацювати гарантований пакет медичних послуг; зрости зарплати для лікарів вторинної і третинної ланки; запуститися повноцінна робота державної програми "Медичні закупівлі України" [3].

Ефективність змін, які відбулися за час реформування системи охорони здоров'я України можна побачити зі статистики:

- 97% медзакладів, що надають первинну медичну допомогу, долучилися до трансформації (серед них понад 100 приватних клінік та 100 лікарів-ФОПів);
- 24,5 тисячі лікарів підключилися до електронної системи охорони здоров'я;
- 25,7 мільйона українців підписали декларацію зі своїм лікарем;
- у 1,5 раза зросло фінансування первинної ланки;

- 3,4 млрд грн отримали заклади охорони здоров'я за послуги первинної медичної допомоги завдяки новому принципу – гроші йдуть за пацієнтом;
- у 2-3 рази зріс дохід лікарів, педіатрів та терапевтів у медичних закладах;
- 1 млрд компенсовано державою за 18 млн рецептами в рамках Урядової програми «Доступні ліки»;
- на 100% забезпечено потребу в стент-системах для пацієнтів, які потребують негайного стентування при інфаркті міокарда;
- забезпечено наявність усіх вакцин за національним календарем щеплень;
- 6 обласних центрів громадського здоров'я створено у місті Києві, у Львівській, Рівненській, Сумській, Херсонській та у Кіровоградській областях;
- 7 оперативно диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф введено в дію у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Київській, Львівській, Одеській та Чернігівській областях [2].

Отже, як бачимо зі статистики, реформа дала свій позитивний результат. Але все ж таки на даному етапі існує багато підводних каменів. Бюджет нашої країни не може забезпечити безкоштовною медициною всіх громадян України. Лікарі, які так сподівалися на підвищення заробітної плати, отримали його, але в малих розмірах. А от навантаження на лікарів збільшилося в рази. Із запровадженням програми e-Health кількість паперової роботи не зменшилася, а додалася ще й електронна система охорони здоров'я. Хоча реформи здебільшого підтримані медичними працівниками, але серед них та пацієнтів існує недостатнє розуміння компонентів реформи. На даному моменті відбувається багато процесів і важко відслідкувати і встановити зв'язок між ними. До того ж не має органу, який би працював постійно, незалежно від Міністерства охорони здоров'я, та контролював якість надання медичних послуг, а також сприяв підвищенню якості надання медичних послуг.

Список використаних джерел:

1. Т. М. Ямненко. Медична реформа: реалії України та міжнародний досвід. Юридичний вісник. 2018 р. Випуск № 2 (47). С. 116-120
2. Прес-центр. Медична реформа. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya> (дата звернення: 30.09.2020).
3. О. Стефанишина. Медична реформа: три життєво важливі кроки для нового парламенту. 2019 р. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/07/30/237706/> (дата звернення: 30.09.2020).
4. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 03.07.2020 № 720-IX // Відомості Верховної Ради

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (дата звернення: 30.09.2020).

5. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Мартинюк А. Р.,
студентка групи ПБ18-2
ННІ права Університету ДФ України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к. пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ДОГОВІРУ

«В умовах сьогодення з огляду на удосконалення та стрімкий розвиток суспільних відносин встановлено раніше невідоме вітчизняному цивільному праву поняття «спадковий договір». Варто зазначити, що запровадження спадкового договору як нового інституту цивільного права є новацією у національному законодавстві і врегульовано з прийняттям Цивільного кодексу України від 2003 року. Аналізуючи зарубіжний досвід, стверджуємо, що цей вид договору широко розповсюджений та детально регламентований у закордонному законодавстві. Так, Німецьке цивільне законодавство містить детальну регламентацію цього виду договору та широкі межі застосування, зокрема як окремий вид спадкування, натомість у Франції дозволяється виключне право укладання цього договору між подружжям»[1, с. 39].

Відповідно до статті 1302 Цивільного кодексу України, «за спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача» [2, с. 305]. Такий договір має головну і додаткову мету. Головна (основна) – визначити правову долю відповідного майна, що передається, у разі смерті власника. Додаткова мета полягає у зустрічному наданні, тобто виконання певних дій майнового чи немайнового характеру, що повинні бути виконані набувачем. «Виходячи з цього, можна сказати, що спадковий договір є: по-перше, консенсуальним, оскільки він вважається укладеним з моменту досягнення сторонами згоди за всіма істотними умовами за умови дотримання визначеної законодавством форми; по-друге, відплатним, тому що на кожному із сторін договору покладається обов'язок здійснити зустрічне майнове надання; по-третє, двостороннім, оскільки цей договір являє собою погоджену дію двох осіб» [3, с. 205].

Щодо учасників спадкового договору, то ними виступають відчужувач та набувач. Відчужувачем є власник того чи іншого майна. Це може бути подружжя, один із подружжя або інша фізична особа, очевидно, що юридичні особи не відносяться до цієї категорії. З іншого боку, набувачем може бути як фізична, так і юридична особа. Останній не має особливих законодавчих вимог,

але якщо у договорі вказано необхідність вчинення певних дій, які потребують наявності спеціальних ліцензій або дозволів, то таким набувачам доведеться потурбуватися про їх отримання.

Аналізуючи правову природу договору спадкування, слід зазначити, що у вчених немає спільної думки у визначенні даної категорії, тому це питання досі залишається суперечливим. Проте, на нашу думку, можна виділити таку юридичну характеристику, відповідно до встановленого законодавчого визначення:

- реальний або консенсуальний, тому що за умовами спадкового договору, обов'язок набувача виконати ті чи інші дії після смерті відчужувача, такий договір вважається реальним, оскільки буде розглядатися і вважатися укладеним, коли здійснюється передача конкретно майна набувачеві, також тоді, коли у договорі вказано, те що набувач має виконати певні дії в період життя відчужувача. Консенсуальний – права та обов'язки виникають при досягненні згоди;

- двосторонній, оскільки права та обов'язки за договором покладені на обидві сторони;

- оплатний. Це означає, що набувач повинен виконувати, зазначені у договорі, дії замість отриманого майна. У Спадковому договорі вказано, що відчужувач може вимагати від набувача надання у вигляді певного майна.

- довготривалий, інша його назва «пролонгований», строк укладення цього контракту довший, у разі вживання дій для виконання особистого розпорядження після смерті відчужувача або не менший, ніж до смерті відчужувача;

- ризиковий, або як його ще називають «алеаторний», на момент його укладення обсяг прав і обов'язків не є повністю відомим, оскільки з одної сторони набувач не має можливості передбачити яка буде вартість речі або того чи іншого майна на момент переходу до нього права власності, а також йому не відомо суми витрат на виконання, зазначених договором, розпоряджень відчужувача. Також, абсолютно невідомо, чи зможе набувач взагалі отримати майно у власність, тому що він може померти раніше за відчужувача.

У разі наявності спадкового договору, в якому беруть участь подружжя, предметом такої угоди зазвичай виступає майно, що належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності та, як правило, особисте майно кожного з них. У такому договорі можна визначити, що у разі смерті одного з подружжя, право спадкування переходить іншій стороні, а у випадку смерті другої сторони, його майно переходить до набувача за договором.

Варто зазначити, що Цивільний кодекс України, передбачає те, що спадковий договір укладається у письмовій формі, та має бути нотаріально посвідчений і також підлягає державній реєстрації у Спадковому реєстрі – це електронна база даних, в якій міститься інформація, зокрема, і про посвідчені спадкові договори. У разі не виконання або часткового невиконання згаданих вище вимог, договір буде визнано недійсним.

«Також спадковий договір пов'язаний із особами його учасників, у ст. 1308 ЦК України зазначено право сторін звертатися до суду для дострокового розірвання договору. Кожна зі сторін має право добровільно розірвати спадковий договір. Відповідно, якщо набувач не виконує свої зобов'язання належним чином, то відчужувач може розірвати спадковий договір. З іншого боку, якщо набувач не може належним чином виконувати договірні зобов'язання (наприклад, через погіршення стану здоров'я), то він може вимагати розірвання договору. Відповідно до цього положення інші особи, у тому числі спадкоємці відчужувача, не можуть пред'являти вимоги про розірвання спадкового договору (абз. 5 п. 28 постанови Пленуму Верховного Суду від 30 травня 2008 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування»)» [4].

Отже, із вищесказаного ми можемо дійти висновку, що вивчення та дослідження спадкового договору, що є досить новим правовим інститутом, дає змогу зрозуміти, що ця категорія є значущою у цивільному праві нашої країни. Спадковому договору притаманні наступні ознаки: консенсуальний, двосторонній, оплатний, довготривалий, алеаторний з ускладненим порядком зміни і розірвання. Варто зазначити, що спадковий договір є особливою формою вираження волі спадкодавця на випадок смерті.

Список використаних джерел:

1. Обривкіна О. М. Особливості спадкового договору: правовий аспект / О. М. Обривкіна // Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал. – 2019. - №2. – С. 39-45.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 40-44 // Відомості Верховної Ради України – 2003 – С. 305.
3. Кучеренко Д.С. Спадковий договір: теорія та практика / Д.С. Кучеренко // Часопис Київського університету права. – 2010. – №4 – С. 201-206.
4. Про судову практику у справах про спадкування: постанова Пленуму Верховного Суду України: від 30 травня 2008 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>.

Мельник Т. Р.,
студентка групи ПБП-18-4
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І. В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ВІДНОСИН ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ НА ЛЮДЯХ

Цивільно-правове регулювання відносин у сфері застосування медико-біологічних експериментів на людях в нашій країні є одним із найменш

досліджених питань в цивільному праві, а також недостатньо врегульованих в плані правового забезпечення.

Метою даної роботи є проведення аналізу сучасного стану застосування медико-біологічних експериментів та пошук шляхів удосконалення цієї сфери.

Відсутність необхідного правового забезпечення викликає певні проблеми. По-перше, збільшує ризик проведення порушуючих закон медико-біологічних експериментів, які викликають порушення прав, свобод і законних інтересів осіб. По-друге, це зумовлює гальмування розвитку даної сфери, не забезпечуючи конкретного підходу до проведення експериментів. Тому дослідження цього питання та пошук вирішення вказаних проблем є досить актуальними.

Необхідно зазначити, що вчені прийшли до однозначного висновку про те, що законодавство України в сфері медико-біологічних досліджень вимагає ґрунтовного вдосконалення. На міжнародному рівні вказана вимога уточнення процедури щодо якої повинні діяти дослідники та механізми їх реалізації. Вважаємо, що це є об'єктивною потребою у покращенні правового регулювання вказаних відносин. Визначає це «Конвенція про захист прав і гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину» [1], до якої 22 березня 2002 р. приєдналася і Україна.

Підкреслимо, що науковий прогрес в сфері експериментальної медицини певною мірою переганяє правове забезпечення, наукові досягнення починають використовуватися без отриманої правової регламентації, а це призводить до порушення прав, свобод та законних інтересів осіб.

Вчені Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю. та інші на підставі розгляду законодавства нашої країни, відмітили мінуси цивільно-правового регулювання умов правомірності проведення медико-біологічних експериментів. Вони запропонували наступні шляхи вдосконалення даної ситуації:

«1) правове закріплення в положеннях законодавства України принципів проведення медико-біологічного експерименту на людях;

2) розв'язання проблеми умов правомірності ризику медичного експерименту. Загальним механізмом сприйняття правової природи правомірності ризику при медичному експерименті може стати інститут крайньої необхідності;

3) впровадження правового механізму адекватної компенсації учасникам медичного експерименту, що має стати важливим засобом захисту прав і законних інтересів піддослідних як у випадку заподіяння шкоди в результаті експерименту, так і без нього. В першому випадку об'єкт дослідження, якому нанесена шкода здоров'ю, має право і повинен отримати фінансову та іншу допомогу, необхідну для компенсації шкоди і відшкодування збитків. Водночас винагорода піддослідному без нанесення шкоди в результаті дослідження означає компенсацію ризику, на який, без сумніву, наражається учасник експерименту»[2, с.434].

Відмітимо, що компенсація суб'єктам медичного експерименту дозволить:

- не мати браку в добровольцях експериментів;
- створить правову основу винагороди за піддавання свого життя ризику.

Враховуючи загрози, можемо узагальнити, що врегулювання наступних відносин, на думку науковців Куліш А. М., Баранова А. В., є вельми необхідним, адже:

-«по-перше, на законодавчому рівні необхідно врегулювати питання щодо відшкодування шкоди, завданої піддослідному у зв'язку із проведенням медико-біологічного експерименту;

-по-друге, необхідно висвітлити питання щодо винагороди за участь у науково-дослідному експерименті, а також визначити її співмірність завданим збиткам;

-по-третє, врегулювати питання щодо особистого страхування фізичної особи на час проведення медико-біологічного експерименту» [3, с.91].

Такі пропозиції ми вважаємо доцільними. Необхідно зазначити й те, що вказані норми мають бути не імперативними, а нести диспозитивний характер, мусять залежати від бажання піддослідного. Це має відношення не до положення про відшкодування шкоди, що завдана піддослідному при проведенні експериментів, тому що ця норма має містити в собі імперативний характер. На нашу думку, положення про винагороду піддослідному, умови здійснення страхування життя мають нести диспозитивний характер. А зміст конкретних питань цих правовідносин мають визначатися договором.

Якщо брати до уваги отримання добровільної згоди від піддослідного на участь у експерименті, то пропонується: «доповнити ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я положенням (застереженням), що дослідником має бути надана вся інформація піддослідному про зміст, характер та ризики проведення медико-біологічного експерименту, дослідницький характер випробування, завдання випробування, процедури випробування, обов'язки піддослідного, незручності для піддослідного, очікуваний ризик, очікувана користь, інші види лікування, що можуть бути призначені досліджуваному; компенсація і лікування, на які особа може розраховувати у випадку заподіяння шкоди її здоров'ю в ході проведення експерименту або за його наслідками.»[3, с.92].

Також, якщо брати до уваги науковий потенціал медико-біологічного експерименту, якому необхідне вдосконалення законодавства у сфері охорони здоров'я, а також і оперативна переробка відповідно до розвитку досліджень, науковцем Мунасіповою Е. Ф. пропонується: « необхідно розробити та затвердити відповідну політику, яка дозволила б підтримати біомедичні досягнення, запобігши при цьому можливим небажаним наслідкам» [4, с.86]. Також це доповнюється і ідеями науковців перенести у законодавство України з міжнародно-правових норм принципи проведення експериментів над людьми. Наприклад вказані нижче принципи:

- «випробування повинні проводитися відповідно до основоположних етичних принципів Гельсінської Декларації, Правилами GCP і діючих нормативних вимог;
 - порядок проведення експериментів на людині повинен закріплюватися Протоколом;
 - дослідження на людині повинні проводити тільки кваліфіковані науковцями і під керівництвом компетентного клініциста;
 - мета експерименту повинна бути пропорційна ступеню сполученого ризику для досліджуваного;
 - забезпечення якісного проведення якісних клінічних досліджень;»
- [5, с.192].

Підсумовуючи вищесказане, потрібно зазначити, що існування ризиків при проведенні медико-біологічних експериментів над людьми вказує нам на необхідність посилення правового захисту піддослідного. Також існує потреба в доповненні положень чинного законодавства нашої країни. Наприклад положенням, згідно з яким можна встановити, що майнова та моральна шкода, завдана піддослідному в результаті проведення медико-біологічного експерименту, підлягає відшкодуванню дослідником в повному обсязі.

Отже, цивільно-правове регулювання відносин у сфері застосування медико-біологічних експериментів на людях в нашій країні є недостатньо врегульованим в плані правового забезпечення та потребує змін. Тому вирішення зазначених проблем- це одне із першочергових завдань.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину від 04.04.1997 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_334 (дата звернення: 30.09.2020).
2. Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. Медичне право України: підручник. Правова єдність. 2008. С. 507.
3. Куліш А. М., Баранова А. В., Михайлішин П. А. Реформування законодавства в галузі медичних експериментів: медичні та правові аспекти. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. С. 89–92.
4. Мунасыпова Э. Ф. Онтология биомедицинского эксперимента на человеке. Международные юридические чтения: материалы науч.-практ. конф. Омск: Изд-во Омского юрид. ин-та, 2007. С. 83–86.
5. Чернышова Ю. А. Понятие, сущность, проблемы биомедицинских экспериментальных исследований с участием человека. Грамота. 2011, № 5. С. 190–192.
6. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська.— Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Мидловець А. О.,
Курсант взводу ПМПФ-18-1
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Протиріччя та суперечності в природі та суспільстві, протистояння та боротьба між людьми та різними соціальними групами активізують потребу наукового дослідження проблематики методів та способів вирішення спорів, серед яких на особливу увагу заслуговують альтернативні підходи у вирішенні конфліктів. Альтернативність у вирішенні правових спорів і конфліктів задіює такі механізми правової системи, які практично не залежать від специфічних характеристик права (наприклад, англосаксонського (прецедентного) або континентального). Універсальність альтернативних процедур ґрунтується на особливостях та можливостях людської комунікації, порозумінні, пошуку консенсусу та прийнятті взаємоприйняттого рішення.

У правовій науці дослідження щодо вирішення спорів щодо захисту прав споживачів присвячено праці таких українських вчених, як Ю. Шпільова, С. Дубенка, Н. Дочинець та ін.

Розвиток альтернативних способів вирішення спорів можна розглядати у трьох моделях:

- переваг, зумовлених культурними чинниками;
- еволюції системи права;
- імплементації способів альтернативного вирішення спорів з інших правових систем [1, с. 89].

Альтернативні методи вирішення спорів мають багато позитивних особливостей, у тому числі вони швидкі, мають неформальний характер, дешеві і легко доступні. Крім того, спостерігається безперервне зростання кількості справ щодо захисту прав споживачів, що вирішуються саме домовленостями. Максимальна ефективність цієї системи однак обмежена тим, що не всі країни використовують альтернативні вирішення спорів.

Альтернативним методом вирішення спорів може бути як процедура обміну думками, конкретними вимогами між сторонами самого договору, а також процедура, за якою між підприємцем та споживачем діє третя сторона – медіатор, посередник.

Особливі риси спорів, пов'язаних з захистом прав споживачів, такі як: диспропорція між низькою вартістю предмету спору та високими затратами судового процесу, фактична нерівність сторін спору (споживач завжди є слабшою стороною спору) у поєднанні з неефективністю судового процесу,

зумовили на ґрунті конфліктів та спорів щодо захисту прав споживачів розвиток позасудових альтернативних способів вирішення спорів

Застосування альтернативних способів вирішення спорів щодо захисту прав споживачів у правовій системі відбувається головним чином в рамках гармонізації національного права з правом європейської спільноти. Необхідність розвитку альтернативних способів вирішення спорів щодо захисту прав споживачів та їх практична витребуваність зумовлені, у першу чергу, пошуком якісно нової моделі цивільного процесу, яка відповідала б динамічним змінам, що відбуваються у суспільному та економічному житті. [3, с. 84].

Проблематика охорони прав споживачів була піднята ще 1957 року у загальній частині Римського трактату, у якому було зазначено, що однією з цілей Європейського Економічного Союзу є посилення охорони прав споживачів. Еволюція цієї моделі у Європейському Союзі відбувалася від загальної ідеї охорони споживача до утвердження, що судове правосуддя повинно бути зміцнене альтернативними способами вирішення спорів. Вплив на це мали наступні чинники: зміна підходів у трактуванні поняття «споживач» на спільному ринку, формування якісно нових концепцій цивільного процесу, зростання кількості справ у загальних судах (перевантаження судів), а також специфічний характер справ щодо охорони прав споживачів [4]

Звернення до процедури альтернативних вирішень спорів не завжди означає уникнення витрат з обох сторін спору, тому в деяких ситуаціях це платні процедури, часто тільки для однієї зі сторін. У той же час, оплата зазвичай набагато нижче судових зборів. Крім того, незважаючи на деяку схожість, між окремими процедурами вирішення спорів з однаковими назвами може існувати велика різниця у способах їх проведення в залежності від держав, де вони застосовуються. [2, с. 37].

У Європейському Союзі в даний час існує більше 750 інституцій вирішення спорів з охорони прав споживачів, і кожна з них використовує свої власні методи вирішення спорів. У той же час можна виокремити загальні риси щодо завдань, зокрема: полегшення доступу до правосуддя та задоволення претензій шляхом скорочення часу провадження, неформальний характер процедури та зменшення витрат. Також це можливість припинити спір без зайвих труднощів і стресів. З точки зору споживача найбільш важливими є дві основні риси вирішення спорів – їх доступність та можливість остаточного вирішення конфлікту.

Про захист прав споживачів можна говорити як про сферу, що доволі стрімко розвивається. Розвиток альтернативних способів вирішення спорів тісно пов'язаний з концепцією активного суспільства, свідомого споживача, який знає свої права та підприємця, здатного до поступок. Це риса постіндустріальних суспільств, у яких вирішення спорів відбувається шляхом досягнення самими сторонами порозуміння через діалог, переговори, пошук консенсусу. На нашу думку, сучасна держава повинна використовувати великий потенціал інститутів альтернативних вирішення спорів при вирішенні правових спорів та конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Осетинська Г. А. Цивільно–правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Осетинська Ганна Анатоліївна. – К., 2006. – 220 арк
2. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006
3. 3. Про захист прав споживачів : Закон України (в редакції від 01. 12. 2005 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 7. – Ст. 84.
4. Гуржеєва Н. Захист невизначеного кола споживачів в ЄС та в Україні / Н. Гуржеєва.

Миколайчик Х. В.,
студентка групи ПБП-18-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Із стрімким розвитком суспільства відбувається створення великої кількості об'єктів інтелектуальної власності, до яких належать літературні та художні твори, комп'ютерні програми, бази даних, а також наукові відкриття, винаходи, фонограми та відеограми, програми організацій мовлення, комерційні найменування, торговельні марки та безліч інших. В сучасних суспільних відносинах інтелектуальна власність є одним із найпоширеніших об'єктів неправомірних дій та зловживань і тому потребує з боку держави як належної правової охорони, так і ефективних механізмів захисту. Як правило, права у сфері інтелектуальної власності захищаються у судовому порядку. Незважаючи на численні засоби захисту авторських прав, правове регулювання даних спорів здійснюється недостатньо ефективно, внаслідок чого виникає необхідність дослідження проблем захисту авторських прав з метою внесення пропозицій щодо їх подолання.

Дану проблему досліджували велика кількість як вітчизняних, так і зарубіжних науковців та вчених, зокрема Л. Боровик, І. Дахно, О. Жаров, Ю. Капіца, І. Кириченко, С. Косенко, О. Мельник, В. Москаленко, М. Паладій, О. Підопригора, Д. Притика, І. Романюк, О. Святоцький, В. Татьков, Р. Шишка та інші.

Досить поширеним стає таке порушення авторського права як плагіат і тому частина правових судових спорів присвячені саме цій проблемі.

Як зазначається в Законі України «Про авторське право та суміжні права», «плагіат являє собою оприлюднення чи опублікування, повністю або частково,

чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору» [1]. Т. М. Вахонєва погоджується з твердженням і додає, що такі дії призводять до порушення особистих немайнових прав справжнього автора [2].

У судовому порядку спори про порушення авторських прав внаслідок плагіату вирішуються такими способами: заборона подальшого використання незаконно створених творів; стягнення компенсації та моральної шкоди; опублікування в ЗМІ відомостей про порушення авторських прав і зміст судового розслідування такого правопорушення [3].

Враховавши особливості авторських прав та судової практики Г. О. Ульянова до основних проблем захисту авторських прав відносить велику завантаженість судів та недостатню кількість фахівців у галузі авторського права. З метою вдосконалення охорони цих прав, науковець пропонує більше уваги приділяти викладанню спецкурсів з предмета інтелектуальної власності, авторського, патентного права в інститутах професійної підготовки суддів, а також проходження суддями курсів підвищення кваліфікації [4, с. 110].

Найактуальнішою проблемою плагіату є його поширення в науці та освіті. У цій сфері плагіат виникає з практики шахрайства, що характеризується викраденням чужих ідей або наукових робіт та їх навмисне видавання за свої, що порушує право авторства справжнього автора твору. Таке правопорушення у освітньому процесі значно порушує якість освіти. Тому, в інтересах держави є активне запобігання цьому правопорушенню з метою ефективної охорони особистих немайнових прав осіб та покращення якості освіти.

Досліджуючи основні фактори, які сприяють поширенню академічного плагіату, Морозова Л.П. виділяє основні: слабкий розвиток законотворчості з питань боротьби з причинами та проявами плагіату; недостатні технічні можливості різних навчальних закладів для виявлення плагіату; безкарність проявів плагіату серед навчальних закладів; незбалансованість навчальних програм і навантажень, що є причинами до застосування плагіату [5, с.177].

З метою подолання цих негативних факторів держава повинна спрямувати комплекс заходів, враховуючи новітні особливості як поширення плагіату, так і його усунення.

Незважаючи на потреби боротьби із плагіатом, враховуючи сучасні реалії розвитку законодавства слід зауважити, що держава повністю не здійснює вирішення проблем із захистом авторських прав. У зв'язку із проблемою корупції, наразі боротьба із плагіатом є недостатньо ефективною.

Тому, слід зазначити, що основними завданнями держави з метою запобігання поширенню та проявів плагіату є: внесення необхідних змін до українського законодавства стосовно академічного плагіату та інших проявів порушення авторських прав; змінити практику застосування чинних норм у відповідності до сучасних норм цивілізованого світу; публічно пов'язати принципи академічної доброчесності із серйозним ставленням до завдань докорінного реформування країни; запровадити практику позбавлення наукових

ступенів та вчених звань, а також звільнення з посад державних органів, навчальних та наукових установ тих осіб, яких викрили у плагіаті.

Отже, враховуючи особливості сучасного розвитку суспільних відносин, найпоширенішими та найактуальнішими проблемами порушення особистих немайнових прав є порушення авторського права особи, які найчастіше відбуваються шляхом плагіату. До основних проблем судового захисту авторських прав особи належить недостатня новація суду у галузі інтелектуальної власності, внаслідок чого виникає необхідність розвитку органів суду у цій сфері. Ще однією актуальною проблемою є поширення плагіату у сфері освіти та науки. Наразі держава характеризується слабким правовим регулюванням протидії поширенню плагіату, внаслідок чого виникає безліч завдань, вирішивши які держава матиме змогу ефективно протидіяти проявам плагіату, чим зможе належно здійснювати охорону авторських прав особи та забезпечувати високу якість освіти.

Список використаних джерел;

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 11 липня 2001р. № 3792-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Вахонєва Т. М. Плагіат як різновид порушення авторських прав за законодавством України Т. М. Вахонєва. URL:<http://law-property.in.ua/articles/article-3-of-the-conference/102-vahonyevatnplagiarism-as-a-formcopyright-infringement-by-law-ukraine.html> (дата звернення: 30.09.2020).
3. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1. С. 36–44.
4. Ульянова Г. О. захист авторських прав та їх порушення внаслідок плагіату. Г. О. Ульянова. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2012. Вип. 18. 113 с.
5. Морозова Л.П. Захист прав інтелектуальної власності в Україні та шляхи їх подолання Л.П. Морозова, В.Ю. Слободянюк, Б.І. Олійник – Х: Молодий вчений, 2017. – № 3 (43). – С. 802-806

Мірошниченко А. В.,
студентка групи ПБК-19-9
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Князька Л.А.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

На сьогодні сфера інтелектуальної власності займає одне із провідних місць у розвитку та вдосконаленні науки нашої держави в цілому. Але, на

превеликий жаль, рівень захисту та реалізації даної сфери власності в Україні на досить низькому рівні, порівняно з провідними Європейськими країнами. Нормативно-правова база, яка спрямована на захист прав інтелектуальної власності, містить невизначеність багатьох моментів в регулюванні даних відносин, що, у свою чергу, спричиняє високий рівень правопорушень у цій сфері. Серед них досить популярним у наш час є так зване піратство, незаконне присвоєння собі чужої продукції, розповсюдження підробок, нечесна конкуренція та багато іншого. Неспроможність законодавства України належним чином забезпечити достатній захист у сфері інтелектуальної власності негативно впливає і на імідж нашої держави на ринку економічних відносин, що також є значною проблемою.

Метою моєї роботи є дослідження та вдосконалення реалізації та захисту прав інтелектуальної власності шляхом визначення основних недоліків у законодавстві та запропонування основних методів подолання цих недоліків.

Серед основних нормативно-правових актів України, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності слід виділити наступні: Цивільний, Господарський та Митний кодекси України, Закон України «Про авторське право та суміжні права», Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», Закон України «Про інформацію». Цивільний кодекс України, а саме пункт 3 ст. 418 [1], свідчить про те, що право інтелектуальної власності є непорушним і ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом. Але у багатьох випадках дана стаття порушується, та не завжди порушники несуть справедливую відповідальність за це, оскільки відповідні органи нашої держави дуже часто просто «закривають очі» на такі правопорушення.

Іноземні держави часто висувають претензії до України, що стосуються охорони комп'ютерного забезпечення та баз даних, фармацевтичних препаратів, аудіовізуальної продукції та іншого. Це свідчить про дуже низький рівень захисту даних прав у нашій державі. Закон України «Про авторське право та суміжні права» є недосконалим, на мою думку, адже найбільше правопорушень спостерігається на ринку комп'ютерного забезпечення та аудіовізуальної продукції. Положення цього закону органам нашої держави необхідно вдосконалити.

Залишається актуальним питання щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій у сфері інтелектуальної власності шляхом вдосконалення системи безперервної освіти шляхом широкого застосування дистанційних технологій навчання та сучасних форм організації навчального процесу [2]. На мою думку, нашому керівництву слід вдосконалити навчальний план ВУЗів, який би приділяв більше уваги даному питанню. У наш час існує багато різних європейських та світових практик, які спрямовані на розвиток сфери інтелектуальної власності. Як на мене, Україна має приділити більше уваги цьому та схилитися саме на такі

практики. Також існує багато світових партнерів, які в тісній взаємодії проводять ці практики. Серед них: Всесвітня організація інтелектуальної власності, Європейське патентне відомство тощо. Я вважаю, що впровадження в Україні вказаних вище практик є безумовно необхідним. Адже це підніме імідж нашої держави та рівень розвитку сфери інтелектуальної власності на європейський.

Нині в Україні прийнято багато норм, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності, але держава не в змозі застосувати ці норми. Причинами цього є: наявність суперечностей між законодавчими актами, невідповідність правових положень в деяких законах до Закону України «Про авторське право та суміжні права»; відсутність спеціальних органів держави, які б безпосередньо регулювали цю сферу відносин; відсутність деяких заходів, які б забезпечували охорону інтелектуальної власності, зокрема попереджувальних заходів.

Саме ці проблеми є основними у захисті та реалізації прав інтелектуальної власності.

Висновки. Таким чином, багато українців не бачать вигоду та відповідного захисту з боку держави у створенні тої чи іншої інтелектуальної власності. Це відповідно спричиняє падіння рівня науки, культури та економіки в Україні. Тому проблеми, висвітлені мною вище, необхідно терміново вирішувати. Висвітливши основні недоліки в законодавстві, я пропоную наступні шляхи їх вирішення:

1. Внесення змін до законодавства щодо авторського права та суміжних прав;
2. Внесення змін до законодавства щодо ліцензування та контролю за експортом, імпортом різних видів продукції;
3. Підвищення відповідальності за такі правопорушення як: піратство, розповсюдження підробленої продукції, присвоєння собі чужих торгівельних марок, нечесна конкуренція;
4. Здійснення попереджувальних заходів для охорони інтелектуальної власності;
5. Прийняття норм відповідно до законодавства провідних Європейських країн;
6. Ухилення прогалин в праві та додержання відповідності між законодавчими актами;
7. Створення нових органів державної влади, які б займалися тільки захистом прав інтелектуальної власності та допомогою громадянам у її здійсненні;

На мою думку, було б доречний прийняти у нашій державі Закон «Про захист прав інтелектуальної власності», який би містив положення Європейського рівня. Можливо, якщо збільшити рівень захисту прав у даній сфері, то більше українців захочуть розвиватися, що підніме культурний рівень нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.12.1993р. // ВВР України. – 1993.
2. Цивільний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 19.06.2003. № 980-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 33-34 ст. 418.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р. // ВВР України. – 1992.
4. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: навч. посіб. / В. К. Матвійчук, С. А. Пилипенко, Т. П. Устименко та ін. – К.: Національна академія управління, 2014. – 352 с.

Науменко К. С.,
студентка групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Світові тенденції в інтелектуалізації економіки призвели до появи нового типу економіки — інновацій, де знання мають пріоритет. Тому для забезпечення інноваційного розвитку економіки у всьому світі, в тому числі в Україні, питання ефективного захисту інтелектуальної власності набули стратегічного значення.

Розвиток інтелектуальної власності в Україні регулюється окремими положеннями Конституції України, нормами Митного, Цивільного, Кримінального кодексів України, спеціальними законами та статутами.

Недосконала система захисту інтелектуальної власності уповільнює розвиток економіки України, зокрема відлякує інвесторів у наукомісткій галузі. Для вирішення проблем у цій сфері необхідно терміново розглянути законопроекти про внесення змін до системи захисту власності.

Слід вдосконалити процес судового розгляду спорів щодо інтелектуальної власності. Часто виникає проблема з відсутністю спеціально підготовлених суддів, які можуть вирішувати суперечки щодо інтелектуальної власності. Правова база щодо нематеріальних активів постійно вдосконалюється та оновлюється, тому необхідно створити правові механізми, які захищатимуть місцевих виробників та іноземних інвесторів від порушень та зловживань у цій постійно зростаючій кількості.

Для підготовки фахівців у цій галузі рекомендується вдосконалити структуру та зміст вищої освіти, включивши питання інтелектуальної власності

та інноваційного розвитку до стратегічного управління, маркетингу, аудиту технологій, фінансів, комерціалізації інтелектуальної власності, тощо.

Важливим напрямком освіти має стати розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти й інтелектуальної власності шляхом створення міжнародного навчально-дослідного центру та освітньої діяльності, пов'язаної з реалізацією міжнародних магістерських програм з питань інтелектуальної власності, передачі технологій та інновацій.

На думку дослідників, проблема полягає в тому, що значна кількість об'єктів з правами інтелектуальної власності в Україні не бере участі у цивільних продажах.

У сфері нематеріальної нерухомості залишається актуальним питання підготовки, перепідготовки та вищої освіти державних службовців, органів місцевого самоврядування, керівників державних установ, підприємств та організацій шляхом вдосконалення системи додаткової освіти з широким використанням технологій дистанційного навчання та сучасних форм навчання.

У цілому, одним з пріоритетів розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні має стати упровадження кращих європейських та світових практик у тісній взаємодії з партнерами — Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Європейським патентним відомством, а також провідними патентними відомствами країн-партнерів. Отже, враховуючи той факт, що науково-технічний прогрес у світі розвивається швидше, ніж відбуваються зміни законодавства в інтелектуальній сфері України, подальше реформування цієї сфери — це питання підвищення конкурентоспроможності, розширення обсягів торгівлі, зростання іноземних інвестицій та забезпечення інноваційного розвитку країни в довгостроковій перспективі [2].

Вважається необхідним кодифікувати існуючі норми, що впливають на регулювання права інтелектуальної власності. Для своєчасного забезпечення майнових прав та інтелектуальної (творчої) власності розроблено авторське право щодо захисту юридичних осіб (договірних сторін) від зловживання правами та запобігання частковим порушенням.

Крім того, використання національних нормативних актів та установ, що діють за кордоном, єдиного положення, положень та вимог дозволить застосовувати універсальний метод для контролю за виконанням контрактних принципів.

Таким чином, сторони матимуть право виконувати свої універсальні права та обов'язки щодо інтелектуальної власності, що розширить професійні якості уповноважених осіб (дослідників) та надасть іноземний досвід для усунення недоліків у вивченні інтелектуальної власності. Слід зазначити необхідність подальшого вдосконалення законодавства, спрямованого на забезпечення конституційних прав громадян на захист нематеріального майна, створення сприятливих умов для нового, сучасного нематеріального майна, розвиток цивілізованого ринку цих об'єктів, тощо.

Державна допомога на захист інтелектуальної власності вимагає запровадження організаційно-правових заходів, спільних зусиль різних органів державної влади, неурядових установ та громадських організацій та визначає подальші шляхи розвитку національної системи правового захисту інтелектуальної власності.

Також існує необхідність подальшого посилення правової культури для захисту прав інтелектуальної власності, підвищення загального рівня підготовки кваліфікованих фахівців з цих питань. Це потребує великого обсягу спеціальних теоретичних знань та практичного досвіду вдосконалення законодавства, спрямованого на охорону права на об'єкти інтелектуальної власності, створення сприятливих умов для розвитку цивілізованого ринку цих об'єктів. Потрібне державне сприяння охороні інтелектуальної власності, що вимагає запровадження організаційно-правових заходів [1].

Їх реалізація вимагає координації роботи різних державних установ, неурядових організацій, громадських організацій та визначення додаткових шляхів розвитку системи національного правового захисту нематеріального майна в Україні. У стратегічному напрямку в рамках нематеріальних активів повинна бути розроблена економічно і політично обґрунтована політика.

Можна зробити підсумок про те, що право на результати інтелектуальної діяльності є правом особливого роду, відмінним від права власності. При цьому це право належить до категорії абсолютних прав і виражає панування над результатом інтелектуальної діяльності, що здійснюється за допомогою майнових та особистих майнових прав [3].

Таким чином, ефективне управління та посилення правового захисту дисциплін, задіяних у цій галузі, безумовно, сприятиме створенню винаходів, здійсненню наукових відкриттів та розвитку інноваційної діяльності тощо.

Таким чином, ефективне управління та посилення правової охорони суб'єктів, задіяних у цій галузі, безумовно, сприятиме створенню винаходів, здійсненню наукових відкриттів та розвитку інноваційної діяльності тощо.

Список використаних джерел:

1. Ангел Є. Непотрібна інтелектуальна власність: де і чому гальмує Україна. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2018/03/13/078571/> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Глобальні тенденції в системі захисту інтелектуальної власності. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Globalni_tendenciyi_v_sistemi_zahistu_intelektualnoyi_vlasnosti (дата звернення: 05.10.2020).
3. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1.С. 36–44.

Нефедова О.І.,
Курсант взводу ПМПФ-18-2
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Сучасна реальність змін у правовій системі в Україні досягла високих рівнів. Потенційними наслідками законодавчих реформ є запровадження та гарантування захисту прав та інтересів, оскільки це стосується доктрини юридичного прогресу та громадянського суспільства загалом.

Багато наукових праць покликані захищати права та інтереси дітей [8-9]. Зокрема, професійний аналіз доводить, що українське законодавство все ще діє і не повністю відповідає міжнародним стандартам.

Необхідність гарантування прав одного з найбільш вразливих сегментів суспільства групи та бажання створити спільний механізм захисту своїх прав та інтересів. Це призвело до пріоритету прав дітей в українському законодавстві.

Сімейний Кодекс України встановлює права батьків по захисту дитини, зокрема:

- самозахист своєї дитини, повнолітніх дочки та сина;
- право звертатися до суду, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій за захистом прав та інтересів дитини, а також непрацездатних сина, дочки як їх законні представники без спеціальних на те повноважень;
- право звертатися за захистом прав та інтересів дітей і тоді, коли відповідно до

закону вони самі мають право звернутися за таким захистом [2].

Серед форм захисту прав та інтересів дітей найбільш важливою та дієвою є юрисдикційна, зокрема судовий захист порушеного, оспорюваного чи невизнаного права. Цивільне законодавство гарантує, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтерес [6]. Також цивільне процесуальне законодавство регламентує право на звернення до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів кожній особі в порядку [7].

Необхідно підкреслити важливість інституту представництва в цивільному процесі прав та інтересів дитини, оскільки від цього залежить і результат розгляду справи судом. Цивільне процесуальне законодавство передбачає участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб [7]. Представником в суді може бути адвокат або законний представник [7]. Зокрема встановлено, що права, свободи та інтереси малолітніх осіб віком до чотирнадцяти років, а також недієздатних фізичних осіб захищають у суді відповідно їхні батьки, усиновлювачі, опікуни чи інші

особи, визначені законом. Права, свободи та інтереси неповнолітніх осіб віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, а також осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, можуть захищати у суді відповідно їхні батьки, усиновлювачі, піклувальники чи інші особи, визначені законом. Суд може залучити до участі в таких справах неповнолітню особу чи особу, цивільна дієздатність якої обмежена. Законні представники можуть доручати ведення справи в суді іншим особам [7].

Важливо звернути увагу на міжнародних стандартах захисту прав та інтересів дітей, адже держави-члени міжнародних договорів повинні імплементувати у національне законодавство. Один з таких міжнародних угод є Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р., яка є фундаментом захисту прав та інтересів дитини на національному та міжнародному рівнях. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 р. є універсальною, яка становить основний каталог прав дітей. Крім того, під егідою Ради Європи була прийнята Європейська конвенція про здійснення прав дітей, яка створена на основі Конвенції про права дитини та має провінційний характер.

На міжнародному рівні існує концепція «найкращих інтересів дитини», яка не знайшла свого відображення та належної реалізації у внутрішньому законодавстві України. Конвенція про права дитини проголошує, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [1, частина 1 статті 3]. Зокрема найкращі інтереси дитини є предметом основного піклування батьків [1, стаття 18].

Щодо практичного застосування, можна виокремити постанову Верховного Суду України, який посилаючись на Конвенцію про захист прав дитини наголосив, що першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини, а також на тому, що регулювання сімейних відносин має здійснюватися з максимально можливим урахуванням інтересів дитини [3].

Існують різні механізми захисту прав та інтересів дитини, судовий захист є одним із найефективніших. Зокрема Сімейний кодекс встановлює врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя, але суд має право постановити рішення всупереч думці дитини, якщо цього вимагають її інтереси [2].

Беручи до уваги аналіз деяких із зазначених міжнародних документів та нормативних актів відповідно до національного законодавства, не всі керівні засади знайшли своє відображення у внутрішньому праві. Не дивлячись на те, що міжнародні договори є частиною національного законодавства і суди посилаючись на них приймають рішення, існує потреба на рівні цивільного процесуального та сімейного законодавства встановити принцип «найкращих інтересів дитини», надавши посилений захист правам та інтересам дитини.

Європейський Суд з прав людини, в практиці якого непоодинокі є справи про баланс інтересів дітей та батьків. Зокрема цікавим є рішення “Хант проти України”, в якому Суд встановив, що між інтересами дитини та інтересами батьків повинна існувати справедлива рівновага, і, дотримуючись такої рівноваги, особлива увага має бути до найважливіших інтересів дитини, які за своєю природою та важливістю мають переважати над інтересами батьків. Зокрема, стаття 8 Конвенції не надає батькам права вживати заходів, які можуть зашкодити здоров'ю чи розвитку дитини [5].

Отже, міжнародне і національне право встановлюють механізм судового захисту прав та інтересів дитини, важливим інститутом є представництво в суді, крім того, наявна необхідність законодавчого закріплення, тлумачення принципу “найкращих інтересів дитини” та вироблення єдиної практики. Важливим інструментом захисту є звернення до Європейського Суду з прав людини, практика якого еволюціонує з огляду на реалії сучасності. Переконані, що в законодавстві, яке регламентує діяльність адвокатури, також необхідно передбачити спеціальні механізми для ефективного захисту прав та інтересів дитини.

Список використаних джерел:

1. Конвенція [ООН] про права дитини від 20 листоп. 1989 р. ; ратиф. законом України від 27 лют. 1991 р. № 789-XII URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 20.09.2019).
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III: за станом на 05 жовт. 2020 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст. 135.
3. Справа №165/2839/17. Єдиний державний реєстр судових рішень: [сайт]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88707341> (дата звернення: 20.09.2019).
4. Постанова Верховного Суду від 1 квітня 2020 року у справі (провадження № 61-6769св19
5. Хант проти України : рішення Європейського суду з прав людини у справі від 7 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_126#Text (дата звернення: 20.09.2019).
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: за станом на 05 жовт. 2020 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356).
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: за станом на 05 жовт. 2020 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492.
8. Чеховська І.В. Адміністративно-правове забезпечення державної сімейної політики в Україні: дис. ... докт. юрид. наук. Ірпінь, 2014. 535 с.
9. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства. Міжнародний юридичний вісник: Актуальні проблеми сучасності (теорія та практика), 2017, № 1 (5), с. 191-201.

Никитюк Т. П.,
студент групи ПБП-18-3
ІНІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І.В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я – ОБОВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНИНА ЧИ ДЕРЖАВИ?

На сучасному етапі розвитку суспільства надзвичайної актуальності набуває проблема правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я. Реалізація прав людини та громадянина, їх захист у випадку порушення, приведення законодавства про охорону здоров'я у відповідність до загальноєвропейських стандартів є важливою правовою гарантією держави.

Сьогодні чинне законодавство України в галузі охорони здоров'я визначає пріоритетним напрямом діяльності держави гарантування прав не тільки пацієнтів, а й лікарів, однак питання щодо їх реального забезпечення та дотримання є одним з найбільш проблемних та потребує свого негайного вирішення шляхом вдосконалення існуючих та запровадження нових механізмів їх захисту, здатних оперативно та ефективно вирішувати актуальні правові проблеми лікарів і пацієнтів, викликані незнанням, недотриманням, невиконанням чи прямим порушенням особами, які надають медичну допомогу, встановлених державою правових приписів, розрахованих на захист прав лікарів і пацієнтів [1].

В Україні право громадян на охорону здоров'я та медичну допомогу гарантовано статтею 49 Конституції України, в якій зазначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування [2]. Основні правові механізми, соціальні та економічні засади забезпечення прав громадян на охорону здоров'я та медичну допомогу встановлено Основами законодавства України про охорону здоров'я [3] та нормами Цивільного кодексу України [4]. Водночас відповідними нормами Кримінального кодексу України [5] передбачено відповідальність медичних працівників за неналежне виконання ними професійних обов'язків.

Проте як показує практика текст статті є лише задекларованою догмою і що найсумніше, українці давно з цим змирились. Але все ж таки розберемось, охорона здоров'я – це обов'язок держави, яка його на жаль не виконує, чи проблема криється у громадянах, і вся відповідальність лежить на наших плечах?

Згідно положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, який був прийнятий у 1966 році і Україна його ратифікувала, кожна держава, що є учасником Пакту зобов'язана в індивідуальному порядку та у порядку міжнародного співробітництва та допомоги у максимально можливих обсягах забезпечити заходи задля втілення прописаних норм, які дозволяють

забезпечувати громадянину його право на здоров'я [6]. Таким чином обов'язок з боку держави можемо розділити на три види:

1) Зобов'язання поважати - держава має утриматися від прямого чи опосередкованого втручання у право на здоров'я людини.

2) Зобов'язання захищати – держава має попереджувати втручання третіх сторін у право на здоров'я людини.

3) Зобов'язання здійснювати – держава має приймати відповідні правові, бюджетні, адміністративні та інші заходи задля повної реалізації права на здоров'я.

Як відомо українська система медичного обслуговування має чисельні недоліки. Розпочинаючи з 2015 року активно впроваджується медична реформа, яка має на меті кардинальне та комплексне реформування цієї сфери, спрямоване на створення системи охорони здоров'я, орієнтованої на пацієнта, спроможної забезпечити медичне обслуговування всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Так зазначається у постанові Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Про реформу охорони здоров'я в Україні"»[7]. За роки впровадження змін відбулись помітні позитивні зрушення. Медичні заклади отримали певну самостійність, завдяки чому фінансування стало більш ефективним, адже тепер місцеве керівництво медичних установ має змогу найефективніше використовувати бюджет закладу. Єдиний недолік такого впровадження – це зосередження широких владних повноважень у руках головного лікаря і вся відповідальність буде покладатись саме на нього, а тому будь-яка його неспроможність, некомпетентність, низький рівень знань або егоїстичність можуть призвести до розкрадання бюджету або неефективного використання коштів лікарні.

Наступне нововведення – запровадження електронного реєстру пацієнтів та лікарів. Варто зазначити це досить зручна система, що дозволяє відмовитись від застарілих та незручних паперових карток, тепер персональні дані пацієнтів розміщуватимуться на серверному обладнанні. Завдяки чому значно зменшаться нескінченні черги у коридорах та процедурність. За таким принципом працюють більшість цивілізованих країн Європи, однак для України існує суттєвий недолік. Медичні заклади віддалених регіонів, сіл та містечок не мають доступу до комп'ютеризованої системи та навіть Інтернету, тобто значний відсоток українців будуть не здатні скористатись нововведенням. Передбачається підвищення заробітної плати лікарів, медичних сестер та адміністративного персоналу. Але оплата праці головним чином залежить від укладення та змісту колективних договорів, в яких визначаються умови роботи та оплата праці медичних працівників. Непоодинокими є ситуації коли головний лікар відмовляється підвищувати заробітну плату працівникам навіть, якщо вони набрали повну кількість декларацій. Це не повний перелік реформ, що запроваджується останні п'ять років, проте кожна з них має певні позитивні моменти та недоліки. Наразі реформування сфери охорони здоров'я не

завершено, адже щороку вносяться зміни, які допомагають покращити медичне обслуговування.

Звідси можна зробити висновок, що держава дійсно зобов'язана не лише регламентувати, а й гарантувати та захищати права людини на життя і охорону здоров'я. Однак треба наголосити, що здоров'я кожної людини – це його особиста відповідальність, бо держава не здатна контролювати або навіть змушувати особу слідкувати за власним станом здоров'я. Вона забезпечує лише загальні умови та стандарти заради безпеки населення від інфекційних хвороб, належного стану здоров'я для праці та гарантує сумісне благополуччя українців. Також хочу додати, що ідеальної системи охорони здоров'я не існує і критикувати діючу в Україні не варто. Треба спільними зусиллями максимально корегувати та покращувати медичне обслуговування, бо від нас залежить благополуччя та здоров'я української нації.

Список використаних джерел:

1. Булеца С. Б. Правові проблеми захисту прав медичних працівників / Булеца С. Б. // Часопис Академії адвокатури України. — 2014. — № 1. — С. 133.
2. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція від 15.03.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Bp>. (дата звернення: 01.10.2020 р.).
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ (поточна редакція від 01.01.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>. (дата звернення: 01.10.2020 р.).
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (поточна редакція від 01.04.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 01.10.2020 р.).
5. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III (поточна редакція від 01.05.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 01.10.2020 р.).
6. Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966. №2148-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 01.10.2020 р.).
7. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Про реформу охорони здоров'я в Україні" від 21.04.2016 № 1338-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-19#Text> (дата звернення: 01.10.2020 р.).
8. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. — Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. — 480 с.
9. Iryna V. Chekhovska, Olha M. Balynska, Roman I. Blahuta, Valeriy V. Sereda, Serhii O. Mosondz. EUTHANASIA OR PALLIATIVE CARE: LEGAL

Нінічук В.Р.,
студент групи ПБК-18-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

На даному етапі розвитку правової системи України постає проблема захисту прав інтелектуальної власності у зв'язку з великою кількістю правопорушень у даній сфері. Як зазначено у Цивільному кодексі України (ст. 420 ЦК) до об'єктів інтелектуальної власності належать : художні та літературні твори, винаходи, комп'ютерні програми, комерційні таємниці, корисні моделі.

Як свідчить практика захист прав цієї категорії залишається на доволі низькому рівні. Законодавство в Україні містить різноманітні недоліки та прогалини, як наслідок це призводить до правопорушень у даній сфері таких як: нечесна конкуренція, порушення авторських прав, плагіат. Як і будь-яке право, реалізація права інтелектуальної власності в Інтернеті не можлива без існування механізму його захисту. Забезпечення захисту прав учасників правовідносин з інтелектуальної власності в мережі Інтернет є одним з найголовніших завдань держави.

Питання захисту інтелектуальної власності не перестає бути актуальним та привертає увагу багатьох дослідників : О. І. Харітонової, О.А Підпригори, О.Д. Святоцького, Ю.М. Каціпи.

Створені як засіб комунікації, соціальні мережі швидко завоювали прихильність користувачів Інтернету. Наведена соціологами статистика свідчить, що поміж користувачів Інтернету, відсоток користувачів соціальних мереж становить в Україні від 68 % до 98 % [1, с. 181].

Досвідчений вчений Т.В Рудник виокремлює наступні проблеми захисту авторського права, які викликані прогресом комп'ютерних технологій:

1. Відсутність нормативно-правових актів, які б здійснювали контроль за даною сферою відносин. Зокрема, відсутнє значення мережі Інтернет.
2. Після розміщення об'єкта в Інтернеті настає глобальна проблема щодо відстеження. Це залежить від того, що доступ до об'єкта з'являється для широкого кола осіб, що досягається мільйонами користувачів Інтернет.
3. Виникає велика кількість порушення авторського права, адже дієвий механізм захисту відсутній. [2, с.73]

Крім того, на його думку, потребують удосконалення норми, що встановлюють особливості правового захисту прав автора Інтернет-сайту, а також застосування стягнення грошової компенсації та моральної шкоди у разі їх вчинення [3, с.20].

Дієвими заходами, відносно захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є наведені О.М. Пастуховим способи розв'язання проблем:

1. Застосування електронного підпису. Значення підпису буде знаходити свій відбиток у тому, що він дозволяє ідентифікувати реального автора твору, тим самим знімати в контрагента будь-які сумніви проте, з ким він має справу.

2. Заборона доступів до матеріалів, які розміщені в мережі Інтернет. Зокрема, деяких електронних бібліотек та архівів доступних тільки за певну сплату.

3. Створити окремий закон, який врегульовував захист прав інтелектуальної власності. Результатом цього є те, щоб автори не боялись такого негативного явища, як плагіат, і не ставили під загрозу свої права.

4. «Годинникова бомба». Одним з різновидів такого методу є обмеження продавцем доступу до творів після певної кількості переглядів і користувань.

5. Найбільш є ефективними засобами запобігання правовласниками порушення їхніх прав є контракти. Якщо правильно оформити контракти то власники авторського права можуть отримати широке коло повноважень щодо контролю за використанням творів [4, с.147].

Що стосується механізму забезпечення захисту права інтелектуальної власності в Україні на сучасному етапі, то вважаємо, що він має неузгоджений характер, оскільки чинне законодавство України, безумовно, потребує оновлення та доопрацювання. Отже, стверджуємо, що умови глобалізації зумовлюють використання нових наукових доробок та удосконалення технологій. Інтелектуальна власність є визначальним та невичерпним ресурсом для соціального, культурного й економічного розвитку держави, якому повинна надаватися посилена правова охорона. Тому очевидним є те, що інформаційне суспільство, яке формується в Україні, вимагає регулювання відносин інтелектуальної власності.[5, с.40]

Аналізуючи викладений матеріал, можна зробити висновок, що захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є важливим питанням в діяльності держави, як на національному рівні, так і на міжнародній арені.

Так, у всіх категоріях наявні порушення прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. В сьогоденних реаліях захищати ці права складно. Проте захист є необхідним і, аналізуючи закордонний досвід – він можливий. Зростає кількість тих, хто працює в Інтернеті, використовуючи мережу для роботи – завантажує інформацію, яка є цінною і якою можна скористатися в злочинних цілях.

Особливу складність має доказування авторства. Реальна змога захистити доказами право інтелектуальної власності в мережі Інтернет – це створення державної електронної програми, котра стала б джерелом офіційних доказів, виходячи із даних того – де, коли та хто перший завантажив (розмістив) конкретний об'єкт права інтелектуальної власності в Інтернет-мережу, це дало б змогу визначити та довести авторство, а отже і захистити права інтелектуальної власності в мережі Інтернет.

Важливим напрямком підвищення рівня захисту прав інтелектуальної власності є перейняття досвіду в іноземних партнерів, а саме: міжнародне співробітництво з освітніми установами у сфері інтелектуальної власності, створення міжнародного навчально-наукового центру, трансфер інноваційної діяльності. Не дивлячись на те, що кроки до посилення ефективності захисту прав робляться, наразі вони залишаються формальними та потребують практичної реалізації.

Таким чином, підвищення рівня дотримання виключних прав інтелектуальної власності в мережі Інтернеті вимагає побудови багаторівневого правового механізму гарантування їх дотримання та захисту з відповідним реагуванням законодавства на вимоги часу, не обмежуючись традиційним підходом до встановлення кола відповідальних осіб, змісту та порядку несення несприятливих наслідків.

Список використаних джерел:

1. Данько Ю.А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси / Ю.А. Данько // Сучасне суспільство, політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2012. – С. 179–184.
2. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права і суміжних прав: погляд на проблему / М. Мельников // Право України. – 2003. – № 4. – С.72- 75.
3. Гура В. С. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. С. Гура. – К., 2006. – 20 с.
4. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті / О. М. Пастухов. – К.: Школа, 2004. – С. 144-159.
5. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1.С. 40.

Обривкіна О.М.,
к. пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу
ННІ права Університету ДФС України
Онофрей В.С.
здобувачка вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ІНТЕРНЕТ СЕРЕДОВИЩІ

В наш час однією із важливих та найбільш досліджуваних проблем стала проблема реалізації захисту авторського права. Особливо важко захищати авторське право в умовах розвитку комп'ютерних та мережевих технологій, які з кожним роком виходять на новий рівень. Інтернет сьогодні містить тонни інформації, яку ми самостійно публікуємо, обробляємо та споживаємо. Більшу частину інформації ми беремо саме із мережі Інтернет та не уявляємо свого життя без неї.

Тому актуальною є проблема захисту авторського права саме в Інтернет середовищі. Це питання є досить широким та важко врегульованим, оскільки в Інтернеті доступ до об'єктів авторського права є полегшеним, а можливість довести вину та зібрати докази навпаки.

Науковцями, що досліджували дану тему, є В. Антипенко, С. Галінська, О. Городов, М. Денисюк, В. Дроб'язко, В. Жаров, І. Коваленко, В. Коломійчук, В. Луць, О. Мацкевич, М. Мельников, С. Судариков, В. Тімашов, Р. Шишка та інші.

Для того, щоб говорити про захист авторського права, потрібно визначити, що таке захист прав інтелектуальної власності та як він може бути додержаний в Україні.

Захист прав, як ми знаємо, це сукупність заходів, метою яких є відновлення порушених прав та визнання прав у разі їх порушення, що включає передбачену законодавством діяльність відповідних державних органів поновлення та визнання прав, а також усунення перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів їх суб'єктів [1, с.199]. У статті 432 Цивільного кодексу України вказано, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до статті 16 цього Кодексу [6, с.148]. У статті 16 вказано, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу, а також вказаний перелік способів, які можуть бути захистом прав та свобод громадянина [6, с.10].

Відповідно до чинного законодавства є два види захисту порушених прав. Першим таким видом є юрисдикційний, це захист як вказано у статті 16 Цивільного кодексу України, тобто такий, що здійснюється спеціально

уповноваженими державними органами, частіше за все судовими органами у чітко визначеній формі та процесі, він передбачає притягнення до адміністративної, цивільної та іноді навіть кримінальної відповідальностей особу, що порушила право інтелектуальної власності [2, с.35]. Цей вид захисту не є досить дієвим при сучасних реаліях у мережі Інтернет.

Другий же спосіб є більш дієвим при порушення права інтелектуальної власності в Інтернет-просторі. Цей вид називається неюрисдикційним. Він передбачає дії автора або третьої особи щодо захисту авторського права не подаючи звернення до спеціально уповноважених державних органів. Відповідно до статті 19 Цивільного кодексу України кожна особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань; самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства [6, с.11]. Способи самозахисту мають бути підібрані таким чином, щоб вони відповідали змісту права, що порушене та характеру дій, яким воно було порушене. Можливість використання самозахисту виникає з моменту порушення авторського права та особливістю є те, що право володільцю не потрібно звертатися за допомогою до державних органів. Прикладом використання самозахисту без порушення закону є переговори. Якщо автор або третя сторона, що представляє інтереси автора, дізналися про порушення авторського права в будь-якій соціальній мережі, вони можуть повідомити про таке порушення порушника та вирішити спірну ситуацію шляхом переговорів. Якщо порушник не хоче йти на переговори та/або отримує фінансову вигоду шляхом розповсюдження об'єкту авторського права, то автор може подати жалобу адміністраторам цієї соціальної мережі та вони її видалять або заблокують сторінку користувача. Але, на жаль, ці способи не є універсальними та не завжди допомагають.

Також ці два способи можуть використовуватися разом або один після одного. Наприклад, якщо на порушника не подіяли способи самозахисту авторського права, то автор має право звернутися за захистом до суду.

Складністю законодавчо регулювати захист авторського права є те, що використовувати Інтернет можливо анонімно та виходить, що неможливо відслідкувати порушника, що призводить до уникнення відповідальності.

Є декілька видів порушення авторського права. Це може бути плагіат, який є опублікуванням твору або частини твору іншою особою, яка не є автором, але називає себе ним [3, с.53]. А також може бути піратство, при якому зберігається ім'я автора, проте твір незаконно та неконтрольовано публікується без відома автора. В обох випадках особи, що викладають твори, можуть отримувати незаконну матеріальну вигоду.

В Україні, на жаль, нормативна-правова база, що регулює цю сферу відносин, не сформована. Також відсутня правова визначеність термінів, що використовуються в цій сфері. Тому для захисту авторського права в Інтернеті використовуються нормативно-правові акти щодо захисту авторського права

загалом, це Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право та суміжні права» [5, с.134].

Для покращення захисту авторського права в Україні може бути створено Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Визначають, що утворення окремого вищезгаданого суду сприятиме вирішенню проблеми розмежування юрисдикції судів у розгляді справ з питань інтелектуальної власності, а також забезпечить застосування однакової і правильної судової практики вирішення відповідних спорів. Також створення цього суду матиме на меті побудову ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності з урахуванням міжнародних стандартів і, крім того, покращить інвестиційну привабливість нашої держави [4, с.40].

На міжнародному рівні захист авторського права регулюється договором Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року. Цей Договір передбачає ефективний захист прав власників через Інтернет шляхом електронної торгівлі. В Україні даний договір чинний із 20 вересня 2001 року [3, с.53].

Отже, ми можемо побачити, що питання захисту авторського права в Україні є досить не врегульованим та не широко поширеним. Воно не стоїть на місці, проте розвивається досить повільно, порівняно із розвитком комп'ютерних технологій. Для того, щоб врегулювати проблему реалізації захисту авторського права в Україні перш за все потрібно створити нормативно-правову базу, яка б регулювала цю сферу та встановлювала ефективні способи захисту, доказування цього процесу. Також потрібно дати визначення основним поняттям, які використовуються безпосередньо при захисті інтелектуальної власності. Потрібно визначити, які діяння повинні називатися порушеннями авторського права та які покарання порушники повинні нести за скоєння таких діянь. І також потрібно визначити способи відшкодування збитків за надану матеріальну та/або моральну шкоду, а також надання компенсації. Тому Україна ще повинна рухатися в напрямку врегулювання цього питання, щоб права всіх авторів не порушувалися.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права: курс лекцій. К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2008. 288 с.;
2. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист прав промислової власності: навч. посібник. К.: Інститут інтелектуальної власності, 2003. 64 с.;
3. Коваленко І. Актуальні проблеми захисту й охорони прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в умовах глобалізації суспільства та сучасних технологій. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні записки*. 2018. № 3. С. 52-55;

4. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. № 1.С. 36–44;

5. Тімашов В. Захист авторського права в мережі Інтернет: адміністративно-правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Випуск 2 (8). С. 134-139;

6. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2019 р.: офіц. текст. К. ПАЛИВОДА А.В., 2019. 448 с.

Охримчук Д. В.,
студентки групи ПБК-19-8
ННІ права ДФС України,
Науковий керівник: Князька Л. А.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ

Суб'єктивні цивільні права як права конкретних осіб мають основоположне значення і для окремої приватної особи, і в цілому для характеристики правопорядку в суспільстві. Реалізація будь-якого права часто пов'язана з примусом і будь-яке праворозуміння припускає примусове забезпечення результату, якого прагне особа, у зв'язку з чим присутній постійний зв'язок права і примусу, що робить право гарантованим насамперед державою, а також недержавними інститутами та інститутами громадянського суспільства.

У сучасній українській цивілістиці поширена думка, що варто відрізнити поняття охорони прав та їх захисту, оскільки про охорону прав слід говорити як про правовий засіб, що попереджає порушення, а про захист – як про такий, що настає за порушенням і тягне за собою відновлення відповідного суб'єктивного права [1]. Для ефективного застосування права особи на захист, важливим є з'ясування підстав, за яких реалізуються передбачені законодавством механізми захисту суб'єктивних цивільних прав, оскільки ч. 1 ст. 15 ЦК України регламентовано, що кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Аналогічне визначення міститься також у ст. 1 ЦПК України[2].

Я. В. П'янова пропонує під порушенням суб'єктивного цивільного права розуміти протиправну дію (бездіяльність) особи, яка має наслідком ліквідацію належного іншій особі суб'єктивного цивільного права або обмеження свободи його реалізації як повністю, так і частково. Під невизнанням – дію чи бездіяльність особи, яка за змістом становить заперечення існування суб'єктивного цивільного права іншої особи, але не має ознак порушення – ліквідації або обмеження свободи реалізації права. Оспорювання – дія чи

бездіяльність особи, яка полягає у запереченні належності або обсягу відповідного суб'єктивного цивільного права без ознак його порушення[3].

В юридичній літературі можна зустріти висловлювання, що спосіб захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів є видом матеріально-правових вимог, які може заявити особа в суді[4]. Також поширена думка, згідно з якою спосіб захисту суб'єктивного цивільного права та інтересу є матеріальноправовим заходом, тобто закріпленими матеріально-правовими заходами примусового характеру, за допомогою яких здійснюється відновлення (визнання) порушеного (оспорованого) права та вплив на правопорушника[5]. Під способом захисту також розуміють порядок відновлення права, згідно з яким розуміється визначений законом порядок забезпечення відновлення (визнання) порушених прав і одночасного впливу на порушника з метою відновлення порушеної майнової і немайнової сфери[6]. Окрім цього, вченими-цивілістами пропонується визначати спосіб захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів як належну дію порушника, відповідно до якого захист суб'єктивних прав та інтересів сприймається як дія, до вчинення якої (чи до утримання від вчинення якої) примушується порушник[7].

Підсумовуючи висловлені думки, можна зробити припущення, що спосіб захисту суб'єктивного цивільного права може бути визначений як система законних, тобто визначених чи допущених законом, дій суб'єктів захисту та матеріально-правового юридичного ефекту цих дій, яка дозволяє попередити, усунути чи компенсувати наслідки порушення, невизнання або оспорювання суб'єктивного цивільного права та інтересу[8].

У сучасній українській цивілістиці прийнято поділяти способи захисту суб'єктивних цивільних прав за формою їх здійснення на юрисдикційні та неюрисдикційні, залежно від того, чи вдається управнена особа до суду або іншого правоохоронного органу або здійснює захист своїми діями[9]. Варто зазначити те, що Конституцією України гарантовано право кожної особи на судовий захист.

Відповідно до загальноприйнятого поділу правовідносин слідує, що останні бувають речові та зобов'язальні, у зв'язку з чим побутує думка, що способи їх захисту також поділяються на речові та зобов'язальні. При цьому цивілістами зазначається, що можливості захисту речових прав відрізняються від можливості захисту зобов'язальних прав і на них впливає ступінь самого порушення суб'єктивного права, правовий статус порушника[10].

Під речово-правовими способами захисту розуміються віндикаційні, негаторні та петиторні позови, які пред'являються, у першу чергу, для захисту права власності, а також прав законних і незаконних володільців. Вказаним (речово-правовим) способам захисту властиве те, що вони спрямовані безпосередньо на захист абсолютних прав власника, а також інших осіб, які утримують у себе майно на підставі відповідних договорів або закону, що при цьому не пов'язані з будь-якими конкретними зобов'язаннями.

Стосовно іншого способу захисту, а саме зобов'язально-правового, слід зазначити, що такий спосіб захисту виникає з підстав порушення умов договорів та в деяких інших випадках. Зокрема, у разі відсутності в особи, якою здійснено порушення суб'єктивного права власника (чи іншого законного володільця) майна, останній не може пред'явити речовий позов, натомість у власника (іншого законного володільця) виникає можливість щодо звернення з вимогою на відшкодування завданих збитків – вартості майна.

Іншим різновидом зобов'язально-правових способів захисту суб'єктивного цивільного права є вимога власника про відшкодування заподіяних його майну збитків з боку незаконного власника. Оскільки проведення інших розрахунків між власником і незаконним власником вирішуються при вирішенні питання про повернення речі, з огляду на положення ст. 390 ЦК України, останні (розрахунки) належать до зобов'язально-правової сфери, а тому підлягають вирішенню при поверненні речі. Актуальність саме вказаного способу захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів зумовлюється існуванням різних підходів до вирішення питання щодо таких вимог.

Отже, детально проаналізувавши дану тему можемо дійти висновку, що актуальність проблеми щодо способу захисту суб'єктивних цивільних прав свідчить про те, що при застосуванні наслідків нікчемного правочину особливо яскраво виражена проблема необхідності вибору між реституційними та віндикаційними вимогами, а також при співвідношенні вимог про застосування наслідків недійсності правочину та кондикційних вимог.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України (наук.-практ. коментар). – Х.: Одісей, 2000. – С. 61.
2. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / В. М. Кравчук, О. І. Угриновська. – К.: Істина, 2006. – С. 3; Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В. М. Коссака. – К.: Істина, 2004. – С. 12; Науково-практичний коментар цивільного законодавства України: в 4 т. / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. – К.: А.С.К.; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2004. – Т. 1. – С. 122; Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К.: Істина, 2004. – С. 26; Науковопрактичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / відп. ред. О. В. Дрези, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – С. 35; Цивільний кодекс України: коментар / за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенка. – Х.: Одісей, 2003. – С. 20; Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 ч. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – К.: Ін Юре, 2004. – Ч. 1. – С. 29; Цивільне право України: підруч.: у 2 т. / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т. 1. – С. 320.

3. П'янова Я. В. Судовий захист майнових цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Я. В. П'янова. – Х. 2009. – 36 с. – С. 7.
4. Науково-практичний коментар цивільного законодавства України: в 4 т. / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. – К.: А.С.К.; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2004. – Т. 1. – С. 124.
5. Гражданское право: учеб. : в 3 ч. / под. ред. Ю. К. Толстого, А. П. Сергеева. – М.: Проспект, 1997. – Ч. 1. – С. 270; Стефанчук Р. О. Проблеми застосування спеціальних способів захисту особистих немайнових прав фізичних осіб / Р. О. Стефанчук // Вісн. Верхов. Суду України. – 2007. – № 7. – С. 37.
6. Цивільне право України: підруч.: у 2 т. / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. Юрінком Інтер, 2004. – Т. 1. – С. 257.

Ошийко М А.,
студентка групи ПБП-18-4
ННІ права ДФС України,
Науковий керівник: Чеховська І.В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕВТАНАЗІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасних умовах питання евтаназії набуває статусу феномену, дана тема залишається однією із найбільш суперечливих та неоднозначних. Дійсно, питання евтаназії ніколи не було однозначним, адже існує безліч думок та поглядів, точаться численні дискусії та суперечки. Актуальність даної теми проявляється також в тому, що у світі немає єдиного підходу до питань легалізації евтаназії. Саме тому питання евтаназії потребує глибокого дослідження та аналізу із залученням провідних юристів, представників медицини, психології, соціології та інших наук.

Тема евтаназії є особливо актуальною на сучасному етапі, коли й досі не знайдено відповідей на ряд важливих питань. Питання евтаназії, її легалізації, доцільності та необхідності досліджували у своїх працях такі вчені, як: Акопов В., Бакунин С., Болотіна Н., Бикова С., Громов А., Дмитрієв Ю., Зильберт А., Іванюшкін А., Капінус О., Красицька Л., Малєїна М., Маліновський А., Романовський Г., Стеценко С., Стефанчук Р., Чеховська І., Юдін Б.

Насамперед, варто почати із визначення поняття евтаназії. Дане поняття є доволі складним для сприйняття, адже одночасно поєднує в собі медичний, біологічний, релігійний, правовий, морально-етичний та інші аспекти. Р. О. Стефанчук доволі повно розкриває поняття евтаназії, який вказує, що «евтаназія – це вид поведінки медичного працівника, який може бути виражений у вигляді дії, бездіяльності чи рішення, вчиняється свідомо та умисно, а також

спрямований на припинення нестерпних страждань, здійснюється за неодноразовим та однозначним проханням пацієнта чи його законного представника, за умови його повної, своєчасної та об'єктивної інформованості про наслідки такого втручання, що має результатом смерть».

О. Старовойтова визначає евтаназію як дію чи бездіяльність лікаря, чи іншої людини, або самого хворого, що тягне за собою настання миттєвої чи безболісної смерті останнього [1, с. 26].

Іншими словами, евтаназія – це позбавлення нестерпних страждань смертельно хворого пацієнта шляхом вчинення медичним працівником дій, спрямованих на позбавлення його життя, за умови неодноразового прохання пацієнта.

Важливо відмітити, що науковці розрізняють активну та пасивну евтаназію. Активна евтаназія передбачає вчинення медичним працівником певної системи активних дій, зокрема введення лікарських засобів, що пришвидшують настання смерті. Цей різновид евтаназії має підвиди: вбивство з милосердя; асистоване лікарем самогубство; власне активна евтаназія. Поняття пасивної евтаназії охоплює процедуру неактивної поведінки, що передбачає незастосування чи відмову від застосування, невиконання належних медичних маніпуляцій, котрі спрямовані на підтримання життя особи, яка піддається евтаназії [2, с. 391].

Сучасні європейські країни схилиються до філософії непорушності права та основних свобод людини, а також недоторканності її життя. Саме тому право евтаназії у більшості країн або не передбачена законом, або взагалі заборонена. Однак існує ряд країн, в яких евтаназія не вважається кримінально-карним діянням та є легалізованою. До таких країн ми відносимо: Албанію, Бельгію, Голландію, Люксембург, Нідерланди, Швейцарію, Швецію, Німеччину, а також деякі штати США [4, с. 25-26].

Доцільно також зазначити, що Європейський суд з прав людини доцільно вважає легалізацію евтаназії неприпустимою. Цю позицію викладено в рішенні у справі «Претті проти Сполученого Королівства» [4, с. 27].

Що стосується України, варто зазначити, що на законодавчому рівні були спроби легалізації пасивної евтаназії. А саме, при підготовці однієї із перших редакцій Цивільного кодексу пропонували легалізувати пасивну евтаназію, однак дана пропозиція не була підтримана. Саме тому нині право евтаназії в Україні є забороненим, оскільки це суперечить національному законодавству. Зокрема, про це йдеться в пункті 2 статті 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України, який забороняє пасивну евтаназію, а також в пункті 3 статті 52 цього нормативного акту, де забороняється й активна евтаназія [5]. Окрім того, Конституція України закріплює невід'ємне право кожного на життя і передбачає, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя [6].

Якщо говорити про перспективу легалізації права евтаназії в Україні, то варто усвідомлювати той факт, що це неабияк вплине як на розвиток

національного законодавства, так і на життя нашого суспільства загалом. Варто розуміти всю важливість та відповідальність при здійсненні такого кроку.

Для того, аби комплексно розкрити можливість легалізації права еутаназії в Україні, необхідно всебічно проаналізувати всі плюси та мінуси, врахувати кожну деталь, взяти до уваги досвід зарубіжних країн та думки провідних вчених [7, с. 679].

Якщо говорити про основні плюси можливості легалізації права еутаназії в Україні, то тут ми виділимо:

- еутаназія дозволяє в повній мірі реалізувати право людини розпоряджатися своїм життям, в тому числі приймати рішення про припинення власного життя;
- еутаназія забезпечує реалізацію одного з основоположних принципів права – принципу гуманізму. Еутаназія є гуманною, оскільки припиняє страждання і муки невиліковно хворого;
- еутаназія все одно існує поза правовим полем, а спеціальний закон дозволить проконтролювати цей процес. Дійсно, зустрічаються випадки незаконної еутаназії, а легалізація забезпечить встановлення основних норм, спрямованих на урегулювання даного процесу;
- еутаназія забезпечує право вільного вибору кожної людини з урахуванням всіх істотних обставин;
- стан деяких хворих настільки важкий, що кожен день буде приносити людині лише біль та страждання, а еутаназія забезпечить безболісну, швидку смерть [3].

Зрозуміло, що поряд із цими плюсами, виступає й низка мінусів стосовно перспективи легалізації еутаназії в Україні, серед яких:

- з моральної сторони умисне позбавлення життя є неприпустимим і ні в якому разі не може бути легалізованим, а з релігійної точки зору, це вважається великим гріхом;
- дана легалізація може розглядатися як засіб вчинення злочинів: умертвіння старих осіб, інвалідів, підкупу медперсоналу, зловживання посадовими повноваженнями;
- право еутаназії повністю суперечить клятві Гіппократа;
- рішення про еутаназію може бути зроблене поспішно та невважено під впливом бажання позбавити від страждань не стільки себе, скільки оточуючих, у першу чергу, своїх близьких;
- родичі тяжкохворих осіб можуть зловживати своїми правами з метою майнового збагачення;
- дана легалізація може спричинити гальмування процесу модернізації у сфері охорони здоров'я;
- одним з найсерйозніших аргументів проти еутаназії залишається ризик зловживання серед медичного персоналу і нехтування своїм обов'язком, а також особливо небезпечна можливість діагностичної лікарської помилки. Водночас це може стати гальмом в сфері розвитку діагностики та лікування важкохворих [3].

Проаналізувавши вищевикладені плюси та мінуси легалізації права еутаназії в Україні, стає очевидним, що дане питання залишається невизначеним

та дискусійним [8]. Ми притримуємось думки, що легалізація евтаназії в Україні є неприпустимою, оскільки потягне за собою ряд негативних наслідків. Адже проаналізувавши сучасний рівень розвитку нашої держави, можна зрозуміти, що пріоритетним напрямом розвитку повинна бути не легалізація евтаназії, а розвиток паліативної допомоги, котра має на меті усунення болю та всебічну підтримку пацієнтів, членів їхніх сімей, а також інших осіб. На нашу думку, саме розвиток сучасних методів паліативного лікування є тією альтернативою, яка повністю заперечила б перспективу легалізації евтаназії в Україні.

Отже, можна дійти висновку, що право евтаназії залишається однією із найбільш суперечливих тем, між науковцями досі точаться дискусії стосовно доцільності легалізації евтаназії. Якщо говорити про перспективу надання евтаназії правового характеру в Україні, то варто розуміти, що це може стати полем для виникнення нових засобів учинення злочинів та спричинити часті випадки зловживань як з боку медичних працівників, так і з боку інших зацікавлених суб'єктів. Натомість перспективним напрямком нам видається розвиток паліативної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Г. В. Анікіна. Перспективи легалізації евтаназії в Україні. *Науковий вісник*. 2011. № 3. С. 25-34.
2. Р. О. Стефанчук, А. О. Янчук. Право на евтаназію: за чи проти? *Патологія*. 2018. Том 15, № 3(44). С. 390-395.
3. Право на смерть в Україні (евтаназія. URL: <https://www.pravoconsult.com.ua/> (дата звернення: 30.09.2020)
4. І. В. Чеховська, В. В. Білоусюк. Правове регулювання евтаназії: міжнародний досвід. *Міжнародний юридичний вісник*. 2019. Випуск № 14. С. 23-33.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України від 19.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.09.2020)
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 30.09.2020).
7. Iryna V. Chekhovska, Olha M. Balynska, Roman I. Blahuta, Valeriy V. Sereda, Serhii O. Mosondz. EUTHANASIA OR PALLIATIVE CARE: LEGAL PRINCIPLES OF THE IMPLEMENTATION IN THE CONTEXT OF THE REALIZATION OF HUMAN RIGHTS TO LIFE. *Wiadomości Lekarskie* 2019, tom LXXII, nr 4. P. 677-681.
8. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Пилипенко В. А.,
студентка групи ПБП-18-4
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І. В.,
д.ю.н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ COVID-19

На сьогоднішній день реалізація права медичних працівників на страхування є досить актуальною та потребує серйозного підходу з боку держави як гаранта основоположних прав і пільг медичних працівників, які в свою чергу, виконуючи свої професійні обов'язки, незалежно від будь-яких обставин, знаходяться в зоні ризику зараження коронавірусом. На жаль, цей ризик часто недооцінюється або взагалі ігнорується, тому часто у боротьбі з хворобою їм доводиться жертвувати власним здоров'ям, а іноді й життям.

В Україні за даними МОЗ, станом на 9 вересня 2020 р., вже інфіковано на COVID-19 понад 12 000 медичних працівників. Це приблизно 9% від загальної кількості хворих. Однак навіть офіційні дані не відображають реального рівня захворюваності. Щодо показників смертності, то наразі внаслідок ускладнень від COVID-19 померли 98 медиків. І лише 12 родин отримали компенсаційні виплати від держави [1].

Ще у розпал пандемії Верховна Рада України прийняла проект Закону про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [2] щодо заходів правового і соціального захисту медичних та інших працівників, зайнятих у сфері захисту населення від інфекційних хвороб. В цій статті подана інформація про те, що «захворювання на інфекційні хвороби медичних та інших працівників, що пов'язані з виконанням професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб (надання медичної допомоги хворим на інфекційні хвороби, роботи з живими збудниками та в осередках інфекційних хвороб, дезінфекційні заходи тощо), належать до професійних захворювань. Зазначені працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ підлягають обов'язковому державному страхуванню на випадок захворювання на інфекційну хворобу в порядку та на умовах, установлених Кабінетом Міністрів України [2].

В залежності від обставин, до яких призвело захворювання коронавірусною хворобою (COVID-19), а законодавець передбачає тільки два варіанти - це встановлення групи інвалідності чи смерть працівника - держава забезпечує певні страхові виплати у визначених розмірах.

17 червня 2020 р. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову про деякі питання надання страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-

19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, яка регулює надання цих виплат. До цієї Постанови також додаються:

- Порядок здійснення страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та визначення їх розмірів;
- Порядок використання фінансової допомоги Фондом соціального страхування України для проведення страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 [3].

Ці нормативні акти визначають механізм надання Фондом соціального страхування України страхових виплат медичним працівникам державних і комунальних закладів охорони здоров'я у разі їх захворювання коронавірусом, та членам їх сімей у разі смерті медичного працівника внаслідок інфікування такою хворобою, передбачених статтею 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [2], а також розміри таких страхових виплат.

У разі встановлення медичному працівникові групи інвалідності та ступеня втрати працездатності протягом одного календарного року внаслідок захворювання на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2, що настало під час виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження, виплата проводиться разово у таких розмірах:

400-кратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на 1 січня календарного року, - для осіб з інвалідністю I групи;

350-кратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на 1 січня календарного року, - для осіб з інвалідністю II групи;

300-кратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на 1 січня календарного року, - для осіб з інвалідністю III групи [4].

У разі смерті медичного працівника, що настала внаслідок його інфікування гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, під час виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження, членам сім'ї, батькам, утриманцям померлого медичного працівника проводиться виплата в розмірі 750-кратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на 1 січня календарного року [4].

Призначаються і виплачуються ці страхові виплати управліннями виконавчої дирекції Фонду в областях, м. Києві або їх відділеннями протягом одного місяця з дня виникнення права на такі виплати за зверненням медичного працівника за зареєстрованим місцем проживання/перебування.

Саме ж право на отримання такої виплати настає з дня встановлення медико-соціальною експертною комісією групи інвалідності та ступеня втрати

професійної працездатності внаслідок захворювання медичного працівника на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2 [5, с.36].

Отже, можна зробити висновок про те, що реалізація права медичних працівників в умовах COVID-19 характеризується певними особливостями:

1. фактом заподіяння шкоди здоров'ю безпосередньо при виконанні професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційної хвороби;

2. ступенем настання наслідків для медичних працівників, так як відповідно до чинного законодавства страхові виплати призначаються тільки у разі встановлення групи інвалідності та ступеня втрати професійної працездатності внаслідок захворювання на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2 чи смерті працівника, за умови настання інших наслідків, не передбачених нормативно-правовим актом - медичні працівники будуть змушені лікуватися за власний кошт.

Список використаних джерел:

1. Оперативна інформація про поширення COVID-19 серед медичних працівників від МОЗ: станом на 9 вересня 2020 року. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov2> (дата звернення: 03.10.2020).

2. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»: станом на 23 травня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 03.10.2020).

3. Постанова про деякі питання надання страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 від 17 червня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.10.2020).

4. Порядок здійснення страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та визначення їх розмірів від 17 червня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.10.2020).

5. Проблеми правового регулювання цивільних відносин в умовах COVID-19: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції від 23 квітня 2020 року. Одеса: Фенікс, 2020. С. 36.

6. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Пиріг В. А.,
студентка групи ПБК-19-9
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Князька Л.А.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗАХИСТ ПРАВА СПОЖИВАЧІВ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасному світі активно розвивається електронна комерція, більшість в цьому вбачає можливість для відкриття бізнесу і отримання великого прибутку, адже мережа Інтернету набула великого попиту серед споживачів. Електронна комерція в Україні швидко зростає, прикладом слугує попит онлайн-шопінгу з 2018 року, який зріс на 65% у 2020 році. Внаслідок цього, в Україні збільшилась кількість нелегальних бізнесів на просторах Інтернету та в соціальних мережах, але на даний момент законодавче регулювання прав споживачів та відповідальність за їх порушення має низький рівень в нашій державі.

Метою роботи є дослідження та вдосконалення захисту прав споживачів у сфері електронної комерції в Україні шляхом внесення змін та доповнення Закону України «Про захист прав споживачів».

Регулювання прав споживача забезпечується відповідно до ст. 13 Закону України «Про захист прав споживачів». Якщо звернути увагу на ч. 2. ст. 13 Закону України «Про захист прав споживачів» [1], перед укладенням договорів на відстані продавець (виконавець) повинен надати споживачеві інформацію про найменування продавця (виконавця), його місцезнаходження та порядок прийняття претензії. Але в такому випадку, найменування та місцеперебування буде недостатньо, адже кожна особа може фальсифікувати документи та продати неякісний товар. У порівнянні з Україною, в Німеччині кожен хто бажає продати якусь річ в мережі Інтернету, має пройти реєстрацію, надати інформацію про прибуток і зробити грошовий внесок.

Одним зі спірних питань залишається повернення товару, не кожен споживач знає про існування переліку товарів, які не підлягають поверненню затверджений Кабінетом Міністрів України. На мою думку, цей перелік не має відношення до покупок в інтернет-магазині, адже оцінити якість товару на відстані не можливо. Покупець має обов'язково отримати квитанцію, що підтверджує укладення правочину зі споживачем, у разі неякісного товару, споживач може використати квитанцію як доказ придбання товару.

На даний момент, персональна інформація охороняється в мережі Інтернет відповідно до Закону “Про захист персональних даних”, але продавець має знати платіжні інструменти споживача, що викликає певні сумніви у кожного покупця. Як зазначають, інтернет-магазини існує різниця між персональними даними та статистичними відомостями, друге з яких використовується продавцями, але як показує практика, значення цих понять є однаковим.

Саме таким чином регулюються права споживача в Україні.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши недоліки в чинному законодавстві про захист прав споживачів в Україні, я можу запропонувати зміни та поповнення до нього:

1. Якщо особа хоче відкрити магазин чи бізнес, то має пройти реєстрацію і мати виписку з ЄДР.

2. На сторінці сайту чи соціальної мережі магазину продавець має обов'язково внести перелік усіх документів щодо легально створеного магазину чи бізнесу. У разі підробки документів продавець, відповідно до ч4. ст. 358 ККУ [2], карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

3. Перелік товарів, які не підлягають поверненню зазначені Кабінетом Міністрів не мають поширюватися на електронну комерцію, бо споживач орієнтується лише на фотографії або на опис товару.

4. Кожен продавець має надати квитанцію або гарантійний талон, що підтверджує правочин між ним і споживачем.

5. Для захисту персональної інформації потрібно, що продавець попередив та отримав згоду від споживача.

На мою думку, має бути розроблений та прийнятий новий закон, який буде регулювати лише відносини у сфері електронної комерції, де буде чітко визначені права та обов'язки продавця і споживача в Інтернеті. Якщо, використати вищевказані пропозиції, то можливо досягнути значного розвитку законодавства щодо захисту та забезпеченню відповідальності щодо порушених споживчих прав в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991р. // ВВР України. – 1991.

2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.

Пірак М. В.,

студентка групи ПМЦ-20-1

ННІ права Університету ДФС України

Науковий керівник: Амеліна А.С.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри

цивільного права та процесу

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Під час здійснення правосуддя спостерігається вчинення учасниками процесу різних дій, які направлені на затягування розгляду справи по суті. Так,

окремі дії протидіють судовому захисту порушених прав та законних інтересів інших осіб, які приймають участь у розгляді справи. Дані протиправні дії спонукають до додаткових затрат часу, матеріальних коштів на встановлення дійсних обставин справи. Тому одним з важливих питань цивільного процесуального права може бути розробка окремих пропозицій, які започаткують окрему модель, що надасть змогу ефективно протидіяти виникненню нових засобів недобросовісної поведінки учасників процесу та підвищить ефективність цивільного процесу.

У зв'язку з тим, що на сьогоднішній день процесуальні кодекси України не містять визначення терміну «зловживання процесуальними правами», тому питання визначення дефініції було покладено на суддів.

Так, КСЦ ВС, розглядаючи справу № 552/2378/17 трактує зловживання як «особливий різновид цивільного процесуального правопорушення, що полягає у зловживанні процесуальними правами, за якого відбувається порушення умов реалізації суб'єктивних цивільних процесуальних прав, і визначається як поведінка, що перевищує (або порушує) межі здійснення суб'єктивних прав»[1].

Суд (суддя) під зловживанням процесуальними правами може визнати дії учасника процесу, які безпосередньо суперечать завданню цивільного судочинства, зокрема:

1) «недобросовісне неодноразове подання клопотань, скарг та заяв (про відвід судді, інших учасників процесу про відкладення розгляду справи, проведення експертизи, тощо)»[2, с. 9];

2) «подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою»[3];

5) укладення мирової угоди, яка спрямована на завдання шкоди правам третіх осіб;

6) умисне неповідомлення про осіб, чиї права можуть бути порушені у процесі вирішення справи;

7) «повторна неявка в судові засідання;

8) не повідомлення суду про зміну місця проживання за яким може отримувати кореспонденцію від суду;

9) умисна пасивність сторін (що стосується інтересу до розгляду справи)»[2, с. 10-13] і т.д.

Зловживаючи процесуальними правами, особа може вдатися до дезінформації суду. Мова йде про неповідомлення суду відомостей, які мають

значення для справи, введення суду в оману, свідоме викривлення фактів у заяві (рішення ЄСПЛ у справі «Мельник проти України»).

До ознак зловживання процесуальними правами відносяться:

- нечесність;
- відсутність поваги до прав та інтересів іншої відповідних сторони правовідносин;
- відсутність відкритості поведінки;
- недобросовісність.

Це підтверджується постановою Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 11 листопада 2019 року у справі №337/474/14.

«Основною ознакою зловживання процесуальними правами є відсутність наміру вирішити реально існуючий цивільний спір, або забезпечити захист свого реально порушеного права, або намір перешкодити законним діям інших осіб шляхом звернення до суду та створення штучного судового спору, або використання судового спору як способу не виконувати вимоги законодавства щодо здійснення визначених ним дій» (окрема думка судді Валентини Сімоненко щодо постанови ВС від 02 жовтня 2019 року у справі №750/3021/18)[4].

Стосовно осіб, що зловживають процесуальними правами можуть бути застосовані такі види відповідальності, а саме:

- повернення клопотання (скарги або заяви) у разі, якщо вказують на зловживання процесуальним правом;
- покриття у поновному обсязі судових витрат (заявником вноситься на депозитний рахунок суду сума судових витрат (судовий збір), яка є попередньо визначеною законом, у тому випадку, якщо позов є безпідставним або наявні інші ознаки, які прямо вказують на зловживання правом на позов);
- покладення на особу, що зловживає процесуальними правами, судових витрат в повній мірі або частково, незалежно від рішення суду по цивільній справі;
- застосування заходів процесуального примусу, які зазначені у чинному цивільно-процесуальному законодавстві, такі як: попередження, видалення із залу судового засідання, тимчасового вилучення доказів для дослідження судом, штрафу;
- постановлення окремої ухвали [5].

Окремої уваги заслуговує новела щодо відповідальності адвокатів, які в більшості випадків виступають представниками сторін. За зловживання процесуальними правами, порушення процесуальних обов'язків, неналежного виконання професійних обов'язків (в тому числі, якщо підписана ним позовна заява містить суттєві недоліки) або іншого порушення законодавства, на адвоката покладається відповідальність у вигляді штрафу, а також може бути додатково притягнений до дисциплінарної відповідальності, наприклад, позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю. За дані діяння суд може

додатково винести окрему ухвалу, яка надсилається на адресу відповідної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Зазначене нововведення є позитивним, оскільки відповідає концепції реформування адвокатури, адже дозволяє здійснювати відстеження відповідності адвокатів кваліфікаційним вимогам [6].

Отже, визначення питань зловживання процесуальними правами на законодавчому рівні хоч і містить численні неузгодженості, проте є позитивним кроком на шляху до удосконалення процесу здійснення цивільного судочинства. Оскільки така законодавча регламентація забезпечує: належну поведінку учасників процесу, тобто добросовісне користування ними своїми правами та виконання покладених обов'язків; дотримання розумних строків розгляду справи; дотримання права особи на своєчасний розгляд справи та відновити порушене (оспорюване, невизнане) право; надасть можливість суддям законно впливати на поведінку учасників судового процесу або їх представників; належне виконання завдань та дотримання засад (принципів) цивільного судочинства.

Список використаних джерел:

1. Ухвала іменем України від 06.09.2018 (справа № 552/2378/17, провадження № 61-43659ск18): Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=76350143&red=10000332474d13e4366010d4a735b8be5cdade&d=5> (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

2. Узагальнення судової практики розгляду судами деяких питань, пов'язаних із зловживанням процесуальними правами: практика застосування новел цивільного процесуального законодавства. Апеляційний суд Одеської області. URL: https://oda.court.gov.ua/userfiles/file/sud1590/Zlovzivannya_procesualnymi_pravamy.pdf (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

3. Полянничко В. У скільки обійдеться зловживання процесуальними правами? В. Полянничко. ЛІГА. Блоги. 2018. URL: <https://blog.liga.net/user/vpalianychko/article/29246> (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

4. Калева Л. Зловживання процесуальними правами: проблеми питання судової практики. А. Калева. Судово-юридична газета. 2019. URL: <https://barristers.org.ua/news/zlovzhivannya-protsesualnymi-pravami-problemni-pytannya-sudovoyi-praktyky/> (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

5. Безнощенко К. Відмова через безпідставність. К. Безнощенко. Закон і Бізнес. 2017. URL: https://zib.com.ua/ua/130179-vidpovidalnist_za_zlovzhivannya_procesualnimi_pravami_zgidno.html (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

6. Свідло Є. Чабан В. Відповідальність представників у судовому процесі. Єгор Свідло, Володимир Чабан. «Юрист і Закон», №3, 25 січня 2018 р. URL: http://vkp.ua/ua/publications/articles/vidpovidalnist_predstavnikov_u_sudovomu_protsezi/ (дата звернення 27.09.2020). (дата звернення: 03.10.2020).

Погребняк О.С.,
к.ю.н., доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету
внутрішніх справ, доцент

ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ПРИ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Сьогодні споживачі туристичних послуг часто обирають пакетні тури, які вирізняються економічністю, адже туроператори викуповують авіаквитки і місця в готелях заздалегідь зі значними знижками; зручністю – в туристичний пакет включені всі необхідні послуги (покупка авіаквитків, бронювання номера, трансфер до готелю). Вбачається, що купуючи пакетний тур турист є більш захищеним від непередбачуваних обставин, адже може звернутись до представника туроператора. Однак, враховуючи недосконалість законодавчого регулювання механізму відповідальності туроператора і турагента у відносинах, пов'язаних з туристичною діяльністю, невідповідальне ставлення суб'єктів туристичної до виконання взятих на себе зобов'язань та інших непередбачуваних обставин споживач туристичних послуг може залишитись без належного правового захисту.

Найпоширенішими проблемами, які виникають в таких спорах є складність визначення належного відповідача. Як правило, договір про надання туристичних послуг укладається між турагентом, який діє на підстав агентського договору на реалізацію турпродукту від імені та за дорученням туроператора та споживачем туристичних послуг. Туроператор через турагента зобов'язується відповідно до заявки туриста забезпечити надання комплексу туристичних послуг. Зокрема, туроператор через турагента зобов'язується надати туристу всю інформацію, що передбачена законодавством України; забезпечити бронювання туристичних послуг; забезпечити туриста необхідними документами. У випадку невиконання умов договору про надання туристичних послуг з боку турист має право вимагати повернення оплачених коштів за ненадані послуги. У випадку відмови туроператора/турагента від виконання договору, турист має право на відшкодування підтверджених документально збитків, крім випадків, коли це відбулося з вини туриста. Туроператори надають послуги через турагентів, з якими вони укладають господарські договори. Туристичні агенти діють як попередники між споживачем та туроператором, укладаючи договори на користь третіх осіб. У зв'язку з відсутністю чіткого розмежування обсягу обов'язків туроператора та турагента важко визначити

суб'єкта туристичної діяльності, який надає туристичні послуги й є належним відповідачем у справі.

Ускладнюють вищевказану проблему й те, що в договорах про надання туристичних послуг міститься застереження, про виключення відповідальності туроператора та турагента за скасування чи зміну часу відправлення та прибуття транспортних засобів, неналежне надання транспортних послуг, що призвело до збитків.

Вказане свідчить про актуальність дослідження особливостей відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за неналежну організацію та надання туристичних послуг.

Виробництво і споживання туристичних послуг ґрунтується на відповідних договорах із зобов'язаннями, що впливають з них. Таким чином, визначення правової природи договірних відносин, що виникають у сфері надання туристичних і супутніх послуг, має велике значення. [1,с.123].

Права і обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором і турагентом визначаються відповідно до загальних положень про агентський договір, якщо інше не передбачено договором, укладеним між ними, а також цим Законом.

Загальні положення та умови турагенств часто передбачають, що вони діють як "посередники" або "агенти", коли продають квитки, що стосуються лише рейсів (тобто квитки, не пов'язані з пакетом). Це положення викликає питання, чи туристичні агенти виступають агентами для: замовника, який купує квиток на рейс; авіаперевізника, який здійснює рейс; або як для замовника, так і перевізника.

Незрозумілість правового регулювання відносин, які складаються між турагентом, авіаперевізником та споживачем; відсутність чіткого розподілу прав та обов'язків сторін даних відносин залишає споживачів невпевненими в тому, який захист вони отримають, якщо виникне порушення умов договору про надання туристичних послуг.

Європейським Парламентом та Радою 25 листопада 2015 року була прийнята Директива (Євросоюз) 2015/2302 «Про заходи щодо організації туристичних турів та пов'язаних із цим послуг», що вносить зміни до Регламенту (ЄС) №2006/2004 і Директиви 2011/83/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 90/314/ЄЕС. Ця Директива застосовується до турів, запропонованих для продажу або проданих подорожуючим та пов'язаних із цим заходів і послуг зі сприяння продавцями зазначеним особам.

В п. 36 зазначеної Директиви вказано, що Директива не повинна впливати на права подорожуючих пред'являти претензії як відповідно до цієї Директиви, так і відповідно до іншого відповідного законодавства Європейського Союзу чи міжнародних конвенцій, для того щоб подорожуючі мали можливість звертатися з претензіями як до організатора туристичного продукту, перевізника чи будь-якої іншої відповідальної сторони, або, залежно від обставин, до декількох

сторін одночасно. Відповідальність організатора туристичного продукту не повинна обмежувати право споживача вимагати відшкодування з боку третіх осіб, включаючи постачальників послуг.

Як зазначається в п.23 Конвенції в деяких державах-членах такий гнучкий підхід у визначенні відповідача призвело до неоднозначності щодо того чи несе агент відповідальність за надання відповідних туристичних послуг. Тому в цій Директиві слід уточнити, що організатори несуть відповідальність за надання туристичних послуг, включених до договору пакетного подорожжя, якщо національне законодавство не передбачає відповідальності як організатора, так і агента. П.24 Агенти мають нести відповідальність разом з організатором за надання переддоговірної інформації. З метою полегшення спілкування, особливо в транскордонних випадках, туристи повинні мати можливість зв'язатися з організатором також через туристичного агента, через якого вони придбали пакет. Стосовно пакетів, роздрібні торговці повинні нести відповідальність разом з організатором за надання переддоговірної інформації. З метою полегшення спілкування, особливо в транскордонних випадках, мандрівники повинні мати можливість зв'язатися з організатором також через торговельну мережу, через яку вони придбали пакет.

Доцільно імплементувати європейські стандарти захисту прав споживачів туристичних послуг в норми національного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Семенова М.В. Господарсько-правове регулювання туристичної діяльності : дис. канд. юр. наук : 12.00.03 / . – Харків, 2017. – 209 с.

Поліщук І. О.,
здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти ,
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник : Обривкіна О. М.,
к.пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

СПІВСТАВЛЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ПРАКТИК НІМЕЧЧИНИ ТА ІТАЛІЇ ЩОДО ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ

Спадкове право визнається однією із найбільш сталих галузей цивільного права, що пов'язано із особливістю правових положень, якими врегульовано підстави і процес реалізації спадкових правовідносин. Зокрема, такі особливості знаходять свій прояв у законодавчому регламентуванні нотаріального оформлення та реалізації особою її суб'єктивного права на спадкування [1, с. 160].

Так, одним із способів реалізації суб'єктивного права на спадкування є безпосередній процес прийняття спадщини, під яким прийнято розуміти

односторонні дії особи, яка викликається до спадкування, у яких виражається її воля набути статусу правонаступника померлого. Реалізація такого права є можливою шляхом подання заяви до нотаріуса у визначений діючим законодавством термін, який у відповідності до частини першої статті 1270 ЦК України складає шість місяців і починається з моменту відкриття спадщини, тобто, за фактом смерті спадкодавця [2].

Відповідно до ч. 3 ст. 1268 ЦК України, спадкоємець, який постійно проживав із спадкодавцем на момент відкриття спадщини, визнається таким, що прийняв її, якщо протягом шестимісячного терміну ним не було подано нотаріусу заяву про відмову від прийняття спадщини [2].

У контексті даного дослідження існує потреба у вивченні зарубіжного досвіду нотаріального провадження у спадкових правовідносинах. Так, однією із ключових особливостей таких процедур у Німеччині, а також її відмінністю від України є те, що здійснення нотаріальних дій щодо спадкових правовідносин є достатньо чітко розмежовано. Так, вчинення нотаріальних дій у такій сфері можуть здійснювати декілька окремих суб'єктів, якими є: нотаріус, нотаріус-адвокат, окружні державні нотаріуси та судові органи.

Особливістю нотаріального провадження у Німеччині є те, що спадкодавець може залишити нотаріально посвідчене застереження, у відповідності до змісту якого виключається можливість розподілу спадкового майна на протязі подальших тридцяти років з моменту відкриття спадщини, а також встановлюється обов'язок спадкоємців не здійснювати поділ майна до настання певної події. Потрібно зазначити, що таке застереження, як правило, робиться у заповіті, який є притаманним для німецького спадкового права [3].

Можемо звернути увагу на те, що для німецького законодавства є притаманним покладення на судові інституції нотаріальних функцій щодо спадкових правовідносин, які можуть викликати подальші спори. Тобто, судові органи здійснюють не лише функцію правосуддя, але і контроль за дотриманням законності у процесі спадкування.

Якщо звернути увагу на нотаріальну практику Італії, то ми можемо підмітити, що Італія по праву вважається державою з найбільш розширеною й ефективною сферою нотаріату.

За своєю сутністю діяльність нотаріусів в Італії полягає в інтерпретації волі сторін, коли вони мають намір скласти договір відповідно до закону й відповідних положень, що значно зменшує юридичні ризики [4]. Нотаріус в Італії - не просто чиновник, а також довірена особа родини, найбільш важливий експерт у справі оформлення спадщини.

Згідно із VI розділом Закону Італії про нотаріат нотаріус підлягає суворому контролю з боку держави, що сприяє безпеці його діяльності. Міністерство юстиції здійснює контроль над усіма нотаріусами, радами нотаріусів, районними офісами та адмініструванням нотаріальних контор. Такий же контроль здійснюється прокурорами судів території, де розміщується штаб-квартира нотаріуса [4].

Отже, особливостями захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Італії є те, що нотаріальна система цієї країни є одним із найстаріших класичних латинських нотаріатів, користується значною, можна сказати - родинною довірою суспільства, одночасно її діяльність чітко регламентована та суворо контрольована Міністерством юстиції й органами нотаріального самоврядування, однак нотаріусів за недотримання положень нотаріального закону та етики поведінки міністром юстиції за складною адміністративною процедурою, яку здійснюють дисциплінарний і апеляційний комітети суддівського самоврядування, може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності, що гарантує об'єктивність рішень у спірній ситуації.

Отже, аналізуючи спадкове законодавство Німеччини та Італії можемо побачити, що охорона особистих інтересів громадян та їхнього майна регулюється великою кількістю нормативно-правових актів, а Україна потребує оновленого інституту спадкування. Цивільний кодекс має відповідати всім вимогам нового суспільства. Рабовська С.Я. Правовий порядок нотаріального оформлення здійснення права на спадкування. Проблеми цивільного та підприємницького права в Україні. 2011. № 3. С. 160-162.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003 року. ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.
2. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд.: Наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С.Я. Фурси. Київ: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. 1216 с. URL: <https://pravo.studio/notariat-rf/zarubijniy-dosvid-administrativno-pravovogo-104705.html>

Полнікова Д.С.,
студентки групи ПБК-19-7
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А.С.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

СПОСОБИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Суб'єктивні цивільні права мають основоположне значення для характеристики суспільства в цілому та безпосередньо для окремої приватної особи. У сучасному цивільному праві поширена думка, що слід відрізняти такі поняття як охорона прав та захист прав. Поняття охорона прав трактується як правовий засіб, що попереджає порушення, а захист прав – як правовий засіб, що настає за порушенням і тягне за собою відновлення відповідного суб'єктивного права [1, с. 119].

Проаналізувавши юридичну літературу слід зазначити, що деякі науковці визначають поняття захисту прав ширшим за поняття охорони прав, оскільки охорона зводиться лише до недопущення порушення прав, а захист, крім цього, включає оборону від посягань на права, що надає ширший обсяг правомочностей [2, с. 28].

Механізм правового захисту цивільних прав – система правових заходів, завдяки яким забезпечується відновлення порушених прав [3, с. 6]. Він включає в себе реалізацію наданих законом можливостей щодо здійснення приватною особою на свій розсуд захисту своїх прав та інтересів з обранням відповідних способів та засобів захисту прав. Згідно ч. 1 ст. 15 ЦК України кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання.

Під порушенням суб'єктивного цивільного права слід розуміти протиправну дію або бездіяльність особи, яка має наслідком ліквідацію належного іншій особі суб'єктивного цивільного права або обмеження свободи його реалізації як повністю, так і частково. Під невизнанням – дію чи бездіяльність особи, яка за змістом становить заперечення існування суб'єктивного цивільного права іншої особи, але не має ознак порушення – ліквідації або обмеження свободи реалізації права. Оспорювання – дія чи бездіяльність особи, яка полягає у запереченні належності або обсягу відповідного суб'єктивного цивільного права без ознак його порушення [4, с. 29-30].

В юридичній літературі можна зустріти чимало висловлювань щодо способів захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Узагальнюючи їх можна зробити припущення, що способи захисту суб'єктивного цивільного права та інтересу – це система законних, тобто визначених чи допущених законом, дій суб'єктів захисту та матеріально-правового юридичного ефекту цих дій, яка дозволяє попередити, усунути чи компенсувати наслідки порушення, невизнання або оспорювання суб'єктивного цивільного права та інтересу [5, с. 5].

Проаналізувавши сучасну юридичну літературу можна виділити основні способи захисту суб'єктивних прав та інтересів за формою їх здійснення: юрисдикційні та неюрисдикційні.

Основною юрисдикційною формою захисту цивільного права та інтересу є судовий захист. Цивільний кодекс України зазначає, що способами захисту цивільних прав та інтересів можуть бути:

- 1) визнання права;
- 2) визнання правочину недійсним;
- 3) припинення дії, яка порушує право;
- 4) відновлення становища, яке існувало до порушення;
- 5) примусове виконання обов'язку в натурі;
- 6) зміна правовідношення;
- 7) припинення правовідношення;

8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди;

9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди;

10) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб [6].

Цей загальний перелік є невичерпним і суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом.

Неюрисдикційна форма захисту полягає у самостійних діях уповноваженої особи, спрямованих на захист своїх прав та законних інтересів, тобто без звернення до державних чи інших уповноважених органів [7, с. 331].

Слід виділити речово-правові способами захисту, а саме: віндикаційний та негаторний позови, які пред'являються, у першу чергу, для захисту права власності, а також прав законних і незаконних володільців. Вказаним вище способам властиве те, що вони спрямовані не лише на захист абсолютних прав власника, а також інших осіб, які утримують у себе майно на підставі відповідних договорів або закону, що при цьому не пов'язані з будь-якими конкретними зобов'язаннями.

З огляду на викладене можна дійти висновку, що захист прав та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин потребує досить великої уваги. Пріоритетною формою захисту суб'єктивних прав та інтересів є судовий захист. Не менш важливими способами захисту є віндикаційний та негаторний позови, які полягають у захисті прав власника. Також саме ці способи захисту спрямовані на відновлення володіння, користування і розпорядження майном власника або іншого титульного володільця, або на усунення перешкод у здійсненні відповідних правомочностей, або ж на визнання самого права.

Список використаної джерел:

1. Науково-практичний коментар цивільного законодавства України: в 4 т. / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. К.: А.С.К.; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2004. Т. 1. С. 124.

2. Чернадук Т. Щодо захисту цивільних прав: деякі аспекти, *Підприємство, господарство і право*. 2001. № 12. С. 27-31

3. Бутнев В. В. Понятие механизма защиты субъективных гражданских прав, *Механизм защиты субъективных гражданских прав*. 2009. №10. С. 3-17

4. П'янова Я. В. Судовий захист майнових цивільних прав. *Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого*. 2009. №1. С. 36

5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. К.: Істина, 2004. С. 9.

6. Цивільний кодекс України від 16. 02. 2003 р. № 435 –IV: за станом на 16.08.2020 р. // Офіційний вісник України. 2003. №40-44. Ст. 356

7. Сидоренко М. В. Виникнення права на захист цивільних прав, свобод та інтересів. *Національний університет «Одеська юридична академія»*. 2012. №44. С. 328-336

Пасічник Ю. М.,
Пустовой Л. Ю.,
студентки групи ПБП-18-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І.В.,
доктор.ю.н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЩЕПЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Питання вакцинації, а саме проблема недостатнього охоплення населення вакцинацією є на сьогодні особливо актуальним та нагальним у зв'язку з спалахом нової інфекційної хвороби – COVID-19, що охопила практично весь світ. Проте у боротьбі з коронавірусною хворобою не слід забувати й про інші інфекційні захворювання, які потребують належного дотримання проведення вакцинації відповідно до Календаря профілактичних щеплень в Україні, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 вересня 2011 року №595 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 11 жовтня 2019 року № 2070) зареєстровано в Міністерстві юстиції України 16 листопада 2019 р. за №1182/34153. Мета якого полягає у забезпеченні епідемічного благополуччя населення України та попередження інфекцій, керованих засобами специфічної профілактики.

Наявність проблеми правової регламентації профілактичних щеплень в Україні і пов'язаних із нею аспектів привертають увагу фахівців уже декілька століть. Варто назвати роботи таких вітчизняних та зарубіжних дослідників: О. В. Губанової, З. С. Гладуна, В. В. Глуховського, О. О. Круглової, Д. В. Бобрової, М. І. Брагінського, С. М. Братуся, В. В. Вітрянського, В. П. Грибанова, І. В. Жилінкової, Г. В. Єрмоєнко І. С. Демченка, Н. Т. Дубицької, В.Пашкова, І.В. Чеховської [6, с. 291] та ін.

Слід наголосити на важливості й обов'язковості проведення щеплень відповідно графіку починаючи з народження, оскільки відтермінування вакцинації створює додаткову небезпеку як для дитини, так і для дорослого.

Варто відмітити, що перелічені у вищезгаданому календарі щеплення мають назву «профілактичні» і жодного посилення на їх обов'язковість в Наказі немає. Календар містить перелік щеплень з врахуванням віку осіб, що йому підлягають, їх стану здоров'я тощо й лише незначна частина цього переліку – рекомендовані щеплення. Отже, виникає питання вакцинація це право людини чи її обов'язок, і як держава повинна забезпечувати вакцинацію.

О. В. Губанова, досліджуючи механізм правового регулювання відносин у сфері імунізації населення, зазначає, що питання імунізації підпадає під

механізм адміністративно-правового регулювання, якому притаманний імперативний метод правового регулювання, юридична нерівність суб'єктів правовідносин, спрямованість на забезпечення публічного інтересу...» [1, с.36-37].

У Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., [2] учасником якого є і Україна, у п. 1 статті 12 гарантується, що Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я уперше було закріплено на універсальному рівні у Конституції ВООЗ 1946 року, Україна є державою-членом цієї організації. Отож, як саме держава повинна забезпечувати найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я відповідно до зобов'язань за Пактом:

а) забезпечення скорочення мертвонароджуваності та дитячої смертності і здорового розвитку дитини;

б) поліпшення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища і гігієни праці в промисловості;

в) запобігання і лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними;

г) створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби. Тобто, одним з обов'язків держави-учасниці Пакту є запобігання і лікування епідемічних хвороб і боротьба з ними.

У п. 1 статті 24 Конвенції про права дитини 1989 року [3] встановлено, що держави-учасниці визнають право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я та засобами лікування хвороб і відновлення здоров'я, а також Держави-учасниці намагаються забезпечити, щоб жодна дитина не була позбавлена свого права на доступ до подібних послуг системи охорони здоров'я. Таким чином, державним обов'язком є реалізація дитиною права на доступ до послуг системи охорони здоров'я та засобів лікування хвороб і відновлення здоров'я. Запобігання і лікування епідемічних хвороб і боротьба з ними можлива шляхом вакцинації (імунізації).

На національному рівні безпосередньо не закріплено право чи обов'язок вакцинації, тому що норми різних нормативно-правових актів суперечать один одному і тим самим створюють правову колізію у законодавстві. В силу підтримки твердження добровільності проведення вакцинації слід відмітити наступні положення національного законодавства: 1) частини, що регулює права пацієнта (а саме ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я, ряду статей Цивільного кодексу України тощо), прав батьків щодо своїх дітей; 2) від того, що законодавством встановлені механізми відмови від вакцинації.

Наведемо приклад імперативного застосування норм про вакцинацію дітей, що вказує на обов'язковість її проведення. Він полягає у грубому порушенні прав українських дітей на рівний доступ до освіти, адже учням наразі відмовляють у відвідуванні закладів освіти без проведення їм щеплень. У ст. 3

Закону України «Про освіту» [4] чітко говориться, що «1. Кожен має право на освіту... 2. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань..., а також інших обставин та ознак»», а стаття, що суперечить їй наводить своє відображення у ст. 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» і передбачає: дітям, які не отримали щеплень за Національним календарем, відвідувати заклади освіти не дозволяється. Згідно Статті 391 Закону України «Основи Законодавства про охорону здоров'я» Пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я і забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта, - що грубо порушується вимогою директорів шкіл надати довідку про щеплення дитини.

Проаналізувавши вищевикладене ми зазначаємо, що проведення профілактичних щеплень у нашій державі є обов'язковим, і тим самим підтверджуємо, що вакцинація є псевдо добровільною, а право її застосування переведено в категорію обов'язків фізичної особи.

«Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, імунізація дозволяє врятувати від 2 до 3 мільйонів життів щорічно, - зазначає Генрієтта Фор, глава Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). – До того, як з'явилися вакцини, мільйони дітей щороку захворювання на дифтерію, кір, поліомієліт, правець, менінгіт, кашлюк. Ці хвороби нерідко закінчуються летальним результатом або призводять до інвалідності» [3, с.538].

Вакцина ж попереджає ці захворювання, активуючи природні захисні механізми для формування імунітету до збудника хвороби. Імунна система розпізнає збудника, наприклад вірус або бактерію, і починає виробляти антитіла для боротьби з захворюванням. Імунна система «запам'ятовує» збудника хвороби, щоб боротися з ним в майбутньому. Якщо він знову потрапить в організм, то буде швидко знищений. Пам'ять імунної системи настільки добра, що, отримавши одну або кілька доз вакцини, ми, як правило, набуваємо захист від тієї чи іншої хвороби на багато років, десятиліть чи навіть на все життя. Тому вакцина - єдиний дієвий спосіб уберегтися від інфекційних захворювань і запобігти розвитку небезпечних ускладнень, які можуть стати причиною інвалідності та навіть летального результату. Але останнім часом в деяких державах, у тому числі в Європі, батьки побоюються вакцинувати дітей, піддаючись хибним чуткам про їх шкоду та зі страху побічних ефектів. Вони можуть викликати незначні і тимчасові побічні ефекти, наприклад, біль у руці або невелике підвищення температури тіла. Серйозніші наслідки вкрай рідкісні – 1 випадок на мільйон. Не треба також забувати, що ризик побічних ефектів при вакцинації значно нижче загрози здоров'ю від самого захворювання.

Експерти підкреслюють, що будь-яка ліцензована вакцина проходить ретельну перевірку в ході декількох фаз клінічних досліджень, а після схвалення вчені постійно оцінюють її ефективність і безпеку. У дводенному Саміт ВООЗ з

безпеки вакцин беруть участь імунологи, представники національних регулюючих органів, експерти по фармацевтиці, вчені, представники ООН і багато інших зацікавлених сторін з усього світу. У свою чергу виникає питання про перевірку якості та належного транспортування вакцини на державному рівні, яка часто нехтує правилами зберігання з метою заощадження коштів шляхом закупівлі неякісної вакцини, що далі нестиме загрозу життю чи здоров'ю споживачів і тим самим збільшуватиме недовіру до уряду та системи охорони здоров'я.

Вакцинацію здійснюють переважно у дитячому віці, а отже, рішення приймають батьки чи особи, що їх замінюють. Будь-яка особа, яка відмовляється від вакцинації через особисті, релігійні чи будь-які інші причини, потенційно несе небезпеку для публічного інтересу. З цього приводу В. Глуховський зазначає, що коли відмова батьків від вакцинації «може привести до серйозних медичних проблем для нації, держави повинні мати можливість при необхідності обмежувати такі права батьків». Очевидно, що слід віднайти баланс між захистом громадського здоров'я та забезпеченням інших індивідуальних прав людини.

Підводячи підсумки, ми пропонуємо удосконалити механізм нормативного регулювання вакцинації населення України, а також зазначаємо, що безпека та якість вакцин є суттєвим фактором, що впливає на усвідомлену згоду людини щодо медичного втручання, законодавство у сфері регулювання правових відносин відповідальності за відмову від вакцинації (батьків, зокрема: опікунів, усиновителів, піклувальників) та згоду на її проведення (медичних працівників за процедуру щеплення; посадових осіб за якість вакцини) потребує перегляду, оскільки назріла потреба у нових підходах на ці та інші способи вирішення проблем у їх правозастосуванні.

Список використаних джерел:

1. Губанова О. В. Щодо механізму правового регулювання відносин у сфері імунізації населення / О. В. Губанова // Форум права. – 2017. – № 1. – С. 36–37.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73// URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення 28.09.2020 р.)
3. Конвенція про права дитини / ратифіковано Постановою Верховної Ради України : від 27.02.1991 р., № 789-X// URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 28.09.2020 р.)
4. Закон України «Про освіту» : від 05.09.2017 № 2145-VIII (Редакція станом на 24.06.2020)// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 28.09.2020 р.)
5. Круглова О.О. Обов'язкова вакцинація: порушення особистих немайнових прав фізичної особи / О. О. Круглова // Форум права. - 2011. - № 1. -

С. 537-541. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_1_86(дата звернення 28.09.2020 р.)

6. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Рябченко Ю. Ю.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права та процесу
Університету державної фіскальної служби України

ГЕНЕЗА СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СУБ'ЄКТ ПРАВА» ТА «СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА» У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Значне звуження приватних засад існування суспільства, превалювання суспільних інтересів над приватними зумовили відповідні зміни і у сприйнятті категорії «суб'єкт права» вченими-правниками. Так, до 1950-х років поширеною була позиція щодо визнання правоздатності людини як суб'єкта права – не як певну якість або здатність людини, а як наслідок вказівки про це у законі. Окремі вчені взагалі заперечували можливість належності особі певних прав [1, с. 49; 2, с. 29]. Хоча треба визнати, що 35 загалом персоналізація як основна характеристика суб'єкта права не заперечується і в цей період. Після 1950-х років розвиток поняття «суб'єкта права» відбувався у напрямі визначення його співвідношення із поняттям «суб'єкт правовідношення». У цей час наукова думка пройшла шлях від відсутності єдиної позиції щодо розділення цих понять (С.Ф. Кечек'ян, А.А. Піонтковський, А.К. Стальгевич, Я.Ф. Миколенко та інші) до чіткого їх розмежування (Ц.А. Ямпольська, В.Д. Сорокін, Р.О. Халфіна та інші). В основу подальших наукових досліджень, проведених після 1990-х років, було покладено співвідношення, відповідно до якого поняття «суб'єкт правовідношення» відбиває лише одну сторону поняття «суб'єкт права» – його реальне буття [2, с. 30-31; 3, с. 116]. Після 1990-х років у вітчизняних дослідженнях однією з центральних тем стає співвідношення права і закону, ідея правової свободи, правове регулювання набуває людиноцентристської спрямованості. Це закладає основи для сприйняття також категорії «суб'єкт права». Втім, слід погодитись із Т.О. Мацелик щодо недостатньої уваги вітчизняних науковців до дослідження цієї категорії загалом, а приділення основної уваги дослідженням суб'єктів права окремих галузей – адміністративного, цивільного, фінансового, трудового тощо [2, с. 31-32]. Не вдаючись до критичного аналізу зазначених наукових положень, виділимо з них головне – категорія «суб'єкт права» може вивчатися лише у контексті правовідносин, які ним породжені і в межах яких він існує. Проте тут необхідно врахувати взаємозв'язок між соціальним змістом і юридичною формою морфологічної побудови юридичної конструкції категорії «суб'єкт права», що проявляється через її гуманістично-орієнтовані елементи, що беруть витоки з

концепції людино центризму і проявляють свою дію у характерних особливостях динаміки процесуальних явищ. Аналогічне можна стверджувати також стосовно суб'єкта цивільного процесуального права.

Наведені вище наукові підходи щодо формування загального визначення суб'єкта права мали базове значення також для визначення суб'єктів судового процесу. Так, І.П. Тимошевська, досліджуючи еволюцію участі у цивільному процесі органів та осіб, які захищають права, свободи та інтереси інших осіб, вказує на створення 7 листопада 1775 р. при губернських прокурорах такої посади, як казенні стряпчі. Визначались мета діяльності та функції щодо цієї посади. Казенні стряпчі виконували функцію позивача у справах, що не стосувалися приватних інтересів, і предметом спору у яких виступало загальне державне майно [4, с. 389-390; 5, с. 12]. В даному випадку мова йде про: а) безпосередній зв'язок правового статусу казенного стряпчого і конкретної особи; б) визначення вказаного правового статусу шляхом закріплення мети та функцій його діяльності. Наведений підхід, за яким функціональне призначення певного суб'єкта судового процесу визначало його процесуальний статус, не втрачає актуальності нині. Зі зміною суспільного ладу у 1917 році актуалізувалися зміни також у сприйнятті самого суб'єкта права, про що йшлося вище. Вказане не могло не вплинути також на сприйняття та визначення суб'єктів цивільного процесуального права. Зокрема, як вказує І.П. Тимошевська, у перші роки існування радянської влади спеціальної уваги регулюванню порядку розгляду і вирішення цивільних справ законодавцем приділено не було. Крім того, мала місце пряма вказівка у Інструкції НКЮ УРСР «Про основні норми цивільного процесу» від 1923 року щодо можливості ініціювання та розгляду цивільної справи без відповідної ініціативи особи, права якої порушено, а тільки на підставі передання до суду відповідної справи іншою урядовою установою [5, с. 19]. Отже, можна зазначити про взаємозалежність, взаємозв'язок і взаємовплив між категоріями «суб'єкт права» та «суб'єкт цивільного процесуального права», які у широкому сенсі співвідносяться як «загальне і особливе» [6, с. 19-23].

Отже, взаємозв'язок між соціальним змістом і юридичною формою морфологічної побудови юридичної конструкції категорії «суб'єкт цивільного процесуального права» визначають через її гуманістично орієнтовані елементи, що мають витоки із концепції людиноцентризму і проявляються у характерних особливостях динаміки процесуальних явищ. Урахування природно-правових засад категорій «суб'єкт права» та «суб'єкт цивільного процесуального права», їх порівняння на якісно новому методологічному рівні з огляду на специфіку галузі цивільного процесуального права дозволяють стверджувати про їх взаємопов'язаність, взаємозалежність та співвідношення у широкому аспекті як загальне та особливе

Список використаних джерел:

1. Малицкий А. Советская Конституция. Харьков: Юридическое издательство Н. К. Ю., 1925. 440 с.

2. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система. Ірпінь, Видавництво Національного університету державної податкової служби України, 2013. 342 с.
3. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении. М.: «Юридическая литература», 1974. 352 с.
4. Собрание сочинений К. Д. Кавелина: Этнография и правоведение. Исследования, очерки и заметки в 4 Т. С.Пб.: Тип. М.М. Стасюлевича, 1900. Т. 4. 680 с.
5. Тимошевська І. П. Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб: монографія. Х.: Еспада, 2014. 176 с.
6. Рябченко Ю. Ю. Суб'єкти цивільного процесуального права: монографія. Суми: ВВП «Мрія», 2018. 372 с.

Савенко М. Г.,
курсант групи ПМПФ-19-1
Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А.С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права і процесу

ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

До недавнього часу держави незалежно встановлювали стандарти захисту прав інтелектуальної власності. В умовах глобалізації змінилися підходи до розробки національних законів. Сьогодні країни, прагнучи здійснити ефективний захист прав чи інтересів національних економік, ініціюють підвищення міжнародного рівня захисту прав інтелектуальної власності. Такі країни встановлюють високі стандарти для країн периферії шляхом застосування різних заходів впливу та санкцій проти останніх. Всесвітня система міжнародних відносин у галузі захисту інтелектуальної власності об'єднана в рамках Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), створеної в 1967 році. Прийнята в тому ж році Стокгольмська конвенція визначила інтелектуальну власність права на літературні, художні твори, наукові досягнення, виконавські, звукозаписні, радіо- і телевізійні передачі, винаходи, промислові зразки, торгові марки, знаки обслуговування, торгові назви та інші торгові марки. права, пов'язані з інноваціями в різних державних сферах.

Г. Римарчук, зазначає, що останнім часом Європейське співтовариство дуже активно розробляє питання забезпечення прав громадян на продукцію інтелектуальної власності, можливості створення та вільне використання творчих об'єктів [1, с.477].

Правова система Європейського Союзу передбачає існування зони вільної торгівлі та руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Виникнення єдиного

внутрішнього ринку зумовило необхідність підтримки та заохочення держав-учасниць до співпраці в цій галузі та відповідного врегулювання певних аспектів інтелектуальної власності, таких як запровадження торгової марки та дизайну, визнання винаходів та корисних моделей (Європейський патент) у межах ЄС за єдиною процедурою, будуючи систему законодавства ЄС, що регулює створення та використання одних і тих же об'єктів. Натомість захист правовласників та ступінь їх юридичної відповідальності за передбачені законом юридичні положення залишаються в межах юрисдикції кожної держави. Слід зазначити, що законодавство України не має чіткого механізму захисту прав інтелектуальної власності. Навіть серед науковців є дискусії щодо розмежування захисту та охорони інтелектуальної власності.

Цілком слушною є думка Т.Ромат, що захист прав - це насамперед відновлення порушених прав інтелектуальної власності та запобігання їх порушенню, який може розглядатися у трьох аспектах, як:

- відповідне право особи, яке виникає разом із придбанням прав інтелектуальної власності, та потребує дотримання такого права іншими особами;

- необхідні види діяльності, які можна здійснювати за допомогою юрисдикційних та неюрисдикційних засобів;

- функція державного управління, яка передбачає, крім безпосередньо виконуваних державними органами дій та заходів щодо захисту інтелектуальної власності, забезпечення умов для захисту інтелектуальної власності самими суб'єктами цих відносин [2, с.132].

Вчені кажуть, що впродовж розвитку прав інтелектуальної власності в Україні пропонувались різні проекти, розроблялися національні та міжнародні правові акти, впроваджувалися та скасовувалися системи реєстрації наукових відкриттів, але проблема залишається відкритою. На думку І. Безуба, в Україні не приділяють належної уваги інноваційним винаходам, що призводить до втрати інтелектуального потенціалу держави. Вченим рекомендовано надавати пріоритет розробці всебічної національної стратегії інтелектуальної власності, стратегії, яка визначає необхідні правові реформи, окреслено обов'язки держави щодо впровадження необхідних змін та виділення ресурсів, достатніх для забезпечення ефективного правозастосування [3].

Ю.Є. Якубівська вважає, що ефективне державне управління інтелектуальною власністю неможливе без створення кваліфікованої правової бази у цій галузі, яка б відповідала міжнародним стандартам і не спричиняла б юридичних конфліктів у системі національного законодавства. Автором запропоновано внести відповідні зміни до конкретних законів у галузі інтелектуальної власності з метою приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів. Такий крок запобігає виникненню правових конфліктів, а отже, і конфліктів інтелектуальної власності [4, с.38].

Отже, наша держава поступово приєднується до світової спільноти у сфері захисту інтелектуальної власності. Система правового захисту результатів

інтелектуальної діяльності в Україні має певні недоліки, тому потрібні певні реформи, які будуть спиратися на міжнародний досвід впровадження ефективної моделі захисту прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Римарчук Г. С. Державне регулювання у сфері забезпечення прав громадян на об'єкти інтелектуальної власності. Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 25 квітня 2012 р.). Львів, 2012. С. 477–481.
2. Ромат Т. Удосконалення захисту інтелектуальної власності в Україні в контексті міжнародних зобов'язань. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дн. : ДРІДУ НАДУ, 2011. № 3 (10). С. 132–141.
3. Беззуб І. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності: оцінки експертів URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=597:intelektualna-vlasnist2&catid=71&Itemid=382 . (дата звернення 28.09.2020 р.)
4. Якубівська Ю. Є. Колізії норм права та компетенції органів управління у сфері інтелектуальної власності як загроза інформаційній безпеці. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. (Серія : Юридичні науки). К. : УДУФМТ, 2015. № 4 (81). С. 37–42.

Савенок К. О.,
студентка групи ПБК-18-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к.пед.н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Вирішення проблеми застосування заходів юридичної відповідальності за порушення майнових прав інтелектуальної власності для України є досить вагомим кроком на шляху до впровадження європейських стандартів щодо ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Оскільки саме від рівня захисту даних прав залежатиме не тільки інтелектуальний потенціал і рейтинг України на світовій арені, а й її міжнародний авторитет, зменшення правопорушень у сфері інтелектуальної власності та інші аспекти.

Серед вітчизняних вчених, які досліджували зазначене питання слід виділити Калюжного В.В., Обривкіну О.М., Ковалю І.В, тощо.

Дана проблема щодо необхідності вдосконалення відповідальності за порушення майнових прав інтелектуальної власності та заходи охорони та захисту таких прав зумовлена переліком об'єктивних причин, щос клалися у нашій держав протягом останніх десятиліть.

По-перше великого розмаху набуло «Інтелектуальне піратство», боротьба з яким в даний час стала відчутно ефективною.

По-друге, однією з серйозних перешкод для включення України в глобальну економічну систему як її рівноправного учасника, для залучення іноземних інвестицій в країну, є відсутність дієвої системи охорони інтересів «власників» інтелектуальних продуктів [1, с.232].

Найпоширеніші типи недотримання - це порушення прав інтелектуальної власності на об'єкти та на товарний знак.

Порушенням прав інтелектуальної власності на промислову власність (промислові зразки, корисні моделі, винаходи) є:

1) виробництво товарів із використанням запатентованих розробок, продаж цього товару, розповсюдження рекламних матеріалів про нього, транспортування товару за кордон, імпорт в країну, зберігання товарів тощо;

2) використання технології виробництва, захищеної документацією про ексклюзивні права, а також спроби впровадити її у виробництво (у випадках, коли власник технології усвідомлює, що він порушує права інтелектуальної власності, або враховуючи факти, що підтверджують це) [2, с. 124].

Порушенням інтелектуальних прав власників на товарний знак вважається:

1) його закріплення за продукцією, рекламними матеріалами, акцією, упаковкою та іншими доданими до продукту позначеннями, зберігання подібної продукції для подальшої її реалізації, спроби її продажу, ввезення на територію країни і вивезення за її межі;

2) застосування його в офіційних документах, в маркетинговій кампанії, в тому числі на просторах Всесвітньої мережі [3].

Порушення прав інтелектуальної власності, невизнання цього права чи посягання на нього тягне за собою відповідальність, передбачену ЦКУ, іншими законами, зокрема КУпАП, КК України тощо.

Відповідно до ч.2 ст. 342 ЦК України за порушення прав інтелектуальної власності суд може прийняти рішення:

1) застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів;

2) зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;

3) вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності та знищення таких товарів;

4) вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь;

5) застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення;

б) опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення [4].

За нехтування правами інтелектуальної власності наступає і кримінальна відповідальність. Саме на це вказують ряд норм кримінального законодавства, а саме:

1) за незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, а також незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК);

2) незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторської пропозиції, привласнення авторства на них, або інше умисне порушення права на ці об'єкти (ст. 177 КК);

3) незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних або голографічних захисних елементів (Ст. 216 КК);

4) незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, або інше умисне порушення права на ці об'єкти (ст. 229 КК) [5].

У даних випадках за кримінальним законодавством ці злочини не належать до справ приватного обвинувачення, тому заява від потерпілого не надається.

Нормами КУпАП передбачена відповідальність за такі порушення в сфері інтелектуальної власності:

1) незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 51 КУпАП).

Варто відзначити, що під об'єктами права інтелектуальної власності розуміються твори літератури і мистецтва, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерні програми, бази даних, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо;

2) демонстрації фільмів або розповсюдження фільмів шляхом продажу чи передачі в прокат фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164 КУпАП)

3) розповсюдження фільмів шляхом виготовлення фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів з метою їх демонстрування, продажу, передачі в прокат (ст. 164 КУпАП).

4) порушення законодавства, о регулює виробництво, експорт, імпорту дисків для лазерних систем зчитування, матриць, експорт, імпорту обладнання чи сировини для їх виробництва (ст. 164 КУпАП) тощо [6]. Захист інтелектуальної власності полягає в діяльності відповідних державних органів за визнанням, поновленням, а також усуненням перешкод, що заважають реалізації прав і законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності [7, с.39].

Таким чином, провівши ґрунтовний аналіз законодавства України та поглядів науковців, можна дійти висновку, що порушення права інтелектуальної власності може привести як і до цивільної, так і адміністративної та кримінальної. Однак, дане питання потребує ще більшого дослідження зокрема з таких питань як вид і міра покарання за порушення прав інтелектуальної власності, стан протидії піратству в Україні та інші.

Список використаних джерел:

1. Калюжний В. В. Порушення прав інтелектуальної власності – неминучий супутник інноваційних стратегій розвитку сучасної економіки. Сімферополь, 2010. С. 220-223.

2. Коваль І. Ф. Захист прав у сфері промислової власності: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : монографія / Київ : НДІ ІВ НАПрН України, «Лазурит – Поліграф», 2011. 320 с.

3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ в редакції Закону № 1771-ІІІ від 01.06.2000 р. (зі змінами) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення 28.09.2020 р.)

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. 2003.

5. Кримінальний кодекс України: станом на 20 вересня 2020р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ: Парламентське вид-во, 2007.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). 1984.

7. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1.С. 36–44.

Садовенко А.І.,
Начальник другого оперативного відділу управління
ОРД ГУ ДФС у Запорізькій області
Науковий керівник: Теремецький В.І.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри
цивільного права і процесу
Тернопільського національного економічного університету

ПОНЯТТЯ «КОСМЕТИЛОГІЧНІ ПОСЛУГИ» ТА «МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ»: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Реалії сьогодення свідчать, що косметологічна діяльність не завжди приносить бажаний ефект. Відомі непоодинокі випадки надання неякісних косметологічних послуг. Так, у 2014 році українська журналістка замість звичайної процедури чистки обличчя отримала тяжку інфекцію. Юрист О. Волянська прокоментувала цю ситуацію таким чином: «В Україні не передбачено ліцензування такої діяльності. У салоні можуть працювати лікарями-косметологами особи, які не мають навіть медичної освіти. І насправді будь-якої відповідальності за це, на жаль, ніхто не понесе» [1].

На підтвердження зазначеного наведемо рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків послуг від 20.01.2016. У зазначеному рішенні вказано, що суд розглянувши позов особи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків послуг біоревіталізації та введення філерів, у розмірі 3500 грн. вартості послуг і 3000 грн. моральної шкоди, залишив його без задоволення, керуючись відсутністю достатньої доказової бази наданої позивачем, що зі свого боку не дозволяє встановити причинно-наслідковий зв'язок між завданою шкодою та діями особи, котра надавала ці послуги. Варто також акцентувати увагу на тому, що у цьому рішенні такі процедури прирівнюються до медичних, що вбачається як в позиції позивача, так і в позиції суду. Зокрема, у рішенні вказано таке: «додатково суду пояснили, що медична послуга (медична допомога), яка була надана позивачу відповідачем, має істотний недолік, оскільки була надана відповідачем з порушенням встановленого порядку надання медичних послуг, без наявності ліцензії, відповідної освіти та з порушенням умов використання гелю медичного призначення, а недоліки наданої послуги відповідачем не усунені. Таким чином, проведена відповідачем медична процедура є неякісною, що потягнуло за собою ускладнення у результаті надання цих послуг, звернення відповідача до інших медичних закладів та подальше тривале лікування» [2]. Вбачається, що ні косметологічні, ні косметичні послуги не можна відносити до медичних послуг у розумінні законодавця, хоча безсумнівно вони мають безпосереднє відношення до сфери охорони здоров'я, принаймні виходячи з того, що можуть завдати шкоду життю та здоров'ю громадян.

Зі свого боку поняття «косметологічні послуги» та супутні йому категорії, як от косметологічна діяльність або косметичні послуги взагалі не визначені на законодавчому рівні, що тільки ускладнює правове регулювання цієї сфери. Тому існує нагальна потреба у з'ясуванні змісту поняття «косметологічні послуги», що буде повністю відповідати сучасному рівню прогресу, досягненням науки, техніки та медицини, але спочатку необхідно з'ясувати чи можна вважати косметологію діяльністю, що здійснюється в межах медичних послуг.

Поняття «медична послуга» чи «послуга з медичного обслуговування населення» – це «послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою-підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником» [3] (абз. 13 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я). З наведеного визначення вбачається, що медичні послуги надаються пацієнту, тобто фізичній особі, котра звернулася за медичною допомогою чи вже отримує таку допомогу (абз. 11 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я). Зі свого боку законодавцем чітко визначено, що медичною допомогою є «діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами» [3].

З наведених визначень можна зробити висновок, що медичні послуги надаються особам, котрі страждають хворобами, в тому числі патологіями, отримали травми, отруїлись або є вагітними. Водночас косметологічні та косметичні послуги (кавітація, ексфоліація, RF-ліфтинг, плазмоліфтинг, моделювання форми губ тощо), часто мають не лікувальний, а естетичний характер і здійснюються не задля лікування осіб від хвороб, а з метою зміни чи удосконалення їх зовнішності. Таким чином, існує нагальна необхідність створення теоретико-методологічного та законодавчого підґрунтя для функціонування якісного та безпечного ринку косметологічних послуг в Україні, в межах якого стане можливим у повному обсязі захистити права споживачів таких послуг.

Список використаних джерел:

1. У столичному салоні краси спотворили тележурналістку (23 січня 2014, 23:58) // Веб-сайт ТОВ «Телестудія» (телеканал НТН). URL: <https://ntn.ua/uk/video/news/2014/01/23/13375>
2. Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків послуг від 20.01.2016 (справа № 161/12939/15-ц:) // Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55132408>

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: закон України від 19.11.1992 № 2801-XII: станом на 24. липн. 2020 р. // Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Сива Б. Ю.,
студентка групи ПБК-19-9
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Князька Л. А.,
к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

У час діджиталізації, стрімкого росту науково-технічного прогресу, автоматизації систем з одного боку полегшується, а з іншого – істотно ускладнюється реалізація та захист інтелектуальних прав особи, в тому числі у сфері авторського права. Піратство, рерайт, копіювання чужих творів та використання їх неналежним чином у своїх роботах - стало «нормою» у сучасних реаліях. Це наносить моральну та матеріальну шкоду авторам, зокрема може приводити до зменшення об'єму їх прибутку пов'язаного з об'єктом авторського права. Про необхідність регулювання діяльності у даній сфері та актуальність питання свідчить значне збільшення кількості судових спорів за останні два роки, зокрема за період від 04 жовтня 2020 року по 04 жовтня 2019 року було винесено 48 судових рішень безпосередньо пов'язаних з плагіатом, за цей же період у 2019-2018рр. – 40, за 2018-2017 – 26, що на 45% менше чим у 2020-2019рр. і на 35% у 2019-2018рр. [1].

Дослідженням проблем авторського права займалися ціла низка науковців, зокрема Ю. Артемов, С. Клейменова, О. Ізбаш, І. Вацинець, В. Дмитришин та інші.

Згідно з Законом України «Про авторське право та суміжні права» «Законодавство України про авторське право і суміжні права базується на Конституції України і складається з відповідних норм Цивільного кодексу України, цього Закону, законів України, "Про кінематографію", "Про телебачення і радіомовлення", "Про видавничу справу", "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" та інших законів України, що охороняють особисті немайнові права та майнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав». Відповідно до законодавства України «об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва» та є такими, що охороняються законодавством [2].

З одного боку, законодавець закріпив можливість захисту порушених авторських прав, але не потурбувався про заходи щодо їх виявлення. Зокрема стаття 52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» при порушенні авторського права надає можливість захисту його своїх прав, але лише

безпосередньо з його ініціативи [2]. На нашу думку, потрібно на держаному рівні здійснювати перевірки, щодо суб'єктів у віданні яких є об'єкти безпосередньо пов'язані з авторським правом. Оскільки особа, яка має права на такі об'єкти не завжди здатна виявити порушення її прав. Це дасть змогу виявляти порушені права, а також запобігати їх порушенню.

За останні п'ять десятиліть Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) взяла на себе провідну роль у сприянні зміцненню прав інтелектуальної власності, а також їх використанні та охороні у всьому світі. Спеціалізоване агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН), ВОІВ заключила 26 міжнародних договорів щодо інтелектуальної власності та має найбільший бюджет на підтримку модернізації системи інтелектуальної продукції у країнах, що розвиваються, ніж будь-яка інша регіональна, національна чи міжнародна організація, тому співпраця та укладання договорів України з цією організацією повинно бути одним з найперших завдань у сфері авторського права. Це дасть змогу покращувати ефективність реалізації політики у сфері авторського права більш якісніше з використанням засобів, які відповідають нормам міжнародного законодавства.

Отже, одним з найважливіших кроків які повинна здійснити Україна є зближення до міжнародних стандартів у сфері авторського права, зокрема покращення системи патентування.

Важливим аспектом є створення нормативного акту, який би був спрямований на посилення контролю за дотриманням авторського права. Законодавчо закріпити зобов'язання суб'єктів наукової діяльності перед публікацією та прийомом їх робіт проходити перевірку на антиплагіат та рерайт, тобто перефразування, в Єдиній системі перевірки, яка має бути створена у відповідності до стадії розвитку науково-технічного прогресу та весь час знаходитись у процесі вдосконалення. Для суб'єктів роботи яких є такими, що містять плагіат законодавчо закріпити санкції у вигляді штрафу та/або ж догани.

Потрібно здійснювати заходи з залученням кіберполіції задля боротьби з піратством, регулярно проводити перевірки розважальних закладів, підприємств на предмет об'єктів авторського права (використання неліцензійних аудіовізуальних продуктів, комп'ютерних програм тощо).

Список використаних джерел:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень / Офіційний веб-портал судової влади України URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 28.09.2020 р.) (дата звернення 28.09.2020 р.)
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» / Офіційний портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 28.09.2020 р.)

Слободянюк В. П.,
студентка групи ПМЦ 20-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ

Одним із найпоширеніших договорів, що укладається між підприємцями сьогодні, є договір поставки.

Не зважаючи на такий попит, цей договір не отримав в чинному українському законодавстві належного законодавчого закріплення. В Цивільному кодексі України (надалі - ЦК) цей договір регламентується однією статтею (ст. 712) та віднесений до одного з видів договору купівлі-продажу. Ці обставини зумовлюють актуальність даного дослідження, що полягає у з'ясуванні особливостей правового регулювання договору поставки та внесення пропозицій щодо його вдосконалення.

Відповідно до ст. 712 ЦК, за договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму [1].

Однак, це не єдине визначення цього договору в українському законодавстві. Так, згідно ст. 265 ГК, за договором поставки одна сторона – постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні — покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму [2].

У механізмі правового регулювання договору поставки виділяють такі рівні:

- міжнародно-правовий, заснований на міжнародних конвенціях у сфері договірного права. Ці конвенції, у свою чергу, поділяються на дві групи: такі, до яких Україна приєдналась і ратифікувала; і такі, які не ратифіковані Україною, проте зважаючи на їх значення у зовнішньоекономічній діяльності їх положень дотримуються учасники відповідних поставок;

- національний рівень включає в себе кодифіковані нормативні акти: Цивільний, господарський кодекси України, ГПК України тощо. Крім цього, національне законодавство про поставку включає й спеціальні закони, що прямо чи опосередковано стосуються правового становища сторін договору, діяльності перевізника тощо;

- локальний рівень складають акти, які приймаються окремими учасниками поставок [3].

Договір поставки парадоксально поєднує одночасно положення сучасного міжнародного права та посилення на нормативно-правові акти часів СРСР.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 265 ГК України, умови договорів поставки повинні викладатися сторонами відповідно до вимог Міжнародних правил щодо тлумачення термінів «ІНКОТЕРМС». Хоча така начебто «обов'язковість» є суперечливою з огляду на те, що ці правила є взірцевими, а не типовими, тобто носять рекомендаційний характер. Так, у передмові і вступі до «Інкотермс-2000» зазначено, що Інкотермс, офіційні правила Міжнародної торгової палати для тлумачення торговельних термінів, полегшують ведення міжнародної торгівлі. Метою Інкотермс є забезпечення єдиного набору міжнародних правил для тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі. Таким чином, можна уникнути або, щонайменше, значною мірою скоротити невизначеності, пов'язані з неодноковою інтерпретацією таких термінів у різних країнах [4].

Крім того, Інкотермс розроблені для міжнародних договорів купівлі-продажу і мало придатні для внутрішньої торгівлі. Так, 6 з 13 термінів Інкотермс передбачені для поставки товарів виключно водним транспортом, який практично не використовується у договорах поставки всередині країни через високу вартість перевезення. Потрібно враховувати, що Інкотермс завжди призначалися для застосування до купівлі-продажу товарів, що поставляються через національні кордони, тобто, вони є міжнародними торговельними термінами. Тому, на наш погляд, застосування їх в межах території України було б доцільними після адаптації цих норм до українського законодавства [5, с. 225].

Розглядаючи проблеми правового регулювання відносин поставки, неможливо не звернути увагу на майже повну його відсутність у сфері виконання даного договору. Так, неврегульованим є порядок здачі-приймки товару, його перевірки за кількістю та якістю, порядок вирішення спірних питань, відповідальність сторін за неналежне виконання умов договору, норми втрат товарів при їх перевезенні тощо. Нормативно-правові акти, які б детально регулювали дані питання, прийняті ще за часів існування Радянського Союзу. Такими нормативно-правовими актами, на які дуже часто посиляються сторони при укладенні договорів поставки, є «Інструкція про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за кількістю», затверджена постановою Державного арбітражу Союзу РСР №П-6 від 15.06.1965 р. [6], та «Інструкція про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю», затверджена постановою Державного арбітражу Союзу РСР № П-7 від 25.04.1966 р. [7].

Вони не були визнані такими, що втратили чинність, але їх застосування сьогодні не відповідає сучасним умовам ринкових відносин. Таким чином, на наш погляд, нагальною є потреба прийняття низки спеціальних підзаконних

нормативно-правових актів, які регулюватимуть особливості відносин за договором поставки.

Можна зробити висновок, що договір поставки, незважаючи на його поширеність і важливе значення для суб'єктів господарювання, залишається одним з найменш врегульованих договорів у цивільному і господарському праві. Суперечності між нормами кодексів, наявність явно застарілих норм ще більше поглиблюють дану проблему. Тому, необхідним є внесення змін до чинних нормативно-правових актів з метою усунення неузгодженостей і прийняття спеціальних нормативно-правових актів з метою заповнення прогалин правового регулювання відносин поставки.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n6280> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1748> (дата звернення: 05.10.2020).
3. Алямкін В. В. Договір поставки за законодавством України: Цивільно-правовий аспект. Автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва академії правових наук України, 2009.
4. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати. Видання МТП № 560. Дата оновлення: 01.01.2011). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text (дата звернення: 05.10.2020).
5. Апопій І. В. Договір поставки в цивільному та господарському законодавстві: проблеми та шляхи їх подолання. Соц.-ек.проблеми сучас.періоду України, 2008, Вип. 6(74). URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/12319/23_Apopiy.pdf?sequence=1 (дата звернення: 05.10.2020).
6. Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за якістю. Постанова від 25.04.1966 №П-7. Дата оновлення: 23.07.1975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007400-66#Text> (дата звернення: 05.10.2020).
7. Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю. Постанова від 15.06.1965 №П-6. Дата оновлення: 23.07.1975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va006400-65#Text> (дата звернення: 05.10.2020).

Столяренко Д. В.,
Курсант взводу ПДБО18-2
ФПППКППМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Самілик Л. О.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедр
и цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ЗГІДНО З ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ У РОЗРІЗІ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Судова форма захисту цивільних прав є універсальною серед всіх інших форм, а в більшості випадків – єдиною належною та ефективною формою захисту порушених цивільних прав, яка реалізується шляхом здійснення правосуддя в цивільних справах. Як відомо, реалізація конституційного права на судовий захист в цивільному судочинстві здійснюється за допомогою такого процесуального засобу, як позов.

Доречно зазначити, що право на судовий захист – це лише гарантія держави примусової реалізації права вимоги особи, що пов'язане з порушенням конкретного цивільного права [3, с. 24]. Причому, ані право на позов, ані право на пред'явлення позову, ані право на судовий захист не пов'язане з конкретним порушенням конкретного цивільного права. З таким порушенням пов'язане право вимоги особи про захист дійсного чи вигаданого (передбачуваного) цивільного права в судовому порядку, яке вона реалізує через зазначені права, зокрема через право на позов.

Зауважимо також на тому, що ратифікація Україною Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенції) стала одним із інструментів, який має на меті захист прав людини. На теперішній час особа при зверненні до суду може посилатися безпосередньо на Конвенцію щодо захисту конвенційних прав.

Конвенція, а саме стаття 6, передбачає право на справедливий судовий розгляд, в сенсі Конвенції передбачається щодо розгляду спору стосовно цивільних прав і обов'язків особи, а також щодо кримінального обвинувачення [1].

Проголошення того, що дана стаття Конвенції гарантує, насамперед, доступ до судового процесу є важливим кроком Європейського суду з прав людини. Хочу зауважити, що право на доступ до судового провадження дуже пов'язано, щодо цивільних прав та обов'язків. Наведене право забезпечує доступ, як фактично так і тим, що закріплений в законі. Але ж часткова чи тимчасова заборона звернення до судової ланки держави може вважатися порушенням вищезазначеної статті [2, с. 68].

Розглядаючи питання щодо цивільних прав та обов'язків, потрібно зазначити, що вичерпного переліку цивільних прав і обов'язків в юрисдикції Конвенції, немає. Європейський суд з прав людини все більше розглядає

застосування даної статті до різного характеру справ, кожен раз вирішуючи, чи належать обставини справи під поняття цивільних прав людини.

Варто зауважити, що на думку Європейського суду, визначення поняття «цивільних прав і обов'язків» неможливе, по-перше, має бути конкретизоване фактами справи, по-друге, не має визначатись без аналізу національного права відповідної країни [3, с. 25].

Зазначимо на тому, що Європейського суду вважає стаття 6 даного Міжнародного акта має захищати не тільки спори в приватно-правовій сфері, а також між громадянами, між особою та державою, якщо остання діяла як приватна особа, суб'єкт приватного права, а не в своїй основній функції [1].

В різних випадках більш всебічно можна визначити, що найголовнішим при прийнятті рішення, чи відноситься спір до «цивільних прав і обов'язків», повинен стати майновий аспект - незалежно від того, чи йдеться мова про недотримання певного права, чи про компенсацію за порушення, або про посягання на певне майнове право.

Отже, Конвенція гарантує кожній особі, права якої порушені, певний перелік процесуальних гарантій. На необхідність судового застосування Конвенції як акта, який сприяє втіленню ідеї справедливого правосуддя, права та справедливий судовий розгляд, все частіше наголошують й відомі в Україні вчені, однак не можна не визнати, що положення Конвенції, які оперують поняттями, вживаними у європейських країнах, все ще не набули широкого розповсюдження у правовому обігу України. Стрімке розширення законодавчої бази, переважаність суддів не можуть визначитися причиною незастосування Конвенції та практики Європейського суду з прав людини, враховуючи спрямованість України до інтеграції у європейське співтовариство.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 02.10.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Грабовська О. Застосування положень Конвенції про захист прав і свобод людини у цивільному процесі. Юридична Україна, №8. 2014. С. 64-70.
3. Короєд С.О. Концепція змісту права на судовий захист цивільних прав в Україні: цивільно-правовий та процесуальний аспекти. Судова апеляція, № 4 (41), 2015. С. 22-31.

Телевяк М.В.,
студент групи ПБК-18-5
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Законодавство України закріплює права і свободи фізичним і юридичним особам і для їх реалізації встановлюється система заходів, щоб відповідні особи могли ефективно їх здійснювати, адже суб'єктивне право має фактичне значення лише тоді, коли створені належні засоби для відновлення порушених прав. У цій системі юридичних гарантій захисту прав суб'єктів інтелектуального права головне місце належить саме судовому захисту, який вважається найбільш ефективним засобом захисту, за допомогою якого можна відновити порушені інтереси та припинити дії, які завдають шкоди. Помічене є досить вагомим для захисту прав інтелектуальної власності оскільки в цій сфері досить велика кількість порушень законних прав та інтересів і, що не менш важливо судочинство цієї групи спорів вважається одним із найбільш складних.

В нашій державі виникає багато проблем, які виникають під час судового захисту суб'єктів прав та законних інтересів інтелектуальної власності. Однією із найбільших проблем вважається недостатня кваліфікація суддів і їх кількість, які можуть розв'язати спірні питання з дотриманням відповідних прав інтелектуальної власності. Хоча наразі в системі господарських судів практично сформувався практика вирішення справ відповідної категорії і судді більш спеціально підготовлені, то в системі судів загальної юрисдикції вона, можна сказати, тільки зароджується. Саме тому у вересні 2017 року влада у нашій державі почала створювати єдиний спеціалізований суд, а саме Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Діяльність цього суду сприятиме вирішенню проблеми розмежування юрисдикції судів у розгляді справ з питань інтелектуальної власності, а також забезпечить застосування однакової і правильної судової практики вирішення відповідних спорів [1, с. 40].

Досить часто при вирішенні даних питань судді повинні володіти спеціальними навичками і вміннями, які у них відсутні, через це велика кількість прийнятих рішень оскаржується сторонами в апеляційній і касаційній інстанції.

Потрібно відмітити, що справи по вирішенню даної категорії справ вважаються найскладнішими через те, що судді поряд із вирішенням виключно правових питань, зазначає Козинець Анатолій (про наявність чи відсутність права, факту правопорушення, розміру заподіяної шкоди тощо) також досліджують технічні аспекти, що належать до предмета доказування (наприклад, питання схожості конфліктних позначень, використання у виробі відповідача всіх ознак, включених до незалежних пунктів формули винаходу,

що охороняється патентом позивача, застосування сукупності суттєвих ознак промислового зразка тощо). Сприяти вирішенню таких питань має судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності [2, ст. 2].

Однак, судові експертизи не вирішують всіх питань у сфері інтелектуальної власності, тому що не рідко експертизи затягуються, також в нашому законодавстві не закріплено єдиних методологічних засад. Іноді буває, що при судовому розгляді, кожна сторона залучає багатьох експертів і кожен з них може надати свій висновок по даним питанням. В сукупності ці обставини якоюсь мірою затягують судове провадження та є підставою для перегляду і скасування раніше прийнятих рішень.

Тому вбачається необхідність у вдосконаленні структури й змісту вищої освіти при підготовці студентів юридичних факультетів шляхом збільшення в освітніх програмах питань щодо інтелектуальної власності. При цьому важливим напрямом підготовки фахівців має стати розвиток міжнародного співробітництва з питань освіти у сфері інтелектуальної власності шляхом створення міжнародного навчально-наукового центру та впровадження освітньої діяльності, пов'язаної з реалізацією міжнародних магістерських програм підготовки фахівців у сфері інтелектуальної власності [3].

Ще одне питання яке на сьогодні є дуже важливим для справедливого і ефективного вирішення справ є гармонізація українського законодавства до європейського. Через те що в світі відбувається тенденція до уніфікації законодавств держав в сфері захисту прав та законних інтересів інтелектуальної власності згідно до прийнятих міжнародних договорів. Найважливішою угодою для України є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, яка вимагає зменшити розбіжності і встановити мінімальні стандарти щодо захисту права інтелектуальної власності. Також змінити законодавство у цій сфері вимагає Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Так глава 9 цієї угоди містить положення щодо захисту і охорони авторських прав, географічних зазначень, торговельних марок [4]. Якщо в цьому напрямі не буде змін, то суди й надалі будуть виносити різні судові рішення зі схожих справ. Так, судді можуть прийняти відмінні рішення щодо анулювання реєстрації торгової марки, зокрема в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС зазначено що цей строк становить п'ять років а в нашому законодавстві всього три роки.

Досліджуючи питання захисту прав інтелектуальної власності, необхідно звернути увагу на такий аспект як кваліфікація конкретних посягань на інтелектуальну власність, тому що бувають випадки коли досить важко в суді визначити чи справа має розглядатися в цивільному або ж в кримінальному провадженні. Існує проблема об'єктів: відмінності в термінології Кримінального кодексу і Цивільного кодексу України: «знак для товарів і послуг» / «торгова марка», «фірмове / комерційне найменування», «топографія / компонування інтегральної мікросхеми» відповідно [5]. Також існують випадки коли важко визначати компетенцію між господарськими і адміністративними судами, а саме в справах про визнання недійсними правоохоронних документів на об'єкти

інтелектуальної власності. В цих ситуаціях відповідачами є власник охоронного документа та Міністерство економічного розвитку та торгівлі України і ці справи підвідомчі адміністративним судам. Але Міністерство не є суб'єктом владних повноважень у випадках видачі свідоцтва та патенту, а тільки засвідчує факт здобуття охорони об'єкта інтелектуальної власності, внаслідок цього ці справи можуть бути підвідомчі і господарським і судам загальної юрисдикції в яких здійснюється цивільне судочинство.

Необхідно зауважити, що у судовому порядку можуть захищатися як інтелектуальні права так і охоронювані законом інтереси, хоча їх співвідношення є дискусійним. Але вважається, що суб'єктивне право передбачає його реалізацію, яке забезпечується кореспондуючим обов'язком, а інтерес такого забезпечення не має. Відмежування законного інтересу і права є дуже вагомим, через те, що позов про визнання патенту чи свідоцтва недійсним може подати не будь-яка особа, а лише особа, права чи охоронювані законом інтереси якої порушує відповідний патент чи свідоцтво. Враховуючи, що, як правило, права інтелектуальної власності на відповідний об'єкт належать власнику правоохоронного документу, то позивачу необхідно обґрунтувати у позовній заяві та довести у судову порядок, які його охоронювані законом інтереси порушені, у зв'язку із існуванням конфліктного патенту чи свідоцтва. Не доведення зазначених обставин є підставою для відмови у задоволенні позову [6, ст.77].

Підсумовуючи все вищесказане, можна стверджувати, що у нашому законодавстві створені механізми для захисту прав та інтересів у сфері інтелектуальної власності і найбільш з них ефективний це судовий розгляд спорів у даній сфері. Однак відповідні спори вважаються найбільш складними, досить тривалими, судді не мають належної компетенції у вирішенні цих питань, законодавство в деяких аспектах не відповідає рівню ЄС і у сукупності ці негативні фактори впливають на стан правової захищеності суб'єктів права інтелектуальної власності. Тому ці проблемні питання потрібно терміново і ефективно вирішувати.

Список використаних джерел:

1. Обривкіна О. М. Право інтелектуальної власності на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку. Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1.С. 36–44.
2. Кодинець А.О. Захист прав інтелектуальної власності в умовах впровадження судової реформи. *Підприємництво, господарство і право* : щомісячний науково-практичний юридичний журнал. Київ, 2018. Вип. 3. С.2
3. Паладі М. Удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності - найважливіша складова інноваційного розвитку України. URL: http://www1.nas.gov.ua/svit/Article/Pages/10_3536_2.aspx.
4. Угода про асоціацію між Україною та ЄС від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

5. Асадчев Ю.И. Сущность и проблемы уголовно-правовой защиты прав интеллектуальной собственности в Украине. Lexliga. URL: <http://lexliga.com/novosti/sushhnost-i-problemyi-ugolovno-pravovoj-zashhityi-prav-intellektualnoj-sobstvennosti-v-ukraine> (дата звернення: 06.10.2020).

6. Козинець А.О. Захист прав інтелектуальної власності у судовому порядку: теоретико-правові засади. Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 17 травня 2016 р. С. 77.

Форкун Д. І.,
курсант взводу ПМПФ 19-1
ФПППКПМ Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А. С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Проблеми здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків є одними з ключових проблем цивільного обороту, законодавства і права. Традиційно до таких належать проблеми вибору способу здійснення цивільних прав, меж їх здійснення, в тому числі проблема зловживання цивільними правами[1, 816 с.].

Особливої актуальності дослідження даний напрямок набув у зв'язку з розвитком конкурентного середовища, коли крім традиційних з'явилися і нові для вітчизняного ринку проблеми (наприклад, недобросовісна конкуренція та ін.).

Звісно ж, що їх рішення досягається пошуком механізмів досконалого здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків, при якому наріжним каменем буде баланс інтересів учасників відповідних відносин. Це дозволить максимально підвищити ефективність діяльності суб'єктів цивільного обороту. При ідеальному результаті практично втратить свою актуальність інститут захисту цивільних прав.

Слід визнати, що заходи, передбачені чинним законодавством, не дозволяють досягти такого результату, про що свідчить велика судова практика

У проведених наукових дослідженнях проблем здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків вивчаються найрізноманітніші їх аспекти, в т.ч. соціальні, філософсько-правові, історико-правові, порівняльно-правові, логічні та ін. Однак слід констатувати, що вирішити такі проблеми вченим поки не вдається[2, 560 с.].

Як методологічна основа вирішення проблеми пропонується економічна теорія здійснення прав і виконання обов'язків, що полягає в наступному.

Будь-яка діяльність, в тому числі щодо здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків, має економічне коріння, і до неї застосовуються економічні методи. Пропонується продовжити дослідження в даному напрямку, виявивши шляхи вирішення поставлених проблем за допомогою економічних законів.[3, 312 с.].

Кінцевою метою економічної (господарської) політики будь-якої держави є максимізація цінності суспільного виробництва, яка досягається шляхом отримання максимального економічного ефекту від кожної угоди, від ефективного здійснення кожним належних йому цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. При цьому максимальний економічний ефект повинен досягатися не тільки і не стільки для кожного учасника таких відносин і власників таких прав, а через зазначені угоди та реалізацію прав - для цілей суспільного виробництва. Саме такий результат повинен бути критерієм оцінки ефективності здійснення цивільних прав і визначення меж їх здійснення. В умовах зниження цінових витрат до мінімуму учасники цивільного обороту мають можливість досягти цілей економічної політики самостійно (в кінцевому підсумку - навіть без правових обмежень і іншого втручання держави), визначивши за угодою між собою способи і межі здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.[4, 583 с.].

Висновки Права і свободи людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Визнання, дотримання і захист прав і свобод людини і громадянина - обов'язок держави. Так закріплюючи різні права і обов'язки за громадянами, а так само юридичними особами, гарантується державою і їх здійснення.

У літературі виділяються принципи здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Їх зміст настільки схоже між собою, що часто розкривається через збігаються, по суті, ознаки. При цьому така схожість пояснюється тісним зв'язком принципів між собою і вказує на самостійність принципів. Так, наприклад, виділяють (в різних поєднаннях) такі самостійні принципи здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків, як: принцип законності, розумності та (або) сумлінності при здійсненні цивільних прав, принцип здійснення цивільних прав і виконання обов'язків відповідно до їх призначення, принцип реального здійснення цивільних прав, принцип товариського співробітництва при здійсненні цивільних прав та обов'язків принцип економічності, принцип належного виконання зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Харитонов Є.О., Старцев О.В. Цивільне право України : Підручник. — Вид. 2, перероб. і доп. — К. : Істина, 2007. — 816 с.
2. Ромовська З. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник, - К.: Атіка, 2005.- 560 с.
3. Заїка Ю.О. Українське цивільне право. Навч. посіб. — К. Істина, 2005. — 312 с.

4. Панченко М.І. Цивільне право України: Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 583 с.

Хлопетчук О. С.,
студентка групи ПБК 19-9
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Князька Л.А.,
к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Як відомо інформатизація суспільства повинна бути забезпечена не лише на рівні політики в умовах демократичних відносинах, а й на всіх інших рівнях людської діяльності задля виконання спільного блага – досягнення суспільного прогресу. Інтелектуальна власність відіграє значну роль в цьому питанні, а право на захист постає болючою тематикою, що заважає якісно розвиватись у цій сфері діяльності.

Актуальність теми полягає у вивченні механізмів реалізації та забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, їх дія з іншими галузями права та ефективність функціонування у правовій сфері.

Мета заключається у зверненні уваги на проблеми і форми здійснення захисту прав інтелектуальної власності в умовах чинного законодавства України.

Даною проблематикою займались такі вчені як Ю. Артемов, О. Басай, О. Мельник, П. Немеш, О. Підопригора, І. Сіренко, Г. Ульянова, Р. Шишка та ін. Хотілось би відмітити монографію Шишки Р. Б. «Охорона прав інтелектуальної власності». І хоч дана праця не сучасна, але висвітлені теми досі породжують дискусію в наші дні.

Інтелектуальна власність – це той базис, що встановлює життєздатність держави на відповідному рівні. І тому можливість утвердження, якісна реалізація та захист свого права власності відіграє велику роль. Існує дві форми захисту прав інтелектуальної власності: юрисдикційна та неюрисдикційна. Перша форма передбачає діяльність державних органів, які уповноважені захищати порушені права на об'єкти інтелектуальної власності або прав, що оспоруються. Вона ж поділяється на спеціальну та загальну форми, що включають судовий захист.

Друга форма включає самостійні дії фізичних та юридичних осіб, що намагаються захистити дане право. Це проявляється у самозахисті, не дивлячись на те, чи це пасивний або ж активний вчинок. Дані правочини зазначені у статті 19 ЦК України, а також у главі 27 даного кодексу[1].

Варто звернути увагу на те, що хоч самозахист трапляється в поодиноких випадках, проте це не може ігноруватись законом України, адже в Конституції

зазначено, що кожному гарантується право будь – яким незабороненим законом засобами захищати свої права і свободи.

Якщо говорити про більш використану форму захисту за допомогою суду, ми вважаємо, що на нього потрібно не менше зосередитись, адже судовий захист здійснюється судами загальної юрисдикції в Україні у порядку цивільного чи кримінального провадження, що базуються на загальних принципах судочинства. До того ж Цивільний кодекс передбачає даний захист у судовому порядку, хоч це не єдиний спосіб охороняти власні права.

Механізм реалізації прав інтелектуальної власності покладається на уповноважені державні органи, що несуть велику відповідальність перед особами, які до них звертаються[2, с. 217]. Відповідно до цивільного законодавства власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян суспільства та іншим учасникам правовідносин, що лише підтверджує значення діяльності відповідних органів та систем.

В даному твердженні виникає проблемне питання щодо розмежування покладених на них обов'язків, прав та функцій, що заважає якісно та ефективно реалізуватись даним власникам. До того ж, відповідно до загальних принципів діяльності державних механізмів, за ними закріплюється контроль та спостереження щодо виконання відповідних умов реалізації та захисту прав інтелектуальної та іншої власності.

До інтелектуальної власності, що захищається можна віднести:

- 1) об'єкти авторського права і суміжних прав (ІТ-програми, мобільні додатки, спів, танець, акторська гра, художня творчість тощо.);
- 2) здобутки науково – технічної діяльності (винаходи, дизайн у вигляді промислових зразків, комерційна таємниця, нові унікальні сорти рослин тощо.);
- 3) комерційні позначення (комерційна назви та імена, торгові марки).

Також хочемо наголосити на тому, що в українському законодавстві існує недосконалість поняття інтелектуальна власність в цілому, адже цей вид власності розуміється як такий, що формується інтелектуальними зусиллями автора, але оформляється юридично за допомогою документів, що гарантують майнові права. При цьому майнові стають реальність лише завдяки залученню їх у господарський обіг за допомогою системи спостереження, вимірювань і реєстрації господарських операцій і процесів матеріального виробництва[3, с. 154]. Тільки у результаті названої сукупності дій об'єкт творчості перетворюється на особливий вид власності.

Отже, проаналізувавши наведені твердження можна зробити **такі висновки:**

- 1) дві форми захисту прав інтелектуальної власності потребують вдосконалення;
- 2) об'єкти інтелектуальної власності часто підпадають під піратство, незаконному використанню творчого доробку без згоди автора, недобросовісну конкуренцію і т.д.;

3) зміни у відносинах між людьми, корпораціями та організаціями потребують більшого доопрацювання документів, які регулюють, захищають та реалізують дані питання;

4) механізми та системи забезпечення даних прав підлягають вдосконаленню та змінам апаратів органів державної влади, задля виведення цих відносин на новий рівень і т. д.

Якщо уповноважені органи держави звернуть свою увагу на висвітлені проблеми даної теми, то можна, за допомогою впровадження нових і вдосконалених законів та систем, досягти успіху у вирішенні цих завдань.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 верес. 2020 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: Паливода А. В., 2020. – 456 с. – (Кодекси України)
2. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько – правовий аспект. Монографія. – Харків, 2002. – 304 с.
3. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрущук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.

Шевчук В. Р.,
Студентка групи ПБП-18-4
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Чеховська І. В.,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри
цивільного права та процесу

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Серед заходів щодо покращення соціальної захищеності населення важливу ланку займає можливість одержання необхідної, своєчасної та якісної медичної допомоги. Але сучасний стан системи медичного забезпечення України характеризується численними проблемами як на фінансовому, так і на організаційно-структурному рівні. Невеликий обсяг видатків на галузь охорони здоров'я, нерівномірний і нерациональний розподіл ресурсів цієї сфери, висока кількість звернень громадян за медичними послугами, відсутність належного медичного обслуговування – все це говорить про неефективність системи охорони здоров'я.

Метою даної роботи є характеристика медичного страхування як фундаменту розбудови системи охорони здоров'я та його удосконалення відповідно до нових реалій.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сьогодні більшість розвинених західноєвропейських країн вже давно удосконалили та привели до належного рівня систему страхової медицини, адже вони вбачають в ній джерело надходження коштів до галузі охорони здоров'я. Тому, беручи до уваги їх досвід, Україна повинна здійснити низку заходів для забезпечення якості надання медичних послуг, одним з яких є розвиток медичного страхування.

Для кращого розуміння даного питання потрібно з'ясувати сутність медичного страхування. Так, доктор економічних наук Павлюк К. В. визначає медичне страхування як форму соціального захисту інтересів населення в охороні здоров'я, що має на меті гарантувати громадянам при виникненні страхового випадку отримання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів і фінансувати профілактичні заходи [1,с.163].

В Україні, на думку незалежного експерта Олександра Хмелевського страхова медицина розвинена погано. Адже тільки кілька компаній представляють послуги медичного страхування, що покривають собою амбулаторне та планове хірургічне лікування, а не лише екстрені випадки. О. Хмелевський говорить, що «При цьому основними клієнтами виступають підприємства, які страхують своїх працівників. Дуже мало громадян укладають індивідуальні угоди медичного страхування. В цьому не має нічого дивного, адже страхова компанія залишає собі від 40 до 60% страхових внесків. Тобто клієнту більш вигідно оплатити витрати на лікування самостійно без послуг страхової компанії. Є багато випадків, коли страхова компанія відмовляється оплачувати витрати на лікування. Варто зазначити, що страхові виплати обмежені 50-170 тисячами гривень у залежності від компанії та страхового пакету. Страховий поліс на рік коштує від 3 до 25 тисяч гривень у залежності від страхового покриття. Для молоді страховий поліс обійдеться дешевше. Тоді як для старших людей та для людей із хронічними хворобами медична страховка буде коштувати значно дорожче»[2].

Медичне страхування реалізується у двох формах – добровільній (приватне страхування) та обов'язковій (соціальне страхування). Найпопулярніший вид медичного страхування в Україні це добровільне медичне страхування [7, с. 19]. В свою чергу, обов'язкове державне медичне страхування має ряд невирішених питань як і на законодавчому рівні, так і на організаційно-матеріальному. Так, за період незалежності було подано більше двадцяти законопроектів, змістом яких було впровадження медичного страхування. Проекти законів час від часу виносилися на громадське обговорення, але так і не приймалися. Зокрема, учасники цього процесу ніяк не могли домовитися, хто керуватиме фондом, який акумулюватиме страхові гроші, та на основі яких алгоритмів їх розподілятимуть.

Тільки наприкінці 2016 року від народних депутатів почали з'являтися більш-менш прийнятні пропозиції. Для прикладу, до найвдаліших відносять Законопроекти «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні» № 4981 (Л. Денісова, А. Шипко, Б. Розенблат, І. Євремова, М.

Поляков), «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» № 49811 (О. Мусій), «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» № 4981-2 (О. Богомолець) [3,с.111-112].

Активний розвиток медичного страхування як елементу медичної реформи розпочався з 2020 року. В Україні планують ввести британську модель страхування, відповідно до якої страхування має фінансуватися з усіх податків, а не лише з тих, що платять офіційно працевлаштовані. Також, страхова медицина буде універсальна, тобто все населення країни буде мати можливість на її отримання. Ця модель виділяє набір певних медичних послуг та ліків, що будуть оплачуватися державою, а все, що не входить в даний перелік, оплачується самим пацієнтом. Британська модель страхування найбільш вдало відповідає потребам України, адже в нас наявна велика верства соціально-незахищеного населення та значна частина економіки в тіні [4,с.112-113].

Загальнообов'язкове державне медичне страхування є частиною медичної реформи і буде введено після всіх її етапів. Головною перешкодою в реформуванні, на думку голови комітету Верховної Ради з питань здоров'я нації Михайла Радучького, є «тіньові» зарплати [5].

На шляху формування системи страхової медицини в Україні присутні і інші перешкоди в законодавстві. Зокрема, наявний факт подвійного оподаткування, так як суть щомісячного страхового внеску обумовлюється як ще один вид оподаткування, що, в свою чергу, безпосередньо впливає на відмову власників бізнес-структур оформляти своїм співробітникам страховки. Адже більш простішим є самостійно оплатити лікування для працівника, аніж сплачувати великі податки для цього.

Також, з прийняттям закону про обов'язкове медичне державне страхування очікується, що все населення України повинно бути застраховане, а страхові поліси будуть надаватися відповідним страховим компаніям, спеціалізація яких страхування життя в частині обов'язкового страхування. До таких компаній будуть висунуті вимоги щодо фінансової стабільності та здатності організувати застрахованим особам лікування [6, с.3-4]

Підсумовуюче вищезазначене, потрібно сказати, що Україна має багато можливостей та перспектив щодо розвитку медичного страхування. Але наразі, ситуація, яка склалась, вимагає як ніколи здійснення рішучих дій відповідними державними органами. Адже, в медичній галузі з року в рік втрачається ще більше довіра громадян до лікарів, одночасно зі зниженням якості надання медичних послуг. Беззаперечно, ми рухаємось в правильному напрямку на шляху до реформування сфери охорони здоров'я в ефективну галузь економіки, але відкритим залишається питання її недостатнього фінансування і можливості використання обов'язкового медичного страхування як вирішення цієї проблеми. Практика показує, що, крім того, процес закріплення обов'язкового медичного страхування в українському законодавстві стикається з певними перепонами, пов'язаних, в першу чергу, з відсутністю послідовного державного механізму щодо формування страхової медицини країни.

Отже, вирішення зазначених проблем – це першочергове завдання уряду на наступні пару років, а також завершення реформи впровадження обов'язкового медичного страхування, яка триває ще з минулого десятиліття.

Список використаних джерел:

1. Павлюк К.В., Степанова В. Е. Медичне страхування як форма фінансування медичних послуг. *Наука й економіка*. 2014, № 3(35). С. 162-171.
2. Що таке медичне страхування і як воно працює в Україні?: веб-сайт. URL: shho-take-medychne-strahuvannya-i-yak-vono-pratsyuje-v-ukrayini (дата звернення: 29.09.2020).
3. Мішук І. Сучасний стан обов'язкового медичного страхування та шляхи його розвитку. *Підприємництво, господарство і право: Адміністративне право і процес*. 2019, № 2. С. 111-112.
4. Барзилович А.Д. Впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Державне управління. 2020. № 5-6. С. 112-113.
5. Обов'язкове медичне страхування знову відтермінують.: веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2020/01/28/239722/> (дата звернення: 30.09.2020).
6. Сердюк М.Ю. Особливості державного регулювання системи медичного страхування в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017, № 1(17). С. 3-4.
7. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 480 с.

Шпак М. І.,
Студентка групи ПМЦ-20-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Амеліна А.С.,
к. ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ЗМІНА ТА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ В ОДНОСТОРОННЬОМУ ПОРЯДКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Цивільні правовідносини відіграють важливу роль у втіленні майнових та немайнових прав особи, а їх реалізація відбувається шляхом укладення правочинів, зокрема угод та договорів. Зважаючи на те, що цивільні договірні правовідносини є динамічними за своєю природою, важливим є висвітлення питання щодо зміни, припинення та розірвання договору. Адже нестабільність сучасної економічної ситуації дедалі частіше стає причиною, за якою сторони не можуть продовжувати виконувати укладені між ними договірні зобов'язання, що відповідно тягне за собою необхідність у їх достроковому припиненні або зміні.

Питання стосовно зміни і розірвання договору та їх правових наслідків вивчали такі вчені-цивілісти, як М. М. Агарков, Т. В. Боднар, С. О. Бородовський, М. І. Брагінський, В. В. Вітрянський, В. П. Грибанов, О. В. Дзера, О. С. Іоффе, О. О. Красавчиков, В. В. Луць, Л. В. Макарчук, Р. О. Стефанчук, Є. О. Суханов, Я. М. Шевченко та інші, однак до сьогоднішнього дня немає спільної думки науковців стосовно більшості питань, що охоплюються окресленою проблематикою.

Згідно чинного законодавства, зміна та розірвання договору допускається за згодою обох сторін, однак в окремих, визначених законом або договором, випадках сторона може здійснити такі дії в односторонньому порядку. Це дає можливість особі оперативно звернутися за захистом своїх прав та відвернути можливі негативні наслідки.

Так, в частині 3 статті 651 Цивільного кодексу України вказано, що у разі односторонньої відмови від договору у повному обсязі або частково, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом, договір є відповідно розірваним або зміненим [1].

Одностороння відмова може бути як пов'язана з порушенням договору другою стороною, так і не залежати від дій другої сторони. Так, припинення договірної зобов'язання за відсутності порушень з боку іншої сторони характерне зазвичай для таких договорів як: договір комісії, договір дарування, договір доручення, договір найму тощо. Одностороння відмова також може розглядатись як наслідок порушення договірної зобов'язання, в таких випадках законодавцем визнається презумпція відмови від договору. Цю конструкцію Р. В. Гринько пояснює тим, що такі випадки встановлені для зустрічних зобов'язань з одночасним виконанням і коли одна сторона не виконує свого обов'язку у встановлений строк або виконує його не в повному обсязі, то друга сторона має право зупинити виконання свого обов'язку, тобто відмовитися від його виконання частково чи повністю [2, с. 117].

Варто також зазначити, що виділяють загальні та спеціальні підстави для односторонньої відмови від договору в разі його порушення. Як приклад загальної підстави слід навести частину 3 статті 612 Цивільного кодексу України, де вказується, що якщо внаслідок прострочення боржника виконання зобов'язання втратило інтерес для кредитора, він може відмовитися від прийняття виконання і вимагати відшкодування збитків. Щодо спеціальних підстав, то прикладом може слугувати частина 1 статті 665 Цивільного кодексу України (у разі відмови продавця передати проданий товар покупець має право відмовитися від договору купівлі-продажу), частина 1 статті 782 Цивільного кодексу України (наймодавець має право відмовитися від договору найму і вимагати повернення речі, якщо наймач не вносить плату за користування річчю протягом трьох місяців підряд) та інші [1].

Задля того, щоб розірвати договір в односторонньому порядку необхідна наявність певних умов, без існування яких здійснити такі дії буде проблематично, або ж вони взагалі будуть визнані неправомірними та не

матимуть бажаних юридичних наслідків. Зокрема, до таких умов відносять: особа повинна звернутись з відповідною вимогою до суду, має бути винесене судове рішення стосовно задоволення позову про розірвання договору.

При цьому, попередньо особа повинна повідомити контрагента про те, що вона має на меті відмовитися від договору повністю або частково шляхом направлення відповідного повідомлення, яке не передбачає отримання згоди іншої сторони та є самостійним способом припинення або зміни договору. Ключовою особливістю відмови є те, що друга сторона не бере в ній активної участі [3, с. 234].

Однак, деякі вчені наголошують, що звернення до суду за даною підставою можливе за умови якщо інша сторона договору відмовила в пропозиції змінити або розірвати договір, або не надала відповідь у визначений договором строк, або строк зазначений у пропозиції. Тобто, йдеться про те, що така відмова слугуватиме доказом в даній справі, а саме підтвердженням того, що позивач намагався врегулювати даний спір в досудовому порядку. Таким доказом слугуватиме письмова відмова відповідача від зміни або розірвання договору або підтвердження відправлення відповідачеві таких пропозицій [4].

Також, на сьогоднішній день спірним залишається питання стосовно форми повідомлення про односторонню відмову від договору.

В Цивільному кодексі України, а саме в статті 654 вказано, що зміна або розірвання договору вчиняється в такій самій формі, що й договір, що змінюється або розривається, якщо інше не встановлено договором або законом чи не впливає із звичаїв ділового обороту [1].

Проте, слід звернути увагу на позицію Т. В. Боднар, яка зазначає, що одностороння відмова не має вчинятися у тій же формі, що і сам договір. Свою думку вчена обґрунтовує тим, що по-перше, такої вимоги не містить чинне законодавство, а по-друге, ЦК передбачає лише дві форми правочину – усну та письмову, тому відмова не може нотаріально посвідчуватися [3, с. 234].

А от С. С. Панченко в даному питанні схиляється на сторону законодавця і зазначає, що така відмова від договору має вчинятися в письмовій формі, а при відмові від нотаріально посвідченого договору вона також має нотаріально посвідчуватися [5, с. 50].

Така позиція все одно залишається неоднозначною, адже як слушно відмічає Т. О. Уразова, процедура вчинення правочинів має бути максимально спрощена [6, с. 64], а не створювати додаткові формальні перепони у визначенні долі договірної відносини.

Одним із актуальних питань залишається визначення норми, яка б визначала момент вчинення односторонньої відмови та як наслідок, момент припинення чи зміни первісного договору.

В деяких нормах Цивільного кодексу України вказується момент розірвання договору внаслідок односторонньої відмови, зокрема в частині 2 статті 782 Цивільного кодексу України [1]. В інших випадках зазвичай використовується аналогія закону. Тому пропонується доповнити статтю 651

Цивільного кодексу України відповідною нормою: «договір вважається розірваним або зміненим з моменту, коли одна сторона дізналась або повинна була дізнатись про односторонню відмову іншої сторони від виконання договору повністю або частково, якщо інше не передбачено чинним законодавством, договором або не впливає з характеру відмови від виконання договору».

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що зміна та розірвання договору є одностороннім правочином, який має свої особливості, зокрема стосовно умов та процедури його здійснення. Однак, не достатньо врегульованими та спірними залишаються питання стосовно: висвітлення чіткого процесу звернення з відповідним позовом до суду та передумови такого звернення; форма односторонньої зміни та припинення договору; а також момент з якого такий правочин буде визнаватися дійсним.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 29.09.2020)
2. Весна Н. О. Зміна та розірвання договору в односторонньому порядку. Університетські наукові записки. 2018. № 67-68. с. 71-80. URL: <http://www.univer.km.ua/visnyk/1787.pdf>
3. Боднар Т. В. Одностороння відмова в договірних зобов'язаннях. Університетські наукові записки. 2012. № 1 (41). С. 232-241.
4. Бобошко О. Особливості розірвання договорів за законодавством України. Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес. №8. 2018. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/8/2.pdf>
5. Панченко С. С. Одностороння відмова від договору як підстава припинення строку його дії. Університетські наукові записки. 2016. № 60. С. 45-55.
6. Уразова Г. О. Категорія відмови в цивільному праві України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Х., 2015. 217 арк.

Шпирко Ю. І.,
студентка групи ПБЦ-19-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Білоус Т.Й.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Актуальність обраної теми дослідження доводиться тим, що саме цивільні правовідносини мають найбільше поширення з-поміж інших видів правових відно-син. У приватному праві люди вступають у відносини один з одним за

власною ініціативою. Саме тому, ми повинні розуміти про те що правове регулювання цивільних правовідносин істотно відрізняється від правового регулювання публічно-правових відносин.

Тож в межах цієї роботи першочергову увагу буде приділено поняттю цивільних правовідносин та їх ознакам. Отже, цивільні правовідносини можливо визначити та охарактеризувати як майнові та особисті немайнові відносини (врегульовані нормами Цивільного кодексу України та інших актів цивільного законодавства) між майново відокремленими, юридичне рівними учасниками, що є носіями суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, які виникають, змінюються, припиняються на підставі юридичних фактів і забезпечуються можливістю застосування засобів державного примусу[1, с. 372].

Таким чином ознаки цивільних правовідносин впливають саме з цього ви-значення. Наведемо ці ознаки.

1. Юридична рівність сторін. Юридична рівність сторін означає те, що кожний учасник правовідносин у цивільному праві володіє еквівалентними правами та обов'язками по відношенню до інших учасників. Для порівняння в адміністративному праві учасники правовідносин не є рівними, так як один з суб'єктів адміністративних правовідносин це державно-владний суб'єкт наділений повноваженнями у сфері публічного управління.

2. Майнова відокремленість. Майнова відокремленість означає наявність у кожного окремо взятого учасника цивільних відносин певного майна. Через це, кожен учасник цивільних правовідносин діє самостійно. Власне майно є проявом та гарантією незалежністю кожного учасника цивільних правовідносин.

3. Добровільність участі у цивільних правовідносинах. Цивільні правовідносини врегульовані диспозитивно, а тому участь у них можлива за взаємною згодою суб'єктів. Насильне примушення до участі у цивільних правовідносинах є неправомірним[2, с. 178].

Цивільні правовідносини відрізняються від інших правовідносин методом регулювання. Цивільні правовідносини регулюються диспозитивним методом правового регулювання. На відміну від поширеного у публічному праві імперативного методу правового регулювання тут діє загально дозвільний тип правового регулювання, коли дозволено все, крім того що прямо заборонено законом. У публічному праві застосовується спеціально-дозвільний тип правового регулювання, коли заборонено все крім того що прямо дозволено законом[3, с. 131].

Цивільні правовідносини можливо класифікувати за рядом критеріїв. Перш за все вони поділяються за кількістю учасників. Так виділяють односторонні двосторонні та багатосторонні цивільні правовідносини. Двосторонні та багатосторонні цивільні правовідносини є договірними. Односторонніх цивільних правовідносин менше для прикладу таких відносин можна навести складення заповіту та видання довіреності.

За критерієм об'єкта цивільних правовідносини можливо розподілити цивільні правовідносини на майнові та немайнові, так як основними об'єктами цивільних правовідносин є матеріальні та нематеріальні блага.

За критерієм ризиковості цивільні правовідносини можливо розподілити на алеаторні – ризикові та еквівалентні тобто неризикові. Перший випадок можливо проілюструвати договорами довічного утримання та страхування. Другий випадок договором купівлі-продажу[4].

З точки зору визначеності цивільних правовідносин існує їх класифікація на абсолютні та відносні. В абсолютних правовідносинах правомочній особі протистоїть невизначене коло зобов'язальних осіб. Так, у відносинах власності зобов'язальною стороною виступають усі особи, які оточують власника, оскільки ніхто не може порушувати права власника щодо володіння, користування та розпорядження річчю. У відносних правовідносинах правомочній особі протистоїть певна особа. Так, за договором купівлі - продажу продавець має право вимагати оплати товару від конкретного покупця, а покупець - відповідно передбачені речі від конкретного продавця[5, с. 315].

Також можливо розподілити цивільні правовідносини на речові та зобов'язальні. У речових правовідносинах права можуть бути здійснені їх носієм са-мостійно. Так, власник користується своєю річчю і не потребує сприяння інших осіб. У зобов'язальних правовідносинах реалізація права передбачає певні дії зобов'язаної особи: продавець реалізує своє право на отримання грошової суми, якщо покупець виконує обов'язок щодо її сплати.

За критерієм розподілу прав та обов'язків цивільні правовідносини розподіляються на односторонні та двосторонні. У першому випадку одна сторона володіє правами а інша обов'язками. Таких відносин меншість наприклад відносини щодо договору позики. Двосторонні відносини в свою чергу характеризуються наявністю кожної сторони як прав так і обов'язків. Це питання доречно проілюструвати прикладом договору купівлі-продажу де покупець має право на товар і повинен його оплатити, а продавець має право на оплату і повинен передати товар[6, с. 220].

Також існує критерій наявності зустрічного надання. За цим критерієм слід розподілити цивільні правовідносини на оплатні та безоплатні. У першому випадку учасник правовідносин отримує зустрічне надання. У другому випадку ні.

З одного боку існує класифікація цивільних договорів, яка також частково накладається на цивільні правовідносини. Саме тому наведені класифікації в більшості випадків застосовуються і при розподілі договорів. Все вищевказане підтверджує важливість обраної теми та потребу в її подальшому дослідженні.

Список використаних джерел:

1. Яковлев В.Ф. *Структура гражданского правоотношения* // Антология уральской цивилистики. 1925 – 1989: Сб. ст. – М.: Статут, 2001. – 511 с.

2. *Цивільне право України: Підручник: У 3 кн. Кн. 1 / За ред. Є.О. Харитонова, А.І. Дрішлюка. – О.: Юрид. літ., 2005. – 412 с.*
3. Вороніна Н.В. *До питання оборотоздатності об'єктів цивільних прав.* Нау-ковий вісник Херсонського державного університету. С. 131–133. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_1/32.pdf (дата звернення: 20.09.2019).
4. Спасибо-Фатєєва І.В. *Види об'єктів цивільних прав.* Часопис цивілістики. 2015. Вип. 18. С. 13–18.
5. Ус М.В. *Сутність колізії суб'єктивних цивільних прав.* Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. Харків : Право, 2010. С. 312–323.
6. Шимон С.І. *Співвідношення понять «об'єкт цивільних прав» та «об'єкт цивільних правовідносин» (до наукової дискусії).* Право. 2010. Вип. 10. С. 217–225.

Щербакова В.А.,
тудентка групи ПБК-18-5
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ СКАСУВАННЯМ АБО ЗАТРИМКОЮ АВІАРЕЙСУ, ЗА ДОГОВОРОМ НА ТУРИСТИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

До початку появи і поширення інфекційної хвороби COVID-19, карантинних обмежень, в Україні з кожним роком спостерігався високий приріст виїзного потоку туристів, що є громадянами України, між тим, кількість скасованих та перенесених авіарейсів також рекордні. Так, влітку 2018 року тисячу наших співвітчизників не могли вилетіти з аеропортів Єгипту, Туреччини, Албанії та Грузії, так як були неоплачені послуги авіаперевізника Bravo Airways туроператором Join Up. Так, за даними компанії AirHelp, що займається поверненням компенсацій за зірвані авіарейси, тільки за підсумками першого півріччя 2018 року, сумарний розмір компенсації, яку авіакомпанії повинні виплатити українським мандрівникам, становить 2 млн євро [1]. Але, якщо ми порівняємо кількість постійних повідомлень про такі проблеми з рейсами і кількість справ, за якими туристам все ж вдається отримати компенсацію за неналежне авіасполучення під час подорожі, то побачимо, що останні є практично одиничними. Тому питання відшкодування шкоди за затримку авіарейсу або його скасування за договором на туристичне обслуговування є актуальним і потребує особливої уваги.

Розпочнемо з порівняння понять «скасування рейсу» і «затримка рейсу», адже, на нашу думку, їх саме визначення в українському національному

законодавстві є дещо колізійним. Так, Авіаційні правила України при визначенні та співвідношенні цих понять містять незрозумілі формулювання щодо часу: «дві години або більше», «три години або більше», «чотири години або більше». Натомість, Регламент ЄС № 261/2004 при затримці рейсу абсолютно та чітко визначає строки. Наприклад, затримкою у разі дальності польоту до 1500 км є дві години від запланованого часу вильоту. В Авіаційних правилах України ж немає чіткості визначення критеріїв розмежування строків затримки рейсу, замість чого міститься поняття «розумні строки». Тут же затримкою у разі дальності польоту до 1500 км є дві години або більше, без визначення її верхньої межі. І це насправді є «ключовою» прогалиною при призначенні компенсації, оскільки абсурдно ототожнювати збитки пасажирів у разі затримки рейсу на дві години та на, наприклад, вісім годин. Офіційне тлумачення співвідношення термінів «затримка рейсу» та «скасування рейсу» під час відшкодування шкоди пасажирів встановлено у рішеннях Європейського суду (Четверта Палата) у справах № С-402/07 Крістофер Стерджен та інші проти авіакомпанії “Condor Flugdienst GmbH” та № С-432/07 Стефан Бек, Корнелія Лепушиц проти авіакомпанії “Air France SA”. Відповідно до цих судових актів статті 5, 6 та 7 Регламенту № 261/2004 для вирішення питання про виплату компенсації слід застосовувати так: пасажирів, рейси яких затримуються, порівнюються до пасажирів, рейси яких скасовані, якщо затримка дорівнює або перевищує три години, тобто пасажирів досягають свого кінцевого пункту призначення на три або більше годин пізніше, ніж це визначено у розкладі рейсів авіаперевізника [2]. Таким чином, затримка рейсу на три або більше годин за рішеннями Європейського суду у справах № С-402/07 та № С-432/07 порівнюється за цивільно-правовими наслідками до скасування рейсу та надає право туристу на аналогічну компенсацію у розмірі: 250 євро за авіарейсами із дальністю польоту до 1500 км; 400 євро за авіарейсами із дальністю польоту від 1500 до 3500 км; 600 євро – для всіх інших авіарейсів. Якщо затримка рейсу становить менше як три години, то, застосовуючи тлумачення із наведених вище судових рішень Європейського суду та положення пункту а) параграфу 1 статті 8 Регламенту № 261/2004, пасажир має право на забезпечення прохолодними напоями та харчуванням під час очікування відправки рейсу, на поселення в готелі, якщо час очікування у разі зміни маршруту становить одну або кілька ночей або на відшкодування повної вартості квитка на авіарейс. На відміну від законодавства ЄС, українське законодавство встановлює право на отримання грошової компенсації максимально у розмірі вартості квитка незалежно від часу затримки рейсу. Тому з огляду на це, пропонуємо чітко та абсолютно прописати у законодавстві строки відмежування понять «скасування» та «затримки» рейсу та виходячи з цього видозмінювати подальшу компенсацію.

Справи щодо стягнення компенсації, завданої туристу скасуванням або затримкою авіарейсу розглядаються у відповідності до загальноприйнятого у цивілістиці підходу до умов настання цивільно-правової відповідальності: наявність шкоди, вина заподіювача шкоди, протиправність поведінки особи, що

заподіяла шкоду, причинний зв'язок між цією поведінкою та завданою шкодою. Так, за ст. 22 та ст. 23 Цивільного кодексу шкоду розподілено на майнову (упущена вигода та реальні збитки) та моральну. Ми акцентуємо, що у разі затримки або скасування рейсу існує і майнова, і моральна шкода. Натомість, суди при задоволенні позовних вимог стягнення майнової шкоди, в деяких випадках відхиляють стягнення компенсації моральної шкоди за порушення договорів на туристичне обслуговування. Наприклад, у рішенні у справі № 761/6433/18 Шевченківський районний суд м. Києва зобов'язав туроператора оплатити майнові збитки за ненадані туристичні послуги в сумі 36 899,00 грн, однак відмовив у стягненні моральної шкоди, оскільки позивач не надав доказів, які підтверджували б її настання [3]. Між тим, ми наголоимо на правовій позиції Верховного суду № 761/35935/15-ц від 30 жовтня 2019 року, у якій постановлялось, що суди, при вирішенні питань про стягнення моральної шкоди за неналежне надання туристичних послуг, мають враховувати, що за ч.1 ст. 25 ЗУ «Про туризм» туристи можуть отримати відшкодування моральних збитків. Оскільки рейс позивачів було затримано, а туроператор не надав послуги трансферу із аеропорту до готелю, це призвело до душевних хвилювань туристів і розчарування від подорожі. Також туроператор не надав доказів того, що моральна шкода була компенсована ним добровільно або шляхом надання додаткових туристичних послуг, тому суд задовольнив частково касаційну скаргу та зобов'язав туроператора виплатити туристам моральну шкоду [4]. Тому, варто зазначити, що при розгляді справ про стягнення шкоди за затримку або ж скасування авіарейсу за договором на туристичне обслуговування за наявності достатніх підстав до стягнення майнової шкоди, моральна шкода також має бути компенсована.

На нашу думку, у ретроспективі даного дослідження, варто звернути увагу також на ще одне питання. Необхідною умовою настання цивільно-правової шкоди є наявність у поведінці заподіювача цієї шкоди протиправності. Проте звернемо увагу, що питання про суб'єкта відповідальності у таких справах судами вирішуються по-різному. В одних випадка суб'єктом є туроператор, в других – авіакомпанія, в третіх – відповідають туроператор і авіакомпанія солідарно. Зазначимо, що визначення суб'єкта-відповідача залежить в основному від змісту договору на туристичне обслуговування. З практики, можна говорити, що більшість таких договорів часто містять положення, які передбачають, що туроператор не несе відповідальності за скасування авіарейсу або передає такі претензії на розгляд авіакомпанії. Наприклад, у Типовому договорі на туристичне обслуговування туроператора «Зевс Тревел» у пункті 8.4. щодо відповідальності сторін вказано, що у випадках скасування чи зміни часу відправлення та/чи прибуття регулярних рейсів туроператор передає претензії туриста на розгляд авіакомпанії [5]. Шляхом включення до договору таких положень, туроператор перестраховує себе від відповідальності. Однак відповідно до статті 20 ЗУ «Про туризм» за договором на туристичне обслуговування туроператор зобов'язується надати туристу комплекс

туристичних послуг (туристичний продукт), а згідно з положеннями статті 1 цього Закону, туристичний продукт поєднує не менше ніж дві такі послуги, зокрема послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги [6]. Тому з цього випливає, що авіаперевезення є туристичним продуктом, а відтак – і відповідальність за скасування або затримку рейсу має нести туроператор.

Отже, колізійність норм, необґрунтована «різноманітність» судової практики свідчать про важливість дослідження питання відшкодування шкоди, завданої затриманням або скасуванням авіарейсу за договором на туристичне обслуговування. На основі усього вище сказаного, пропонуємо внести зміни до Авіаційних правил України, зокрема, встановивши чіткі і абсолютні строки затримання чи ж скасування рейсу, видозмінити відповідно до них відповідальність, перейнявши найкращі європейські законодавчі практики. Доповнити ст. 20 ЗУ «Про туризм» презумпцією відповідальності туроператора. За виконання цих завдань, український туристичний бізнес стане сприятливішим для подорожувачів; виникне можливість знайти баланс між інтересами туристів і представників туристичного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Як отримати компенсацію з авіакомпаній: скажіться та вимагайте, це ваше право. URL: <https://znaj.ua/society/200133-yak-otrimati-kompensaciyu-z-aviakompaniy-skarzhtesya-ta-vimagayte-ce-vashe-pravo> (дата звернення: 20.09.2019).
2. Joined Cases of European Court No. C-402/07 and No. C-432/07 from November, 19, 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62007CJ0402> (дата звернення: 20.09.2019).
3. Рішення Шевченківського районного суду м. Києва від 13 вересня 2018 р., судова справа № 761/6433/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77036511> (дата звернення: 20.09.2019).
4. Правова позиція Верховного Суду від 30 жовтня 2019 р., судова справа № 761/35935/15-ц. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85582027> (дата звернення: 20.09.2019).
5. Типовий договір на туристичне обслуговування туроператора «Зевс Тревел». URL: http://www.zeus.travel/texts/docum/tourist_treatment.pdf
6. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР зі змінами та доповненнями. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 31. Ст. 24.

Яцюк О.О.,
здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня групи ПМЦз-19-1
ННІ права Університету ДФС України
Близнюк Т. В.,
здобувачка вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня групи ПБК-18-5
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Обривкіна О. М.,
к. пед. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу

КРЕДИТНИЙ ДОГОВІР: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

На фоні сучасного економічного стану України, очевидно, що розвиток фінансово-банківських відносин є одним з головних завдань держави. Саме вдосконалення кредитних відносин у сучасному суспільстві є шляхом стабілізації та покращення фінансового становища країни. Чинне законодавство в сфері кредиту містить низку прогалин, і саме поглиблене вивчення та порівняння елементів кредитного договору в Україні та зарубіжних країнах допоможе виявити недоліки та знайти шляхи удосконалення в цій сфері суспільних відносин.

Для того, щоб порівняти кредитний договір, потрібно детальніше розглянути його поняття та елементи. Згідно з ч. 1 ст. 1054 Цивільного кодексу України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти [1].

Відповідно до цивільного законодавства, кредитний договір повинен включати в себе такі частини: преамбулу, предмет та суму договору, зобов'язання позичальника використати кредит на цілі, що зазначені в договорі та забезпечення повернення кредиту в повному обсязі та в зазначені строки, зобов'язання банку відкрити для позичальника особистий позичковий рахунок, строк дії договору, санкції, як будуть застосовані у разі порушення чи невиконання умов договору, взаємні права позичальника та банку, спеціальні умови, реквізити сторін та їх юридичні адреси, підписи банку та позичальника.

Слід зазначити, що перелік істотних умов є досить дискусійним питанням. Це зумовлено тим, що ЦК України не містить чітко регламентованого переліку цих умов, хоча вони грають важливу роль для кредитного договору. Аналізуючи різні погляди науковців щодо даного питання, можна визначити, що істотні умови повинні включати в себе: предмет договору, умови щодо процентів, строк повернення кредиту, а також ті умови, на яких наполягає одна зі сторін.

Розглядаючи міжнародне законодавство, слід відмітити, що в англійському праві детально вказуються права та обов'язки сторін договору кредиту. Істотною умовою зазначається покладання на банк обов'язку повідомити позичальника про інформацію, пов'язану з одержанням кредиту та виконанням умов даного правочину. Законодавець наголошує, що банк, протягом визначеного терміну, зобов'язаний надати інформацію позичальнику про те, в які довідкові кредитні агенції були поданні звернення для того, щоб отримати інформацію про позичальника. Також, останній має право отримати копію наданої кредитором інформації. Враховуючи те, що позичальник вправі повернути виданий йому кредит достроково, на банк покладається обов'язок надати відомості щодо суми заборгованості за кредитом протягом визначеного терміну [2, с. 211].

Необхідно звернути увагу на те, що в країнах з стійкою фінансово-банківською системою, на відміну від України, допускається надання кредиту «до вимоги». Прикладом цього є норми ст. 310 ЦК Швейцарії, ч. 3 ст. 488 ГЦУ, або ст. 7:65 ЦК Нідерландів. Згідно з французькою правовою доктриною кредит може надаватись на невизначений строк, чим характерні в першу чергу кредити «овердрафт». Законодавство деяких європейських країн допускає можливість відсутності у договорі кредиту строку сплати процентів. В таких випадках, вони повинні бути сплачені у строк, який визначає закон. Наприклад, відповідно до ч. 2 ст. 314 ЦК Швейцарії проценти по кредиту в такому випадку сплачуються щорічно [3].

Отже, підсумовуючи вище описане, можна зробити висновок, що елементи кредитного договору в Україні та інших країнах мають певні відмінності. І для того, щоб фінансово-банківська система держави функціонувала краще, необхідним є удосконалення процедури укладання кредитного договору в Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 30.09.2020).
2. Вовк В. Я. Кредитування і контроль: Навч. посібник. В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. Київ. Знання, 2008. 463 с.
3. Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code. URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/index.html>. (дата звернення 30.09.2020 р.)